

MicroTri

ZIDNE OBLOGE I RADNE POVRŠINE OD KOMPAKT PLOČA

**8101
CARBON CRNA**

- VODOOTPORAN
- ANTI-FINGERPRINT
- LAKA MAŠINSKA OBRADA
- OTPORNOST NA GREBANJE I UDARCE
- OTPORNOST NA HEMIJSKE SUPSTANCE
- PRIRODNA ANTIBAKTERIJSKA SVOJSTVA

MicroTri

Vaš partner i dobavljač masivne bukve.

MicroTri d.o.o.; Karađorđeva 65; 11000 Beograd; Srbija
Tel +381 11 2621 689; Fax +381 11 2632 297; Email: timber@microtri.rs
www.microtri.rs

KLEIBERIT®

ADHESIVES • COATINGS

Nova generacija PUR lepkova za kantovanje
24 časa bez čišćenja mašine

Nova generacija potpuno ekoloških i trajno elastičnih
lepkova za polaganje parketa na bazi MS polimera

Montažni lepkovi u građevini

PVAC disperzije za lepljenje masiva
D2, D3, D4 klase vodootpornosti

PREKO 70 GODINA U DRVNOJ INDUSTRIJI

www.kleiberit.com

DRVOtehnika

Revijalni časopis za poslovnu saradnju, marketing, tržište, ekologiju i tehnologiju u preradi drveta, proizvodnji nameštaja, šumarstvu i graditeljstvu

Časopis izlazi tromesečno

Osnivač i izdavač

EKOpress Blagojević d.o.o.

NOVI BEOGRAD

Antifašističke borbe 22, lokal 22

Tel/fax: +381 (0) 11 213 95 84, 311 06 39

mob: +381 63 289 611

www.drvotehnika.com

e-mail: office@drvotehnika.com

Godišnja pretplata 1.980 dinara

Pretplata za inostranstvo 50 evra

Izdavački savet

- Dragan Bojović, UNIDAS, Beograd
- Božo Janković, ENTERIJER Janković, Novi Sad
- Bogdan Kavazović, TIK stolarija, Sr. Mitrovica
- Stevan Kiš, EuroTehno, Sremska Kamenica
- Radoš Marić, MARIĆ, Čačak
- Rajko Marić, MICROTRI, Beograd
- Dr Živka Meloska, Šumarski fakultet Skoplje
- Dr Goran Milić, Šumarski fakultet Beograd
- Golub Nikolić, NIGOS elektronika, Niš
- Zvonko Petković, red. prof. Akademija SPC
- Dragan Petronijević, MOCA, Jablanica
- Gradimir Simijonović, TOOP WOOD, Beograd
- Vesna Spahn, WEINIG, MW Group, Kruševac
- Mr Borisav Todorović, BMSK, Beograd
- Milorad Žarković, ORAGO TERMO-T, Hrtkovci

Redakcija

- Mr Dragojlo Blagojević, direktor, glavni i odgovorni urednik
- Zoran Perović, tehnički urednik
- Nemanja Jokić, saradnik
- Mirjana Cenić, saradnik, Grdelica

Stručni konsultant

- Prof. dr Zdravko Popović, Šumarski fakultet
- Dipl. ing. Dobrovoje Gavović, Beograd
- Snežana Marjanović d.i.a. AMBIENTE, Čačak

Uplate za pretplatu, marketinške i druge usluge izvršiti na tekući račun broj

160-176289-53, BANCA INTESA ad Beograd

Devizni račun:

IBAN: RS35160005010001291720

Rukopisi i fotografije se ne vraćaju

Redakcija se ne mora slagati sa mišljenjem autora i izjavama sagovornika

Redakcija ne preuzima odgovornost za sadržaj reklamnih poruka, niti za informacije u autorskim tekstovima

Priprema, štampa i distribucija EKOpress Blagojević d.o.o.

Registarski broj APR: NV000356

CIP – Katalogizacija u publikaciji

Narodna biblioteka Srbije, Beograd

ISSN 1451-5121

COBISS.SR-ID 112598028

Da li znate da je za proteklih 3.500 godina svet imao samo 230 godina mira?

Zavadi pa vladaj

Dragojlo Blagojević

Danas podeljenim svetom, medijima i društvenim mrežama kruži niz različitih tvrdnji o ratu na istoku Evrope. Značajan broj analitičara smatra da su zapadne zemlje dugo pripremale teren za današnji sukob šireći NATO prema granicama Rusije. Tako je, kažu, Rusija isprovocirana na vojnu operaciju u Ukrajini, koja je u ovom sukobu, samo kolateralna žrtva. To je „napad Rusije na ciljeve koje je Zapad postavio u Ukrajini bez znanja ukrajinskog naroda“ tvrdi poznati hrvatski naučnik Slavko Kulić. Sa druge strane, neki drugi analitičari kažu da Kulić širi rusku propagandu o biološkom oružju u Ukrajini, ali se ne spominje činjenica da je proteklih 8 godina unutrašnjih sukoba na jugoistoku u ovoj zemlji stradalo nekoliko hiljada stanovnika ruske manjine...

Zato je, kažu, ovaj rat isprovocirao i usmerava zapadni imperijalizam. Pomažu ukrajinsku političku oligarhiju koja ratuje protiv Rusije, uz podršku Evropske unije i NATO saveza, a predvodnik su SAD. Oni naoružavaju i podstiču Ukrajinke i dok ovi ginu Zapad se, kaže, neće mešati. Zato nije izvesno koliko će ovaj rat trajati. Ovo je „rat SAD i Rusije na teritoriji Ukrajine, a cilj je odvojiti Evropu od Rusije“ kaže Kulić. Proizilazi da je jasna namera SAD: da zavlada Evropskom unijom, da je sukobi i odvoji od Rusije, da je ekonomski slome i učine zavisnom. Ukrajina je, dakle, samo sredstvo da se davno postavljeni ciljevi ostvare...

Zavadi pa vladaj, stara je maksima potvrđena više puta, a ta orijentacija imperijalističkog Zapada prema ruskom prostranstvu i materijalnim resursima traje decenijama. „Rusija se brani od ugrožavanja života u svom prostoru jer zapadna doktrina već dugo smatra da je Rusija najunosnija nekretnina na svetu, koju Zapad treba osvojiti svim sredstvima“, tvrdi profesor Slavko Kulić. Suprotstavljanje i odvajanje Ukrajine od Rusije je strategija koja je vremenom usmeravana i rasla do izmene svesti jednog dela velikog ukrajinskog naroda da mrzi sve rusko. Takva praksa je poznata i dugo negovana i u našem regionu gde su se takođe vodili slični ratovi...

U probuđenoj svesti srpskog naroda, neguju se i obeležavaju stradanja, pa još dugo neće izbledeti sećanja na 24. mart 1999. kada su bez odluke Saveta bezbednosti SAD i još 16 zemalja izvršile agresiju na našu zemlju. Zverski su bombardovani civilni objekti, bolnice, škole, mostovi, vozovi, ubijani civili i deca, u vreme kada je zločinačka NATO organizacija obeležavala svoj 50. krvavi rođendan, a današnji predsednik SAD se hvalio kako je on predložio bombardovanje Beograda...

Pa kako podržati politiku koja se hrani ratovanjem po svetu i kako to da se odjednom danas zalažu za međunarodno pravo, a u vreme kada su u desetinama primera na različitim meridijanima sveta Sjedinjene države uvodile (ne)red, međunarodno pravo je bilo mrtvo. Takva politika SAD nanosi najveću štetu celoj Evropi, i pravo je čudo kako to ne vide oni koji trenutno vode EU.

Ratovi su stalni pratilac ljudskog roda, oni su u strukturi ljudske ličnosti. Rat je brat onima koji ga posmatraju kao priliku da se obogate. Kusturica kaže da je *rat preduzeće koje podstiče Vol strit* (ulica u kojoj su smeštene finansijske institucije SAD) i da Vol strit, a time i SAD, zapravo žive i zavise od ratova...

Većina ovdašnjeg stanovništva je protiv svakog rata. Sa iskustvom izbeglice, spašavanja porodice i glave, aprila 1992. godine, a onda bombardovanja 1999. godine, ja takođe, osuđujem svaki rat i svaku agresiju... Inače, na našem prostoru većinu čine ljudi spremni da u rodoljublju izgube sve, što se često dešavalo, pa su iz rata, ako prežive, izlazili obogaljeni i često bez društvene zaštite, ali ima i onih čije se rodoljublje pretvaralo u profiterstvo, pljačku i zgrtanje... Zato se kod nas odavno kaže da je *rat nekima brat*... A Andrić veli da ljudi sa ovih prostora u ratove ulaze bez puno razmišljanja i pitanja, dakle ne znajući zašto; da iz rata izlaze ne znajući zašto su ratovali, ali sa već postavljenim pitanjima koja bi trebalo da se reše u narednim ratovima...

U Srbiji ne dominira ni antiukrajinsko niti antirusko raspoloženje, mada navijanja ima, uz često prisutnu tugu što ratuju dva nama prijateljska i bliska, pravoslavna naroda. Zato nije čudo što nam trenutno ratovanje u Ukrajini i zveckanje rečima liči na zveckanje oružjem, pa smo uplašeni i nesrećno srećni u iščekivanju i nadi da nas ova nesreća bar jednom promaši. ■

DRVNI SEKTOR

zabeležio veću proizvodnju i izvoz

Proizvodnja proizvoda od drveta, osim nameštaja, u 2021. godini beleži povećanje u odnosu na prethodnu godinu za 9,5%, dok je proizvodnja nameštaja u istom periodu smanjena za 13,8%. Podatak da je smanjena proizvodnja nameštaja u prošloj godini ogleđa se u činjenici da je 2020. godine došlo do izrazitog povećanja proizvodnje i izvoza dušeka zbog vanrednih okolnosti i ogromne potražnje ovog proizvoda. To se u 2021. godini vratilo u realne granice i došlo je do smanjenja izvoza dušeka za 60 miliona dolara, što se odrazilo na statističke pokazatelje proizvodnje nameštaja i prikazalo nerealnu sliku, a činjenica je da i proizvodnja i izvoz svih proizvoda, osim dušeka, beleži povećanje u 2021. godini.

Spoljno-trgovinski pokazatelji za 2021. godinu govore o povećanju izvoza svih proizvoda drvne industrije. Izvoz proizvoda od drveta, osim nameštaja, u 2021. godini iznosio je 358 miliona dolara, dok je uvoz iznosio 387 miliona dolara.

Izvoz oblovene hrasta i četinara u 2021. godini dvostruko je veći od izvoza u prethodnoj godini i iznosio je 20 miliona dolara za hrast i 11 miliona dolara za čamove trupce. Izvoz hrastove oblovene povećan je u odnosu na 2020. godinu za 131,4%, dok je izvoz čamovine povećan za 64%.

Izvoz nameštaja samo od drveta (bez metalnog, od plastičnih masa i ostalih materijala) 2021. godine bio je tri puta veći od uvoza i iznosio je 332 miliona do-

U odnosu na 2020. godinu, 2021. je proizvodnja proizvoda od drveta porasla za 9,5% dok je proizvodnja nameštaja u istom periodu smanjena za 13,8% samo zato što je prošlogodišnja proizvodnja dušeka, zbog vanredne situacije, imala ekspanziju. Zato je ovaj statistički podatak nerealan, jer je proizvodnja dušeka smanjena, a proizvodnja i izvoz nameštaja su, takođe imali rast u 2021. godini.

Izvoz nameštaja od drveta 2021. je bio tri puta veći od uvoza i povećan je za 22,8% u odnosu na prethodnu godinu, ali je povećan i uvoz za 26,8%.

Spoljno-trgovinski pokazatelji za 2021. govore o povećanju izvoza svih proizvoda drvne industrije, ali je znatno povećan i izvoz trupaca.

Izvoz hrastove oblovene povećan je u odnosu na 2020. godinu za 131,4%, dok je izvoz čamovine povećan za 64%.

Izvoz proizvoda od drveta, osim nameštaja, 2021. godine u proseku je povećan za 26,2%. Po pojedinačnim proizvodima: izvoz svih vrsta oblog drveta (trupaca) veći je za 99%, rezane građe za 34,9%, ploča iverice za 28,8%, ploča vlaknatice za 18,3%, šper ploča za 11,3%, ambalaže od drveta za 30,5%, građevinske stolarije za 14% i ostali proizvodi od drveta za 13,8%. Pad izvoza je zabeležen kod ogrevnog drveta za 5,5%.

A da je tržište prošle godine bilo izuzetno živo pokazuju podaci da je uvoz svih proizvoda od drveta, osim nameštaja, za 2021. godinu povećan za 32,1%. Povećan je i uvoz oblovene za 30,1%, rezane građe za 39%, ploča iverica za 25,4%, ploča vlaknatice za 28,1%, šper ploča za 36,2%, ambalaže od drveta za 25,9%, građevinske stolarije za 31,1%, listova furnira za 20,1%, ogrevnog drveta za 123,8%.

Nestašica drvne sirovine rezultira brojnim problemima koji prouzrokuju zastoj u procesu proizvodnje, nepoštovanje ugovornih obaveza prema kupcima, nemogućnost planiranja zapošljavanja, dodatnog angažovanja postojećih proizvodnih kapaciteta, proširenja proizvodnje i infrastrukture.

lari i povećan je za 22,8% u odnosu na prethodnu godinu, dok je uvoz iznosio 113 miliona dolara i povećan je za 26,8%.

Pojedinačno po proizvodima, najveći izvoz nameštaja je bio: drvenih sedišta 71 milion dolara i povećan je u odnosu na 2020. godinu

za 18,7%, nameštaja za spavaće sobe 40 miliona dolara i povećan je za 23,1% u odnosu na prethodnu godinu, zatim nameštaj za dnevne

SIMPO

BOREAL

sobe i trpezarije 38 miliona dolara (povećanje za 19,4%), kuhinjski nameštaj 13 miliona dolara (povećanje za 19,1%). Takođe, ostvaren je veliki izvoz delova nameštaja od drveta 23 miliona dolara (povećanje za 26%). Ovo su realni pokazatelji (povećanje izvoza) obzirom na prošlogodišnje vanredne okolnosti. Drastično smanjenje izvoza bilo je kod dušeka za 74%, ali je taj podatak razumljiv, jer je prošle godine došlo do enormnog povećanja izvoza dušeka iz poznatih razloga. Izvoz dušeka za devet meseci 2021. godine iznosio je 23 miliona dolara.

Izvoz proizvoda od drveta, osim nameštaja, za 2021. godinu povećan je za 26,2%. Po proizvodima, povećan je izvoz oblovinne za 99%, rezane građe za 34,9%, ploče iverice za 28,8%, ploče vlaknate za 18,3%, šper ploče za 11,3%, ambalaža od drveta za 30,5%, građevinska stolarija za 14% i ostali proizvodi od drveta za 13,8%. Pad izvoza je zabeležen kod ogrevnog drveta za 5,5%.

Kada posmatramo izvoz nameštaja po zemljama (carinska tarifa 94) vidimo da su tržišta sa najvećim izvozom Češka, Nemačka, Italija,

Rumunija, Španija, ali to se ne odnosi na nameštaj od drveta, već na izvoz delova sedišta za automobilsku industriju, uglavnom od plastičnih masa, gde je izvoz iznosio blizu 250 miliona dolara. Izvoz nameštaja od drveta najveći je bio u zemlje bivše SFRJ.

Uvoz svih proizvoda od drveta, osim nameštaja, za 2021. godinu je povećan, ukupno za 32,1%. Povećan je uvoz oblovinne za 30,1%, rezane građe za 39%, ploča iverica za 25,4%, ploča vlaknate za 28,1%, šper ploča za 36,2%, ambalaže od drveta za 25,9%, građevinske

stolarije za 31,1%, listova furnira za 20,1%, ogrevnog drveta za 123,8%.

Problem nestašice drvene sirovine rezultira brojnim problemima koji proizvode zastoje u procesu proizvodnje, nepoštovanje ugovornih obaveza prema kupcima, nemogućnost planiranja zapošljavanja, dodatnog angažovanja postojećih proizvodnih kapaciteta, proširenja proizvodnje i infrastrukture.

Republika Srbija ima izuzetno skromne potencijale kada su u pitanju količine trupaca plemenitih lišćara koje se mogu proizvesti na godišnjem nivou, te je ovakvo stanje neodrživo na duži rok, jer pretili da ozbiljno ugrozi domaću proizvodnju. Takođe, drvna sirovina nije obnovljiv resurs uzimajući u obzir vreme za koje je potrebno obnoviti šumski fond, pritom ne ugrožavajući biodiverzitet.

Sve navedeno dovodi do destabilizacije u poslovanju kompanija na domaćem tržištu, pogotovo u ruralnim područjima. Izvoz ove sirovine u velikom obimu je štetan za privredna društva koja su primorana da uvoze sirovinu.

Jedan od razloga za uspostavljanje kontrole seče i izvoza oblovinne jeste i zaštita populacije tvrdih lišćara iz šuma u privatnom vlasništvu u Republici Srbiji, kako bi se očuvala i ekologija.

U vezi sa gore navedenim, **Privredna komora Srbije predložila je Vladi RS preduzimanje mera u cilju otklanjanja urgentnog problema nekontrolisane seče i povećanja izvoza sirovina u obliku oblovinne. Aktuelnom krizom u Ukrajini, ova inicijativa dobija na značaju, jer cene sirovina rastu kao posledica poremećaja u lancu snabdevanja energentima i kontinuiranog prisustva inflatornih pritisaka.**

Tim PKS

NEMA TRUPACA za finalnog drvoprerađivača

Imali smo izuzetno zadovoljstvo, sreću i čast da jedno pre podne, polovinom februara, provedemo u preduzeću **BOREAL** iz sremskog sela Kraljevci, kod Rume, i da u društvu direktora **Petra Borovića** obiđemo projektni biro, proizvodne hale, magacine sirovine i gotovih proizvoda ove jedinstvene, uređene i organizovane firme, i da već na prvi pogled shvatimo da se ovde jasno zna šta ko radi i za šta je odgovoran... Evo priče.

– Oduvek me je privlačila obrada drveta, pa sam 1998. godine u porodičnoj kući, osnovao malu stolarsku radnju. Imao sam jasan cilj, viziju, podršku porodice i neodoljivu potrebu da stvaram kvalitetne proizvode. Napredovali smo postepeno i sigurno, pa smo ubrzo počeli izlagati na sajmovima kada smo, kao izlagači u Kelnu 2015. godine, stupili u kontakt sa *Girsberger AG*, proizvođačem

nameštaja iz Švajcarske. Ispostavilo se da su oni, usled sve manje mogućnosti za konkurentnost kroz proizvodnu cenu u Švajcarskoj, tražili pouzdanog partnera u konkurentnijim sredinama istočne Evrope. Vrlo brzo smo postigli dogovor i već 2016. godine BOREAL ulazi u proces dokapitalizacije i Girsberger Holding AG, postaje suvlasnik preduzeća u delu od 75% po čisto komercijalnim uslovima, bez ikakvih subvencija države. Kupili smo nekadašnju farmu sa prostorom od nekih 13 hektara, renovirali prostor i stare hale, uneli nove mašine i opremu i krenula je proizvodnja – priča Petar Borović.

– Danas je BOREAL preduzeće koje se bavi izradom visoko kvalitetnog nameštaja od punog drveta: stolovi, stolice, komode za čiju realizaciju godišnje koristimo oko 80% drveta hrasta, zatim američki orah i jasen. Obzirom na kvalitet proizvoda ko-

ristimo samo sirovinu furnirskog kvaliteta. Posedujemo proizvodno-magacinske hale veličine 4.200 m² i tehnološki smo u potpunosti opremljeni. Naš magacin gde lagerujemo suhu sirovinu poseduje uređaje koji kontrolišu vlažnost vazduha. Bavimo se i opremanjem stambenih, poslovnih i javnih objekata u saradnji sa najjačim arhitektonskim kućama na svetu. Referentna lista je neverovatna, od banaka, osiguravajućih i reosiguravajućih kompanija, farmaceutskih kompanija, IT kompanija, muzeja, javnih institucija u Švajcarskoj, luksuznih delova aerodroma u Cirihi, Ženevi i Nju Jorku, restorana i hotela u švajcarskim Alpima itd. Istina, sada je korona usporila naše poslove u oblasti opremanja enterijera.

– Ali, što se tiče masivnog nameštaja, tu nema nikakvog zastoja. Proizvodimo komadni nameštaj od masiva za robne marke u okviru Girsberger grupacije kao

Fotografije arhiva preduzeća BOREAL

BOREAL godinama bezuspešno pokušava da sa JP *Vojvodinašume* sklopi ugovor o snabdevanju sirovinom. Ove godine smo tražili 1000 kubika trupaca hrasta i brutalno smo odbijeni... Mi smo preduzeće koje se bavi izradom visoko kvalitetnog nameštaja od punog drveta, koji kompletno izvozimo. Zapošljavamo 59 ljudi, većinom iz sremskih sela, socijalno smo odgovorna firma, a za protekle dve godine državi Srbiji smo platili 640.000 evra za poreze i doprinose, bez pdv-a... Ali za nas nema trupaca, za trgovce i nakupce ima... A država ima proklamovan cilj: povećanje proizvodnje i izvoza proizvoda sa visokom dodatnom vrednošću i gde se jasno govori o destimulaciji izvoza sirovine i stimulaciji izvoza finalnih proizvoda – kaže Petar Borović.

Petar Borović, direktor preduzeća BOREAL, Kraljevci – Ruma

i za jednu američku i nekoliko nemačkih robnih marki. Kod nas smo prisutni kroz robnu marku Boreal i Srolica – objašnjava direktor Borović.

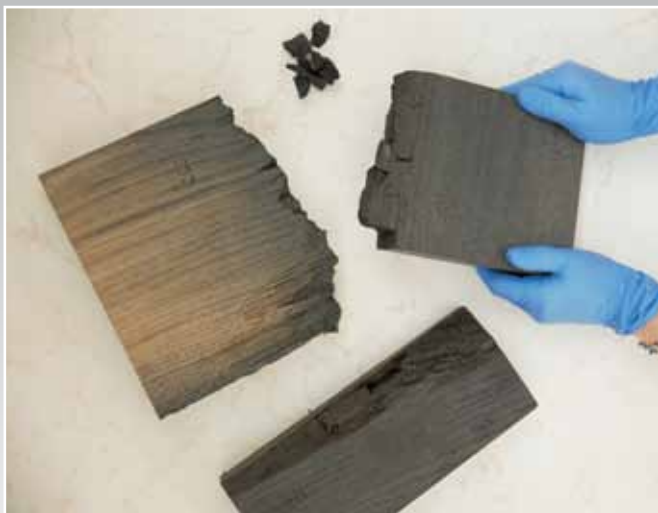
Ali Vama nedostaje sirovine... Šta je osnovni problem i kako dalje?

– Mi smo u srcu Srema gde rastu najbolje šume u Srbiji. To su državne šume kojima gazduje JP *Vojvodinašume*, a mi smo, bez uspeha, svake godine aplicirali za godišnji ugovor. Povremeno smo, na licitacijama ili po “ad hoc” sistemu kupovali manje količine, najviše 650 kubika u jednoj sezoni i to u vreme početka korona pandemije, kada praktično niko nije kupovao drvo. Prošle godine smo neka-ko izvukli 200 kubika trupaca hrasta, pa smo morali da uvezemo sirovinu iz Hrvatske u vrednosti od oko 200.000 evra upravo od firme koja se, po njihovim rečima, delom snabdeva trupcima iz JP *Vojvodinašume* – tvrdi gospodin Borović. – A naš zahtev od 4. 11. 2021. godine za otkup 1.000 m³ hrastovih trupaca u 2022. godini, što je 3 do 4% godišnje seče hrastovih trupaca JP *Vojvodinašume*, bukvalno je odbijen! Koji je to paradoks. Odgovorno tvrdim da smo jedini proizvođač finalnih proizvoda od punog drveta sa prostora AP Vojvodine koji je tražio ugo-

vor o godišnjem snabdevanju hrastom. Trenutno zapošljavamo 59 ljudi, čija su prosečna bruto primanja u 2021. godini bila oko 144.000 dinara. Bruto promet preduzeća u 2021. godini je bio oko 2.800.000 evra. U poslednje dve godine smo državi Srbiji platili oko 640.000 evra na ime raznih poreza i doprinosa, bez pdv-a. Iako smo sve te podatke predložili JP *Vojvodinašume*, oni su smatrali da nismo partner za njih. Prioritet imaju preduzeća koja trguju sirovinama. Poznato vam je da se obilovina masovno izvozi iz Srbije bez ikakve dodatne obrade što znači i gubitak mnogo radnih mesta.

– Ja razumem da je raspodela drvne sirovine iz državnih šuma kompleksno pitanje i da je potražnja veća od ponude. Ali, poznato mi je da naša država u oblasti drvne industrije ima proklamovan cilj: povećanje proizvodnje i izvoza proizvoda sa visokom dodatnom vrednošću što je apsolutno prirodno. Na osnovu toga je toliko očigledno koji su partneri potrebni JP *Vojvodinašume* i JP *Srbijašume*. Onda vas odluka da trupaca nema za proizvodnju dovodi do pitanja da li su to čista posla i „ko je tu lud?“ Svi mi znamo u struci koliko su javna preduzeća koja se bave gazdovanjem šuma opterećena pričama o korupciji. Očigledno je, u zemlji koja poslednjih 30 godina društvenog ponira-

Subfosilno drvo KOMPANIJE BOREAL testirano je na Institutu „Ruđer Bošković“ u Zagrebu

Petar Borović u skladištu subfosilnog drveta KOMPANIJE BOREAL

nja i vrednosnih pomeranja da se pojavljuju nekakvi rukovodioci užih vidika koji ne razmišljaju o suštini kako društvo napreduje. Na primer, nije nam jasno zašto je, do skora, po cenovniku JP Vojvodinašuma hrastova oblovina bila jeftinija za 10% od istih iz susednih Hrvatskih šuma koje su istog kvaliteta i sa istim istorijskim nasleđem. Mislim da je i država tu oštećena za ozbiljan iznos i da gubi na kreditibilitetu. Ljudi nam se smeju koliko je to očigledno u jednoj zemlji u srcu Evrope u XXI veku, a gazdovanje šumama na ovim prostorima ima tradiciju dugu preko 250 godina... Naravno da mi je sugerisano od mnogo ljudi iz branše šta treba da radim i kome da se obratim, ali me moj otac nije tako učio, niti ja tako učim svoju decu.

Da li ste pokušali razgovorom da upoznate šumare o programu rada Vaše firme?

– Činjenica je da smo svih ovih godina, više puta, pozivali ljude iz JP Vojvodinašume da nas posete, da vide ko smo i šta radimo, ali niko nikada nije do-

šao. Inače, bez lažne skromnosti, hoću da kažem da smo društveno odgovorna firma na dobrom glasu i sa dobrom reputacijom.

– Imamo dobar kadar, stručne, odgovorne i vredne ljude, zapošljavamo lokalno stanovništvo, ljude koji ostaju ovde, u selu. Kod nas rade ljudi iz cele rumske opštine, iz Beograda i Sremske Mitrovice...

– Vodimo računa o svim aspektima zaštite radnika, brinemo o svakom čoveku, ali i o različitim oblicima edukacije. U Sremu smo među prvim preduzećima koja su sklopila ugovor sa srednjom školom iz Sremske Mitrovice o dualnom obrazovanju, a sa Šumarskim fakultetom iz Beograda imamo sporazum o strateškom partnerstvu u oblasti izvođenja stručne prakse itd.

– Kao socijalno odgovorna firma nedavno smo predali vredne arheološke artefakte tržišne vrednosti oko 10.000 evra našem lokalnom muzeju, koji su pronađeni dok su naši ronionci tragali za subfosilnim trupcima hrasta... Ali, za nas nema trupaca iz vojvođanskih šuma – kaže naš domaćin u čijem osmehu prepoznajemo mešavinu tuge i ironije, dok, uz čaj, sedimo u sali za sastanke...

Čutimo dugo dok u mislima lutam kroz čiste proizvodne hale ove firme u kojima koncentrisani na svoj posao ljudi, navikli na česte posete, i ne primećuju moje prisustvo.

Onda mi misli pune oči stolovima i stolicama spremnim za tržište, stolovima čiju cenu ne mogu ni da dokučim, stolovima kakve još nikad nigde nisam video...

Pa mi se u glavu svetački usele stolovi tamnog subfosilnog drveta koje BOREAL već godinama vadi iz dubina reke Save...

Moram ti reći da sam se među tim složajima subfosilnog drveta osećao kao u svojevrsnom svetilištu – kažem odsutno. – Šta planirate s tim drvetom, kakva je tu perspektiva?

– To je perspektiva i plan za budućnost – odlučno kaže Petar Borović. – Sa trupcima koje godinama vadimo iz mulja reke Save, koje je po dosadašnjim testiranjima **u proseku staro oko 2.500 godina**, imamo šansu da napravimo dobru priču. Subfosili su ostaci prošlih vremena sačuvani u svom prvobitnom obliku sa neznatno izmenjenom strukturom. Vekovima i milenijumima potopljeno u vodi drvo promeni boju i mehaničke osobine. Tamniju boju dobija zato što hrast u sebi ima tanina, a u vodi ima gvožđa, pa hemijskom reakcijom drvo tamni, i što je duže u vodi sve je tamnije.

– **Subfosilno drvo**, tihi svedok istorije iz tamnih vodenih dubina, pamti vreme Aristotela i Aleksandra Velikog, pamti Hrista, Rimljane, Atilu, Staroslovene, Turke i Habzburge... Zato se u ovom magazinu **subfosilnog drveta** poneko oseća kao u hramu, a ja planiram da uskoro izađem na tržište sa proizvodima koji će biti naš originalan brend. To ne može biti velika ni masovna, ali svakako može biti kvalitetna priča...

– To je perspektiva, **ali nama valja opstati!** Ove godine sirovinu ćemo nabavljati od nakupaca. Na osnovu kojih kriterijuma su oni došli do trupaca hrasta pre nas meni nije poznato, ali mi je jasno... Nama je od strane JP Vojvodinašume rečeno da za ovu godinu ne možemo dobiti sirovinu. Nadam se da će naredne godine odluka biti drugačija i da će rukovodstvo shvatiti potrebu društva da napreduje. – kaže na kraju našeg razgovora gospodin Petar Borović.

PRIPREMIO: D. Blagojević

3 sistema kutija – odgovarajućih za svaku potrebu

Za elemente na izvlačenje sa metalnim okvirom Blum nudi 3 sistema kutija sa dvostrukim zidom sa laganim hodom. Svaki sistem kutija LEGRABOX, MERIVOBX i TANDEMBOX zadovoljava sasvim specifične potrebe.

Sistemi kutija skrivaju mnoga tehnička poboljšanja u okviru i na taj način omogućavaju da se front komforno podesi i to sa velikom lakoćom. Nude mnogo mogućnosti oblikovanja sa različitim strukturama okvira, bojama i površinama i lake su za obradu. Za različite zahteve i potrebe proizvođača nameštaja, Blum nudi 3 različita sistema kutija, svaki sa sasvim ličnim fokusom.

LEGRABOX – za individualni dizajn

Sa elegantnim, uskim okvirima i mnogim mogućnostima za oblikovanje, LEGRABOX je prvenstveno namenjen proizvođačima sa najvišim zahtevima za modernim, jasnim dizajnom.

LEGRABOX pure, sa zatvorenim metalnim okvirima, i LEGRABOX free, sa slobodno izabranim uložnim elementom od stakla, drveta ili drugih materijala, nude dve varijante za oblikovanje elemenata sa frontalnim izvlačenjem – klasičnu i nenametljivu ili efektanu i naglašenu. Pod motom myLEGRABOX, Blum će ubuduće svojim kupcima omogućiti da individualno dizajniraju spoljašnje strane okvira.

MERIVOBX – fleksibilna platforma

Sa MERIVOBX sistemom, Blum je razvio novi koncept koji kupci mogu koristiti za dizajniranje metalnih elemenata na izvlačenje na različite načine. Sistem kutija sa zamislom platforme omogućava različite varijante frontalnog izvlačenja – sa ogradom, BOXCOVER sa uložnim elementom i zatvoren metalom sa BOXCAP. Bez obzira na izabranu varijantu, obradni koraci ostaju jednostavni, a podešavanje i montaža uvek ostaju

isti. Potpuno novorazvijeni sistem vodica obezbeđuje visoku stabilnost i opteretivost zahvaljujući inovativnom L-obliku koji štedi prostor. Nikada nije bilo lako ponuditi raznovrsnost.

TANDEMBOX – efikasno rešenje

Blum u kontinuitetu razvija provereni i testirani TANDEMBOX sistem kutija – sa poboljšanim karakteristikama hoda, dodatnim funkcijama i povećanom opteretivošću. TANDEMBOX nudi jednostavan koncept montaže za efikasnu obradu, mnoge funkcije i predstavlja jasan, bezvremenski jezik oblikovanja sa komponentama usklađenim sa bojama – za razlikovanje u malim koracima.

PROIZVODNJA I UGRADNJA VIŠESLOJNIH ZAVRŠNIH PARKETA

Preduzeće **ARTINJAN** ima višedecenijsko iskustvo, prvo kao SZR još od 1983. godine, da bi se 1992. godine, u vreme početka otvaranja privatnih preduzeća, preregistrovalo u preduzeće **ARTINJAN** doo. U drugoj polovini 2013. godine otvoreno je još jedno proizvodno preduzeće, **Artinjan Parket** doo kako bi se proizvodnja gotovih parketa odvojila od drugih delatnosti u preduzeću **ARTINJAN** doo. O dugogodišnjem iskustvu u preradi drveta, tehnološkoj opremljenosti firme i posebno o proizvodnji i ugradnji višeslojnih parketa, govorili su nam **Danijela i Čedomir Artinović**, koje uz zajednički posao čvrsto veže skladen brak i troje dece od kojih su Mladen i Marko već uključeni u stabilan porodični biznis.

– Tokom skoro četiri decenije postojanja i uspešnog poslovanja, preduzeće **ARTINJAN** se svrstalo u red vodećih proizvođača višeslojnih lakiranih i nauljenih parketa u regionu. Uz domaće tržište, izvozimo u zemlje EU, a prisutni smo i na tržištu Crne Gore, Rusije i Engleske. Profesionalnost u odnosu sa klijentima, kao i reputacija i renome firme **ARTINJAN** u proizvodnji i ugradnji ovih podova, stalno nam donosi nove kupce i projekte.

– Osnovna delatnost preduzeća **Artinjan Parket** je proizvodnja hrastovih višeslojnih nauljenih i lakiranih parketa velikih dimenzija raznih modela: beljen, u boji kafe, čokolade, oraha, natur, poprečno i uzdužno četkan i mnogo drugih modela, a veći je broj razloga da se kupac opredeli za **Artinjan Parket**. Tu je, pre svega sjajan tim ljudi sa velikim iskustvom u proizvodnji višeslojnih parketa. **Artinjan Parket** je stabilan i dugotrajan, proizvodi se od domaćeg i slavonskog hrasta. Njegova velika prednost u odnosu na slične podove je nauljivanje i lakiranje LED tehnologijom što je trenutno najnovije i najkvalitetnije za površinsku zaštitu parketa, koja drvetu daje toplinu i energiju u svakom prostoru i specifičan je spoj savremene tehnologije i nostalgije. Ono što **Artinjan Parket** čini posebnim je podloga od sibirske vlagootporne brezove šperploče razrezane poprečno radi veće stabilnosti, boljeg prijanjanja na podlogu i potrebnog standarda za podno grejanje. Uz sve to ovde nema nikakvih dilatacija u kasnijoj eksploataciji (nema rasušivanja). **Artinjan Parket** se sa

 ARTINJAN PARKET

Za plemenit izgled svakog prostora

sigurnošću ugrađuje na površine sa podnim grejanjem, a zaštićen LED uljem ima bolje karakteristike od mnogih vrsta laka. Uz sve napred rečeno ide i podatak da je **Artinjan Parket** domaća proizvodnja projektovana za sledeće generacije koje će nastaviti višedecenijsku tradiciju. Iskustvo proizvodnje **ARTINJAN** je veliko i stalno se nadograđuje novim tehnologijama, pa sa sigurnošću svojim korisnicima daje 30 godina garanciju na kvalitet proizvoda – objašnjava gospodin Čedo Artinović.

Molimo Vas, gospodine Artinoviću, objasnite nam prednosti Artinjan parketa koji se postiže uljenjem i voskiranjem parketa.

– Pored već navedenih karakteristika postiže se i velika površinska zaštita od vlage kao i dobra otpornost na habanje. LED ulja imaju velika protivklimna svojstva. Sve to podrazumeva lako održavanje vodom i tečnim sapunima, a moguća je laka i brza popravka ako dođe do mehaničkih oštećenja bez hlobovanja i uljenja cele površine, popravljajući se samo komad koji je oštećen. Ako se parket izgrebe, moguće je izvršiti popravku sa trenutnim sušenjem površinskog premaza ručnom LED lampom, a upotreba poda je nakon takve popravke moguća odmah. Takođe, jedna od najbitnijih karakteristika ovog parketa je činjenica da LED ulje spada u grupu ekoloških proizvoda.

Fotografije arhiva kompanije ARTINJAN

Osnovna delatnost preduzeća **Artinjan Parket** je **proizvodnja** raznih modela **hrastovih višeslojnih nauljenih i lakiranih parketa velikih dimenzija**

Artinjan Parket je domaća proizvodnja projektovana za sledeće generacije koje će nastaviti višedecenijsku tradiciju ove firme – kaže Čedo Artinović.

Dogovor u kući i u preduzeću, Danijela i Čedomir Artinović

A šta znači gotov parket i šta se time dobija?

– Ako neko želi da na duži vremenski period dovede u red svoj stan, gotov parket je pravi izbor. Jedna od glavnih prednosti gotovog parketa je što ga je moguće postavljati kada god kupac želi, bez obzira na vremenske uslove ili godišnja doba. Njegova površina je već unapred fabrički obrađena, a ugradnja je brza, jednostavna, bez hoblovanja, buke, prašine, lakiranja i neprijatnih mirisa. Osim toga, moguće je opremiti prostoriju po prostoriju i nije neophodno odjednom menjati parket u celom stanu. Nakon postavljanja kupac može biti siguran da će gotov parket dugo trajati, da se neće rasušivati i da je reč o proizvodu sa garancijom.

– Nakon što kupac odabere parket koji želi i sav potreban prateći materijal, firma dostavlja kupljene proizvode na dogovorenu adresu i organizuje profesionalnu ugradnju. Istinska lepota jednog poda reflektuje se u pravom drvetu sa njegovim prirodnim godovima i karakteristikama, ono je živo i toplo. Od svih vrsta drveta hrast ima najraznovrsnije karakteristike: veliku tvrdoću, raznost boja koji vuče od sive do braon, a prirodne greške drveta kao što su čvorovi

ili obrisi od grana daju mu dodatni duh i izgled nečeg veoma vrednog.

– Mi smo u početku proizvodili masivan parket velikih dimenzija, popularnog evropskog naziva „seljački pod“. Vremenom su se zahtevi kupaca promenili, tražen je parket koji može da prati nagle klimatske promene, a samim tim i mikroklimatske uslove u prostoru u koji se ugrađuje, a da se vremenom ne deformiše. Takođe, trend koji prati brzu gradnju zbog isplativosti posla ne može više sebi da dopusti da gradnja dugo traje što je bitan element kod odabira parketa. Mi sada proizvodimo dvoslojne i troslojne parkete koji imaju veliku otpornost na ambijentalnu vlagu i koji se neće rasušivati i koristiti u kasnijoj eksploataciji – objašnjavaju naši sagovornici.

Recite nam nešto o montaži i strukturi višeslojnih nauljenih i lakiranih parketa velikih dimenzija.

– Montaža parketa se radi na podlozi kao što je cementna košuljica ili na podkonstrukciji sa postavljenim OSB tablama ili šper ploči, parket se lepi direktno na urađenu podlogu dvokomponentnim lepkom. Parketi koji se lepe ne škripe i nema dilatacije, bat koraka je sa-

svim nečujan u odnosu na podove koji se postavljaju kao plivajući sistem.

Montažu podova na terenu za nas vrše parketarske specijalizovane firme sa kojima smo vezani ugovorima i oni su edukovani za postavku ove vrste parketa, i to je najbolja kombinacija. Mi našim vozilima odvezemo finalni proizvod na objekat, kao i sav prateći materijal, a sve ostalo odrađuju parketari sa investitorom objekta.

– Što se tiče strukture, treba reći da se **Artinjan Parket** proizvodi sa podlogom koja je od brezove voodootporne multiplex ploče koja odlično podnosi kako vlagu tako i temperaturne šokove kada se parket montira na podloge sa instaliranim podnim grejanjem. To je najkvalitetnija podloga za izradu višeslojnih parketa, neuporedivo postojanija i stabilnija od čamove podloge, a sve to utiče na dugotrajnost parketa. Gornji sloj parketa je uglavnom od drveta hrasta debljine 4 mm, dok je donja brezova podloga 10 mm što čini ukupnu debljinu parketa od 14 mm.

Da li ste tehnološki adekvatno opremljeni i da li imate problem sa nedostatkom radne snage i sirovine?

– Naše proizvodne hale su tehnološki adekvatno opremljene mašinama renomirane nemačke firme *Weinig*. Tu je i odgovarajuća priprema, lakirnica, kao i magacinski prostor. Ranije smo se bavili razrezivanjem trupaca, a to više ne radimo i taj pogon smo razmontirali. Sada gotove elemente kupujemo od domaćih prerađivača, a delom uvozimo iz Republike Srpske i Hrvatske. To je rentabilnije, tako skraćujemo proces proizvodnje.

– Problem kvalifikovane radne snage kod nas se ne ispoljava, jer imamo dugogodišnje zaposlene radnike sa kojima negujemo korektan poslovni odnos. Kako bi tako i ostalo u narednom periodu, pristupili smo programu dualnog obrazovanja i u tom pravcu imamo veoma dobru saradnju sa Šumarskom školom u Kraljevu, tako da nam učenici dolaze dva puta nedeljno na praksu, računajući da će vremenom ostati da kod nas rade... Kada je u pitanju repromaterijal, pored ostalog, brezovu multiplex ploču uvozimo direktno iz Rusije. Ne pravimo zalihe parketa jer radimo po ugovorima sa poznatim investitorima objekata i fizičkim

Sinovi Mladen i Marko već uključeni u stabilan porodični biznis

licima, uglavnom niko dugo ne čeka na isporuku. Naše parkete ugrađujemo na raznim objektima, stambeno poslovnim zgradama, hotelima, rezidencijama, raznim institucijama, kao i privatnim domovima. Trenutno u Beogradu radimo *Central Garden* i investitor nam je firma *Exing* sa kojima imamo kvalitetnu saradnju zadnjih par godina.

– Proizvodima od hrasta vreme nikad ne prolazi, kao i njihova vrednost. Hrast je uvek u modi i lako ga je dizajnirati po želji kupaca i projekatnata jer veoma dobro prihvata boje i ulja zbog tanina kojeg u sebi ima. Kada smo počeli da se bavimo drvetom u ovom centralnom delu Srbije niko se nije bavio hrastom, pa smo mi počeli devedesetih godina da ga kupujemo i obrađujemo, dok su se ostali oko nas bavili bukvom i četinarima. Malo je ljudi tada moglo da prepozna vrednost hrasta jer ga je bilo u izobilju, mi smo sledili svoj instin-

kt i do današnjeg dana smo ostali samo u hrastu koga nažalost sve manje ima.

Naša firma je među prvima na teritoriji bivše Jugoslavije koja je počela da proizvodi dugačke podove od tvrdog drveta. Kada smo počinjali bilo nas je malo, jedan ili dva proizvođača u Hrvatskoj, a u Srbiji smo se samo mi bavili proizvodnjom masivnog, „seljačkog poda” i kompletan izvoz tih godina je išao za Holandiju, Belgiju, Francusku i Englesku.

Uz zahvalnost što ste odvojili vreme za razgovor, kažite nam gospodine Artinoviću kakvi su Vaši planovi za budućnost i šta je Vaša poruka?

– Sada kada imamo učenike na dualnom obrazovanju, dovoljno nam je da makar jedan od učenika u generaciji, koji je kod nas dolazio na praksu, godišnje ostane u našoj firmi. Svake godine po je-

dan, ili dvoje i mi nećemo imati problema sa radnicima iz struke ili inženjerskim kadrom. Sa Šumarskom školom iz Kraljeva ćemo se dogovarati da zajedno softverski obučimo učenike za novu opremu koju imamo i koju ćemo još nabaviti. U budućnosti će se veći akcenat staviti na što veću modernizaciju proizvodnje i osposobljavanje kadra za rad.

– Imamo tehnologiju za proizvodnju višeslojnih podova koju smo godinama usavršavali, proces proizvodnje je mnogo složeniji od proizvodnje „seljačkog poda” ili „solid” parketa, potrebno je primeniti čak 11 operacija da bi se takav parket napravio. Sam tehnološki postupak, odnosno kada šta treba da se radi i u kom vremenu, je vrlo zahtevan. Mi mislimo da smo na dobrim temeljima postavili našu proizvodnju, ali da moramo još dosta toga da učimo i da permanentno pratimo nove tehnologije.

– Vremenom će se ovaj proizvod menjati, ne zbog nas i zbog tržišta. Potražnja je svakom godinom sve veća, a sirovine je sve manje. Imamo utisak da se tvrdo drvo neće moći lako nabavljati. Kod nas su hrast i jasen malo obnavljani, a mnogo je posećeno. Kod pošumljavanja akcenat je na mekim vrstama drveta koje brže rastu...

– Višeslojni parketi se u nekim razvijenim zemljama već proizvode sa gornjim habajućim slojem od 1 mm, što je sasvim dovoljno da traje za dve generacije. Smanjenje debljine je uslovljava otežana nabavka tvrdog drveta... To je za šume dobro, imaju šansu da se regenerišu, a i ljudi imaju vremena da shvate da drvo moramo štedeti ako mislimo da ostavimo našim pokoljenjima da se i dalje bave ovim poslom. Zato mi težimo da ostavimo usko specijalizovani, da racionalno koristimo vrednu sirovinu, da što više poboljšamo kvalitet proizvoda i kvalitet naše usluge – kaže na kraju našeg razgovora gospodin **Čedo Artinović**. ■

THINK WEINIG

Razrezivanje

Skeniranje

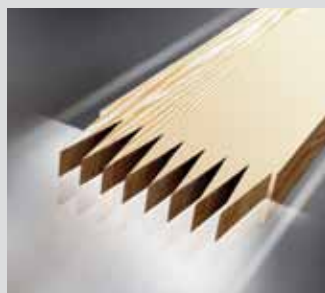
Optimiranje

Blanjanje

Profilisanje

Dužinsko nastavljjanje

Širinsko lepljenje

CNC obrada

Mašine i oprema za obradu punog drveta u WEINIG kvalitetu

Vaš WEINIG stručnjak

MW GROUP SCG doo, Čupićeva 3/1, 37000 Kruševac
Tel.+381 (0)37 445 070, (0)37 445 075, (0)37 445 077
Fax.+381 37 445 070
E-mail: mwgroupscg@mts.rs, www.mwgroup.rs

DRVENI PROZORI su investicija u budućnost

Pratimo sva dešavanja na tržištima širom sveta, a permanentnim investiranjem održavamo našu konkurentnost na tržištu. Sa naše dve tehnološke linije za proizvodnju prozora i visokokvalifikovanim, stručnim kadrom garantujemo konstantan razvoj i vrhunske rezultate – kaže dipl. ing. Dragan Bojović, direktor preduzeća UNIDAS.

Naš sagovornik, dipl. ing. **Dragan Bojović**, vlasnik i direktor beogradskog preduzeća **UNIDAS** već punih 30 godina se isključivo bavi proizvodnjom prozora i u tom poslu za njega, sigurno, nema tajni...

– U tri decenije naše prakse i permanentnog razvoja, možemo se pohvaliti činjenicom da smo proizveli preko 30.000 prozora različitih dimenzija, klase i dizajna, prvenstveno u našoj zemlji, ali i u petnaestak zemalja Evrope i sveta. Bavili smo se proizvodnjom krovnih, aluminijumskih, plastičnih i drvenih prozora, ali su naš razvojni program prvenstveno klasični drveni i drvo/aluminijumski prozori. Proizvodimo kvalitetnu, tehnološki pouzdanu stolariju u skladu sa standardima o energetske efikasnosti. Prozor mora da bude lep, dobro urađen, da bude funkcionalan, da dihtuje, da se bez problema otvara i zatvara duži niz godina. Mi dajemo garanciju 5 godina, ali prozor mora i za 20 godina da radi kao prvog dana – kaže na početku našeg razgovora gospodin Bojović.

Šta su osnovne prednosti i zbog čega su drveni prozori uvek aktuelni?

Drveni prozori se izrađuju od višeslojno lepljenih elemenata što im povećava stabilnost u smislu krivljenja i pucanja profila, i time se postižu **odlične mehaničke osobine**. Obrada drvenih elemenata je ravna obradi nameštaja, a lakiranje visokokvalitetnim ekološkim lakovima na vodenoj bazi omogućava **trajnu zaštitu i jednostavno održavanje**. Drveni prozori svojim antistatičkim delovanjem u velikoj meri odbijaju nečistoću.

– Važno je istaći da je drveni prozor deo enterijera. Kupac bira boju i modele drvenog prozora koji će ugraditi i onda ga uklapate sa parketima, nameštajem i svim ostalim. Prozor je arhitektonski deo objekta koji obezbeđuje ugodan boravak u prostoru i štiti unutrašnji prostor od spoljnih uticaja. Funkcija prozora je kroz istoriju manje-više ostala ista, ali su se vre-

Dragan Bojović, vlasnik
i direktor beogradskog preduzeća UNIDAS

menom menjali veličina, oblici i načini otvaranja. Ono što je posebno značajno to su materijali od kojih su prozori rađeni. Prvi i još uvek najznačajniji materijal je drvo, pa zatim slede plastika, aluminijum, čelik itd. Značajan deo prozora je staklo, koje se kroz istoriju najviše menjalo, pa tako od najjednostavnijih oblika jednostrukog stakla danas imamo višeslojne termopaketete (koji su punjeni argonom, kriptonom ili nekim drugim gasovima) i lepljene elemente sa funkcijama i osobinama usklađenim sa posebnim zahtevima korisnika.

Koliki je u Srbiji udeo drvenih prozora u odnosu na ostale materijale?

– Nažalost, u našoj zemlji je udeo u produkciji drvene stolarije jako mali i kreće se negde od 3 do 5%. To je simboličan procenat i da nema objekata koji su pod zaštitom taj bi procenat

Fotografije arhiva kompanije UNIDAS

bio još manji. Drvena stolarija je u odnosu na plastičnu znatno skuplja, odnosno skuplja je proporcionalno kvalitetu. Drveni prozor je potpuno prirodan, neškodljiv materijal, a drvo je obnovljiv resurs. Definitivno, drvena stolarija je rezervisana za ekskluzivne objekte, za objekte višeg ranga, i prava je šteta, što se u škole, obdaništa, bolnice i druge vredne i važne objekte najčešće ne ugrađuje drvena stolarija.

U poslednje dve godine imali ste dosta posla na domaćem tržištu, a od početka korone niste ništa radili van Srbije...

– Korona je znatno umanjila izvozne poslove, ali nam se već, sa nagoveštajima izlaska iz pandemije, ponovo javljaju kupci iz inostranstva. Poslali smo veći broj ponuda, ali je očigledno smanjen obim investicija... Protoklih godina na domaćem tržištu su se pojavili fondovi iz inostranstva za obnavljanje domaćih objekata, naročito objekata koji su pod nekim vidom zaštite.

Zato posebno naglašavamo naš program za proizvodnju prozora i vrata za objekte od posebnog kulturnog i istorijskog značaja.

– Kako će biti dalje, teško je prognozirati, jer je upitna sudbina drvenog prozora. Ako sve ostane samo na nekim reprezentativnim objektima, onda je to malo... Ono što smo novo počeli da upražnjavamo su gotove kuće. Ulazimo u neke projekte sa švajcarskim kooperantima, a spremamo nešto i za Norvešku... Ali, o tom, potom!

– Stalno pratimo sva dešavanja na tržištima stolarije širom sveta i usklađujemo proizvodnju sa zahtevima tržišta. Istina, trenutna situacija nije laka, sirovina je poskupela za više od 50% a isporuka je neredovna. Društvena situacija je teška i neizvesna... Neprekidnim investiranjem u tehnologiju mi smo do sada održavali korak sa konkurencijom, tako da smo na tržište izlazili sa najsavremenijim dizajnom i kvalitetom proizvoda. To je i dalje naš cilj, a naše dve tehnološke linije za proizvodnju prozora, kao i visokokvalifikovan i odgovoran kadar su garancija konstantnog razvoja i, verujem, daljeg napretka naše firme – kaže na kraju našeg razgovora dipl. ing. **Dragan Bojović, direktor preduzeća UNIDAS.**

PRIPREMIO: D. Blagojević

TRI DECENIJE permanentnog rada i razvoja

Među firmama koje se u našoj zemlji bave kompletnom obradom stakla, posebno mesto pripada preduzeću **PAVLE** iz Pančeva koje je, za tri decenije permanentnog rasta i razvoja, postalo vodeći proizvođač i dobavljač arhitektonskih staklenih proizvoda u Srbiji. Preduzeće PAVLE je početkom 1992. godine osnovao **Pavle Tmušić**, a danas je to tipična porodična firma u kojoj, uz sve odrasle članove njegove porodice, radi još oko 70 ljudi iz Pančeva i okolnih mesta. Povodom 30 godina postojanja, rada i razvoja ove firme, naš sagovornik je bio njen osnivač

i vlasnik, gospodin Pavle Tmušić, tih, nenametljiv, radan i korektan čovek, uvažen među privrednicima i kolegama. U nizu priznanja koje je za tri decenije uspešnog rada dobilo preduzeće PAVLE, spomenimo da je osnivač i vlasnik ove firme, Pavle Tmušić dobitnik regionalne nagrade Privredne komore Srbije za uspešnog privrednika u 2020. godini...

Proizvodni proces u kompaniji PAVLE je maksimalno automatizovan, firma raspolaže automatskim linijama za sečenje, obradu, kaljenje i laminiranje stakla, a površina pro-

izvodnih pogona prevazilazi 15.000 metara kvadratnih. Izgradnja nove proizvodne hale koja se prostire na 10.000 m² je 80% privedena kraju i uskoro će biti u funkciji, a do sada je u njenu izgradnju uloženo 2,3 miliona evra iz sopstvenih sredstava. A kada već govorimo o investiranju, treba istaći da je firma PAVLE u oktobru 2021. godine poručila novu kalionicu proizvođača *Glasston* Finska. Investicioni proces je praktično permanentan, a trenutno se planiraju dalje investicije u razvoj novog proizvodnog pogona.

Fotografije arhiva kompanije PAVLE

– U našim proizvodnim pogonima prerađujemo staklo svih standardnih veličina, maksimalnih dimenzija 3.210 x 6.000 milimetara, a preduzeće PAVLE ima zalihe sa više od 100.000 m² stakla, pa i u ovo teško vreme, u ovoj nestašici stakla, imamo mogućnosti da odgovorimo na sve zahteve naših kupaca – kaže osnivač i vlasnik preduzeća PAVLE. – Tehnološki smo potpuno opremljeni i u mogućnosti smo da proizvedemo oko 700 do 900 m² TGU jedinica dnevno (u zavisnosti od veličine i obrade), a sa našom novom peći za kaljenje možemo kaliti više od 1.000 m² stakla dnevno.

– Pratimo razvoj novih tehnologija i trudimo se da u obradu stakla uvedimo inovacije kako bismo doprineli što boljem kvalitetu naših proizvoda. Raspolazemo sa automatizovanim mašinama u svim procesima, tako da su kapaciteti proizvodnje na zavidnom nivou. Kada govorimo o tehnološkoj opremljenosti, treba naglasiti da sečenje stakla vršimo na stolovima za sečenje proizvođača Hegla i Lisec, zatim imamo liniju za laminiranje proizvođača Bistronic, dve peći za kaljenje proizvođača Glasston i mašine za obradu proizvođača Forel... Uglavnom koristimo staklo proizvođača Guardian Glass i AGC, ali na zahtev naših kupaca možemo obezbediti i staklo od drugih dobavljača.

– Od 2018. godine kompanija PAVLE je član *Isolar grupe* i izvozi više od 70% svoje proizvodnje, delom direktno, a delom indirektno. S tim u vezi, trenutno smo ugovorili kupovinu dve polovne mašine za izradu vatrootpornog stakla. Kako smo članovi navedene grupe, imali smo privilegiju da u saradnji sa njima budemo prvi u našoj zemlji koji će se baviti izradom vatrootpornog stakla... Takođe treba naglasiti da posedujemo Cekal sertifikat i Rozenhajm. S obzirom da se oko 70% svojih proizvoda preduzeća PAVLE d.o.o. izvozi, ponosni smo da naši proizvodi zadovoljavaju čak i najstrože EU i Američke standarde, a naše staklo se može naći u Rusiji, Africi i drugim delovima sveta – objašnjava naš sagovornik.

Staklo ima višestruku upotrebu u graditeljstvu, od običnog prozorskog stakla do termopan stakla, odnosno termoizolacionog stakla, zatim savijenog, lameliranog do kaljenog i emajliranog stakla, a njegova upotreba u arhitekturi, enterijeru i uopšte u opremanju prostora permanentno raste: staklena vrata, stepeništa, tuš kabine, stakleni zidovi i posebno staklene fa-

sade. U protekloj deceniji evidentan je porast zgrada sa staklenim fasadama koje imaju niz prednosti jer omogućavaju optimalno korišćenje sunčeve svetlosti, a posebno je nezaobilazan faktor ušteda energije. Svojim karakteristikama staklo postiže kompletnu termoizolacionu, solarnu, akustičnu i UV zaštitu te se kompletne zgrade oblažu staklima – staklenim fasadama. Stakla se uglavnom izrađuju u sigurnosnoj varijanti kao što su pampleks, kaljena i slično. Svojim klijentima kompanija PAVLE preporučuje da stakla budu niskoemisiona (novih generacija stakla) punjena argonom kako bi se pored estetike obezbedila maksimalna toplotna zaštita objekta. Kvalitetnim izborom stakala postiže se željeni rezultat (propustnost svetla, termoizolacija, solarni faktor), kako u samom objektu, tako i u spoljašnjem izgledu zgrade (spoljašnja refleksija, boja zgrade, itd).

– Kada se vrši izbor fasade, odnosno profila i stakla mora se voditi računa o nameni objekta, geografskom položaju, prosečnoj brzini vetrova za to područje, veličini staklenih površina, te u skladu s tim treba izabrati i odgovarajuću debljinu stakla...

– U cilju poboljšanja i razvoja kvaliteta u pružanju usluga našim klijentima, pored proizvodnje nudimo i kompletnu uslugu ugradnje i montaže proizvoda. U našem voznom parku posedujemo specijalna vozila za transport stakla i specijalnih alata. Naš kvalifikovani kadar poseduje dugogodišnje iskustvo u montaži koje se meri milionima kvadratnih metara raznih tipova stakla.

– Završna obrada i kontrola gotovih proizvoda je svakako jedan od najvažnijih koraka na putu ka kvalitetnom proizvodu. Po opremi i mašinskom parku, koji je sastavljen od mašina vodećih svetskih proizvođača, možemo slobodno reći da se nalazimo u vrhu ponude i kvaliteta našeg regiona. Obavezna završna kontrola, garantuje kvalitet u svakom segmentu proizvodnje. A pored toga što je naš fokus na velikim projektima, firma **PAVLE** poseduje tim inženjera i montera koji su spremni da odgovore na svaki zahtev naših kupaca. Uz stručne kadrove i najsavremeniju opremu možemo odgovoriti na najkompleksnije zahteve i vremenske rokove. Ciljevi preduzeća su povećanje izvoza, širenje proizvodnih kapaciteta i modernizacija u skladu sa novim tehnologijama – kaže na kraju našeg razgovora gospodin **Pavle Tmušić**. ■

Visokotehnološki strojevi i linije

- Rotoles strojevi za kalibraciju
- Linije za ljepljene grede i nosače
- Linije za CLT Panele
- Linije za uzdužno spajanje
- Linije za blanjanje profiliranje i sortiranje

- Transporteri / mehanizacija
- Specijalni strojevi / linije
- Linija za proizvodnju Bačava
- Inženjering / kompletna rješenja

U 54 ZEMALJA SVIJETA
2810 USPJEŠNO IZVEDENIH PROJEKATA
1390 ZADOVOLJNIH KUPACA

LEDINEK
www.ledinek.com

Ledinek Engineering d.o.o
Slivniška cesta 18
2311 Hoče, Slovenija
tel: +386 2 61300 63

KORISTAN MEĐUKORAK u tehnologiji

Sa porastom industrijske proizvodnje **unakrsno lameliranog drveta**, zahtevi za modernim, velikim proizvodnim linijama visoke produktivnosti, za izradu tog izuzetno traženog proizvoda, takođe su prethodnih godina imali značajan porast.

Zahtevi produktivnosti danas nalažu da što manji broj zaposlenih proizvodi što više robe, u ovom slučaju kvalitetnog **unakrsno lameliranog drveta CLT-a**. Da bi se to postiglo, pouzdanost procesa takođe igra središnju ulogu. U tom kontekstu, sve se više proizvođača oslanja na jednoslojne ploče prethodno zalepljene toplim lepilom. Ova podela na dva odvojena proizvodna koraka osigurava bržu i sigurnu proizvodnju te takođe menja svojstva ploče.

LEDINEK, pionir na području tehnologije za izradu **unakrsno lameliranog drveta – CLT-a** razvio je **Z-Press** upravo za tu svrhu. Ona omogućuje fleksibilnu montažu ili spajanje lamele do 16 m dužine. Zavisno o zahtevima, **Z-Press** može proizvesti ili široko lepljene dvostruke lamele, trostruke lamele, segmente panela ili alternativno celovite jednoslojne ploče. To značajno povećava pouzdanost procesa u **CLT** proizvodnji tokom procesa slaganja. Prema rečima rukovodioca prodaje u firmi **LEDINEK**, **Roberta Mlinarića**, ova vrsta montažnog lepljenja ima brojne druge prednosti:

- Budući da PU lepilo više ne može proći kroz otvorene spojeve, postoji i mogućnost polaganja više ploča – na primer deset slojeva za dva CLT elementa, (svaki sa pet jednoslojnih ploča po visini) – bez međufolije. Pojedinačni slojevi su takođe hermetički nepropusni, što zauzvrat dovodi do vetrootpornog CLT-a u samo tri sloja.

Gospodin Mlinarić kao sledeću prednost navodi niže troškove proizvodnje po kubnom metru.

- Zbog kraćeg potrebnog otvorenog vremena, potrebnog za izvođenje ovih radova, moguće je u jednoj smeni izvesti više ciklusa presovanja. Investicioni troškovi su znatno niži nego za konvencionalne sisteme za lepljenje jednoslojnih ploča, a **Z-Press** takođe zahteva znatno manje prostora. **Z-Press** se u osnovi sastoji od četiri sklopa: dodavača sa sistemom za nanošenje lepila, uređaja za pozicioniranje, potiskivača u presu i lanca sa mitnemerima. U prvom koraku, lamele se po dužini transportuju u **Z-Pressu** brzinom do 400 m/min. Tokom transportovanja se na ulazu u presu automatski nanosi vruće ljepilo na usku stranu pomoću glave za raspršivanje. Nakon toga, sinkro-

ni pogonski valjci u presi zaustave lamelu u tačan položaj za potiskivanje u poprečnom smeru, koje nastaje odmah pomoću potiskivača. Nakon što je lamela stegnuta ispod pritisknog elementa, ona se u početku poravnava lancem sa mitnemerima, a kada je presa puna, pomoću lamela, koje su već u presi. Mitnemeru u povratku idu u parkirni položaj. U međuvremenu **LEDINEK** je već implementirao osam **Z-press** sistema, a još pet je u knjigama narudžbi.

- Sa **Z-Pressom** možemo dodatno proširiti naše liderstvo kao firma koja pruža kompletnu uslugu i ponuditi našim kupcima još jedno kvalitetno rešenje po meri – rezimira gospodin Mlinarić.

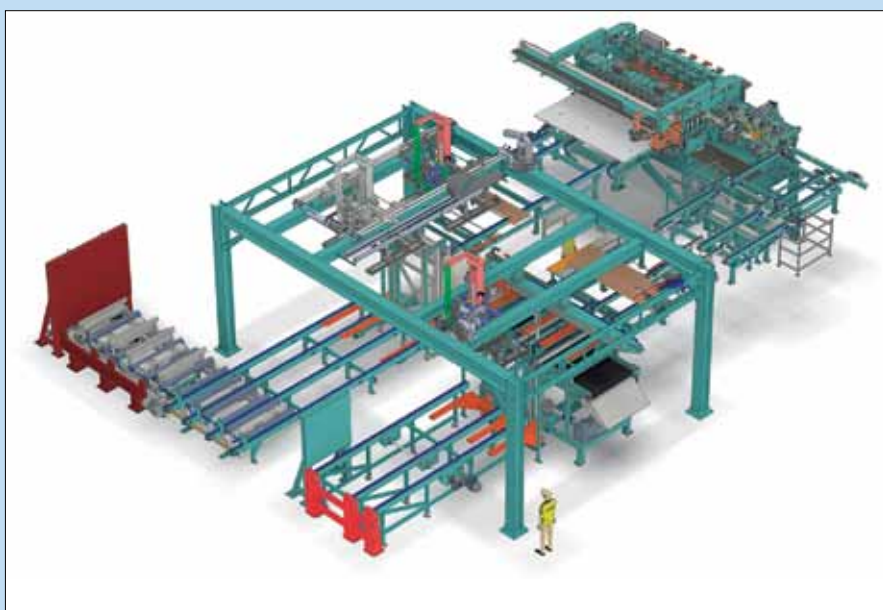

Fotografije arhiva kompanije LEDINEK

proizvodnje CLT panela

Glavne prednosti korišćenja prethodno lepljenih jednoslojnih ploča u proizvodnji unakrsno lameliranog drveta – CLT-a su:

- Sigurnost proizvodnje; pojedinačne lamele se sklapaju u kompletne slojeve jedan korak pre polaganja panela;
- Problem uzdužne zakrivljenosti i uvijanja pojedinih letvica je uklonjen;
- Brže lepljenje u površinskom lepljenju; budući da se obrađuju prethodno zalepljeni slojevi, vreme sigurnosti otvorenog vremena je duže;
- Jeftinije od konvencionalnog lepljenja rubova-ivica;
- Manje ulaganja i potrebno je manje prostora;
- Pojedinačni slojevi ploče mogu se napraviti hermetički nepropusnim;
- CLT u tri sloja je otporniji na vetar;
- Moguće je više presovanja bez ručnog stavljanja međufolije; Zahvaljujući zatvorenom sloju, lepilo ne može prodrijeti kroz međuprostore desaka na niže slojeve (nema problema slepljenja, kad se odjednom stiska više CLT elemenata) ili na stolu;
- Montažno lepljenje toplim lepilom; manje otpada, bez mešanja lepila, dugo vreme skladištenja;
- Količina topljivog lepila cca 0,3 - 1,0 kg / m³ zavisno o širini i debljini letvica;
- Niži troškovi proizvodnje po m³ zbog manjeg potrebnog otvorenog vremena, može se izvesti više ciklusa presovanja po smeni;

- Manje elemenata za rukovanje: na primer za 5-slojni CLT (16 x 3 m sa lamelama širine 100 mm) potrebno je postaviti 5 ploča umesto 540 desaka;
- Mogu se kombinovati vruća i hladna lepila (PU, EPI, PVA...) za posebne primene i zahteve površine.

Jubilarnih 65 godina od upisa na Šumarski fakultet

Povodom 101. godišnjice Šumarskog fakulteta u holu ove visokoškolske ustanove postavljen je **pano posvećen jubileju generacije diplomiranih inženjera šumarstva i drvne industrije upisanih 1956. godine**. Na jubilarnom panou, 65 godina od upisa na Šumarski fakultet, su 53 fotografije od 80 diplomiranih inženjera koji su se, nakon završenih studija, početkom šeste decenije prošlog veka, rasuli po raznim poslovima širom Jugoslavije. Treba istaći da su fotografije diplomiranih inženjera jubilarne generacije na panou preuzete iz jedinstvene publikacije, objavljene pre 15 godina, iz SPOMENICE diplomiranih inženjera šumarstva i prerade drveta, upisanih na Šumarski fakultet, upravo te 1956. godine. Urednik ove publikacije bio je **Miloš Galečić**, a Spomenica je objavljena 2006. godine. Tada je ova generacija svečano obeležila 50 godina od upisa na Šumarski fakultet, a prisutnima je tada dekan Šumarskog fakulteta uručio *Zlatni indeks*, što je, uz objavljivanje Spomenice, postala jedinstvena praksa i tradicija na ovoj visokoškolskoj ustanovi.

Spomenimo još da su u uvodnom delu SPOMENICE o generaciji vrsnih inženjera pisali profesori Pribislav Marinković, Živojin Milin, Dušan Oreščanin i Dušan Skakić naglasivši da je za sve uspehe ova generacija iskazala zahvalnost svojim profesorima i starijim kolegama, a da struka u celini duguje veliku zahvalnost ovoj uspešnoj generaciji inženjera šumarstva i prerade drveta.

Povodom obeležavanja 101 godine obrazovnog, naučnog i stručnog rada Šumarski fakultet je dipl. ing. šumarstva **Miši Galečiću**, dodelio *ZAHVALNICU za celoživotni izuzetan doprinos struci i nauci*. Ta činenica i pano generaciji koja je Šumarski fakultet upisala pre 65 godina, bili su dovoljan razlog da za razgovor zamolimo gospodina **Mišu Galečića**, vitalnog i energičnog penzionera koji sa 86 godina života još uvek intenzivno razmišlja i govori o šumarskoj praksi i potrebi pošumljavanja naše zemlje, posebno Vojvodine...

– Svaka mladost je lepa, a nakon 65 godina od našeg opredeljenja za šumarstvo i preradu drveta, sećanja su prilično bleđa i u prvi plan izlazi posleratno siromaštvo koje je pratilo naše studiranje, ali i međusobna bliskost,

Miloš Miša Galečić, pored plakata svoje – jubilarne generacije koja je šumarstvo i drvnu industriju upisala 1956. godine

druženje, uvažavanje i poštovanje profesora, neka specifična nada i vera u bolje sutra. U opštem siromaštvu nije bilo izdvajanja i grupašenja, svi smo bili u približno jednakoj oskudici, orijentisani na međusobno razumevanje i iskrena prijateljstva... Ušli smo u struku sa entuzijazmom koji je permanentno rastao i koji se nastavio i u našem radnom periodu – seća se gospodin Galečić.

– Bila je to generacija koja je uspešno nosila privredni i društveni razvoj u našoj oblasti rada. U uređenom društvu, zajedno sa starijim i mlađim kolegama, izgradili smo organizovanu i uspešnu šumarsku i drvoprerađivačku privredu. Ima razloga da budeмо ponosni na rezultate našeg rada – kaže Miša koji je ceo radni vek proveo u šumarstvu Vojvodine, a na rukovodećim funkcijama, od šefa sekcije, tehničkog i generalnog direktora, proveo je 36 godina. Objavio je dve knjige iz šumarske prakse, sarađivao sa stručnim časopisima, bio predsednik Skupštine i Upravnog odbora Opšteg udruženja za šumarstvo, preradu drveta, celulozu i papira Savezne

privredne komore Jugoslavije. Bio je predsednik Nacionalne komisije za topolu organizacije FAO UN, zatim predsednik Savezne komisije za uvođenje savremene mehanizacije u šumarstvo i td. Za pregalaštvo i rezultate rada Galečić je nagrađivan nizom opštinskih, pokrajinskih, republičkih i saveznih priznanja...

– Naša generacija je odavno završila svoj radni vek. Za uspešan rad i doprinos našoj zemlji većina je dobila različite nagrade. Nažalost, danas je među živima petnaestak mojih kolega iz generacije i svedoci smo retrogradnih kretanja u velikom delu sveta i kod nas. Novi svetski poredak je razgradio mnoga materijalna i duhovna dobra koja smo stvarali. Verovali smo da gradimo trajne vrednosti koje će nam omogućiti bezbrižne pozne godine, a mladim generacijama sigurnu budućnost... Praksa je, međutim, demantovala mnoga naša uverenja... A sa koliko entuzijazma smo radili govore podaci i doprinosi koje smo dali u pošumljavanju cele naše zemlje. Posebno mi u Vojvodini, uvođenjem zasada topole dali smo šumarstvu nove dimenzije. Vrednost drveta topole za dvadeset godina dostigne

vrednost bukve koja je stara sto godina. U Vojvodini ima prostora koje bi trebalo pošumljavati. Profesor dr Ratko Ristić kaže da je optimalnu pošumljenost Vojvodine (14,3%) moguće ostvariti podizanjem oko 172.000 hektara šuma, prvenstveno u formi višerednih, šumskih zaštitnih pojaseva, a to znači da bi dosadašnji obim pošumljavanja trebalo povećati trideset puta... U našoj zemlji se više puta potvrdilo da bez političke saglasnosti i odluke nema napretka u šumarstvu niti većih pošumljavanja. Mi smo sedamdesetih godina u Vojvodini imali Kmezića koji je sa vrha političke vlasti nadgledao realizaciju planova pošumljavanja. Zato bi bilo dobro da se pojavi neki novi Kmezić – kroz

osmeh kaže naš sagovornik koji je dao veliki doprinos materijalnom i estetskom uređenju Šumarskog fakulteta. Pre tridesetak godina dao je svoj pečat uređenju i opremanju enterijera anfiteatra ove ustanove; hol fakulteta krasi deo trupca hrasta ogromnih dimenzija iz sremskih šuma, a pred fakultetskom zgradom je skulptura *rika jelena*, rad Jovana Soldatovića, a na pločici piše da je umetničko delo izrađeno i postavljeno zahvaljujući donaciji *Složene organizacije šumarstva i prerade drveta* iz Sremske Mitrovice, a na inicijativu njenog višegodišnjeg direktora, inž. **Miloša Galečića**.

– Hoću još nešto da kažem, vazno je: država pravi veliku grešku što partokrat-

skom raspodelom na rukovodeća mesta u šumarstvu postavljaju ljude koji nemaju nikakve veze sa šumarskom strukom. Vi to s pravom nazivate diverzijom... Evo, pogledajte šta se radi u JP *Srbijašume*... Šumarski fakultet kroz program obrazovnog, naučnog i stručnog rada, uz stručno obrazovanje, sistematski stvara kod svojih studenata posebnu ljubav i poštovanje prirode i životne sredine. Zato šumu treba poveriti stručnjacima i podržati mere zaštite, nege i integralnog gazdovanja šumama, a posebno mere pošumljavanja – kaže na kraju našeg razgovora gospodin **Miloš Galečić**.

Kroz uzan deo šumskog pojasa starih vrba i belih topola nazire se jezerce. Sa njega, uz prasak vode, poleće mnoštvo roda i čaplji i skriva se na susedno drveće. Svuda okolo tršćak i zamočvarene površine u kojima se jasno razaznaju tragovi divljih svinja i srndaća. Nekoliko stabala vrbe izgrizeno je toliko da će uskoro da se obruši – ovde su se gostili i dabrovi.

Sa ruba ove šumske idile puca pogled na čistinu. Njom vlada tišina i samo ponegde protrči uplašena srna pokušavajući da nađe zaklon. Tu je takođe nekada bila šuma, ali je danas više nema.

Šume uz velike ravničarske reke, poput Tise, od velikog su značaja za ljude i prirodu – ključne su za očuvanje izvora pijace vode, štite od poplava i stanište su brojnim biljkama i životinjama.

Međutim, ovih **plavnih šuma**, kako ih još zovu jer se nalaze u plavnom području reka, u Evropi je preostalo vrlo malo. Čak 90% njihove celokupne površine je nestalo, a ono što je preostalo često je u kritičnom stanju. Smatra se da su **plavne šume najugroženiji prirodni ekosistemi u Evropi** i stoga su u *Evropskoj direktivi o staništima* označene kao „prioritetan tip šumskog staništa”.

U Evropi su **plavne šume na mnogim mestima zamenjene plantažama drveća koje se koristi za drvno-prerađivačku industriju**. Reč je o hibridima nastalim ukrštanjem američke i evropske crne topole, koji su produktivniji, odnosno proizvedeni da bi brže rasli, bili otporniji na bolesti i pre mogli da budu posećeni.

Na ovaj način nestaju čitavi ekosistemi, kaže za *Centar za istraživačko novinarstvo Srbije* (CINS) **Saša Rajkov**, ekolog iz novosadskog Centra za istraživanje biodiverziteta.

– U smislu posledica po prirodu, ne postoji posebna razlika u prenameni šume u poljoprivredno zemljište ili zasad hibridnih topola. Od šume ostaje jedino pravna forma ‘šumskog zemljišta’ u katastru. Red hibridnih topola ima strukturu ekosistema koliko i niz bandera duž ulice – objašnjava Rajkov.

U izveštaju *Evropske agencije za životnu sredinu* (EEA) iz 2019. godine navodi se da su neke evropske reke, među kojima i Tisa, izgubile skoro 100% od nekadašnjeg plavnog područja.

Ornitolog **Milan Ružić** iz *Društva za zaštitu i proučavanje ptica Srbije* kaže da je retko koja reka u Srbiji toliko izmenjena kao Tisa, da su ljudi oteli plavnu zonu i pretvorili je u oranice i plantaže. On smatra da je hibridno drvo napravljeno, između ostalog, za po-

Zarada drvne industrije ispred prirodnih plavnih šuma

trebe drvne industrije te da ne favorizuje one ptice koje su nam najvrednije, najznačajnije, koje se nalaze na nacionalnim i globalnim crvenim listama, kao što su orao belorepan, crna roda i razne druge vrste.

–Crna roda ne može da pravi svoje gnezdo sakriveno u šumi na bilo kom drvetu. Njoj treba drvo koje ima razgranatu krošnju, sa velikim jakim bočnim granama, kakve klonske topole nemaju – dodaje Ružić.

Sličan problem ima šumska sova, objašnjava Ružić, koja ne može da pronade duplju u stablima prečnika 30 cm i koja će biti posećena naredne godine, ili neka bude i za 40 godina. Njoj je potrebno stablo koje je staro barem 60 do 70 godina, gde je nastala duplja u kojoj može da se gnezdi i da je koristi narednih 20 godina dok sa porodi-

com jede glodare, što je, napominje, vrlo bitan faktor za šumu kako se ne bi namnožili glodari.

Hibridne šume pogoduju i insektima i biljnim vrstama koje nisu domaće.

Kako navode iz *Pokrajinske zavođa za zaštitu prirode*, ove invazivne vrste dolaze iz dalekih krajeva pa kod nas nemaju neprijatelje (parazite, bolesti, itd.) i uspešno se takmiče sa domaćim vrstama za resurse (voda, svetlost, hranljive materije). Sposobne su da obrastanjem uništavaju prirodne biljne zajednice i da u potpunosti menjaju staništa.

– Ako mi imamo šumu koja je prirodna, gde postoji spratovnost, gde postoji veliki pokrov, šuma koja je nedirnuta, u njoj se mnogo teže razvijaju invazivne vrste biljaka, jer imaju veliku konkurenciju – objašnjava Milan Ružić.

Izgled prirodne bele topole

Šume u plavnom području Tise skoro da su nestale, a sa njima i dom mnogih vrsta biljaka i životinja. Umesto ovih šuma gaje se plantaže hibrida – vrsta ukrštenih tako da drveće brže raste i pre bude spremno za seču i prodaju. Na obnovi prirodnih šuma se ne radi ozbiljno, a povećava se i opasnost od poplava. Zbog zarade drvne industrije ugrožava se i biodiverzitet, smatraju sagovornici CINS-a.

Fotografije: Mina Delić

Pogled na plantaže hibridnih šuma sa plaže u Novom Bečeju, avgust 2020.

Topolarstvo u Srbiji je počelo intenzivno da se razvija još sredinom prošlog veka, zbog potreba drvne industrije. U časopisu *ŠUME* koji izdaje *Javno preduzeće Srbijašume*, 2002. godine je objavljen podatak da su u Vojvodini hibridne plantaže činile 45% šume.

Obnavljanje plavnih šuma trend u Evropi, ali ne i u Srbiji

O plantažama se brine JP *Vojvodinašume*, koje gazduje i upravlja najvećim delom državnih šuma u Vojvodini, i *Vode Vojvodine* koje su bave pre svega zaštitnom funkcijom plavnih šuma (zaštitom od poplava, erozije i bujica). Ova preduzeća sarađuju sa *Institutom za nizijsko šumarstvo i životnu sredinu*, a prema rečima dr **Marka Marinkovića**, izvršnog direktora za šumarstvo, ekologiju i razvoj JP *Vojvodinašume*, to preduzeće sa *Institutom* razvija nove sorte hibridnih topola. Marinković je za CINS rekao **da poštuju stavove zaštite prirode i intenzivno rade na usklađivanju različitih interesa**.

Prema njegovim rečima, u prošlosti su na području Vojvodine značajno izmenjeni ekološki uslovi prirodnih staništa plavnih šuma – prirodnih topola, vrba i hrasta lužnjaka – što je u velikoj meri doprinelo njihovoj zameni hibridnim topolama.

– Zbog promena hidroloških režima u najvećoj meri su ugrožene prirodne

populacije domaće crne topole, koja se u postojećim prirodnim uslovima otežano razmnožava generativnim putem, čime je u velikoj meri ugrožen njen biološki opstanak.

Međutim, **Fransin Hjuž** (Francine Hughes), emeritus saradnica u nastavi za ekologiju i konzervaciju vlažnih staništa na *Univerzitetu Anglia Ruskin* pri *Kembridžu*, kaže za CINS da ako su plavne šume izgubile moć da se same obnove, to se može postići obnavljanjem područja na kom se nalaze.

– Obnovljen režim plavljenja obezbeđuje nove nanose sedimenata, a nekim vrstama, kao na primer crnoj topoli, potreban je svež sediment sa mnogo sunčeve svetlosti kako bi mogle da se regenerišu – objašnjava Hjuž.

Iako su u martu 2008. godine *Vojvodinašume* donele **odluku o zabrani pretvaranja prirodnih šuma u hibridne plantaže**, i dalje se ne radi na njihovom ozbiljnom obnavljanju, što je trend u Evropi i svetu. U skladu sa Sporazumom o saradnji sa *Zavodom za zaštitu prirode Srbije*, *Vojvodinašume* imaju obavezu da jedan deo plantaža vrate u prirodne šume. Prema Sporazumu, *Zavod* vrši izbor plantaža koje, po isteku tehničke zrelosti drveta nakon čega sledi njegova seča, *Vojvodinašume* treba da prevede u prirodne šume.

Gospodin Marko Marinković kaže **da pretvaranje visokoproduktivnih**

plantaža u prirodne šume preduzeću pričinjava ekonomsku štetu, ali ističe da treba imati izbalansiran i očuvan biodiverzitet.

Ipak, uprkos vraćanju plantaža u prirodne šume, cilj nije njihovo očuvanje već se ove šume i dalje obnavljaju metodom „čiste seče“, odnosno na nekoj površini se poseče svako ili skoro svako drvo, a ne samo pojedina izabrana. Na tom mestu dolazi do fragmentacije, tj. rascepkavanja staništa ekološkog koridora, siromašenja i ugrožavanja biodiverziteta.

Bojan Tubić, inženjer šumarstva u JP *Vojvodinašume*, kaže da se šumama koje su vraćene u prirodne upravlja kao i do sad:

– One nisu ni pod kakvom zaštitom, nego je samo jednostavno promenjena vrsta, ali se njima i dalje gazduje sa merama koje su određene za konkretnu vrstu. Ako je reč o npr. beloj topoli, to uključuje i čistu seču. Ove šume svakako da nisu prepuštene tom nekom prirodnom procesu odumiranja – kaže Tubić i dodaje da teže da klonske topole budu tamo gde proizvode najveće prinose, odnosno da se mesta koja nisu najpogodnija za hibridnu topolu vrate prirodnim vrstama (beloj topoli, poljskom jasenu, hrastu lužnjaku itd).

Fransin Hjuž kaže da je **trend da se gazduje šumama „blisko prirodi“** pa se ohrabruje zamena metode obnavljanja šuma „čistom sečom“ sa sečom pojedinačnih stabala. Ovaj trend podržava i prirodnu regeneraciju umesto sadnje, kao i pretvaranje jedne vrste drveća u mešovite šume.

Ugrožen ekološki koridor Tise

Ekološki koridor predstavlja putanju, odnosno vezu između zaštićenih područja i ekološki značajnih područja čime se omogućava slobodan protok životinja i biljaka. Reka Tisa čini 20% površine ekološkog koridora Tise, inače koridora od međunarodnog značaja, dok ostalo čine područja plavnih šuma, odbrambeni nasipi, ali i nekadašnji delovi plavnog područja koji su značajni za funkcionisanje koridora.

Čista seča plantaže hibrida kod Sente, decembar 2020.

Nakon čiste seče sve je zaraslo u invazivne vrste; kod Ade u Vojvodini

Prema podacima *Pokrajinskog zavoda za zaštitu prirode*, prirodne plavne šume vrba i topola pokrivaju svega 7% područja ovog koridora, dok šume hrasta lužnjaka čine samo 0,14%.

Plavne šume su zapravo mešavina šuma i močvarnih livada koje čine mozaičnu strukturu. Upravo je glavni cilj zaštite koridora očuvanje ove mozaične strukture koja pruža zaklon i omogućuje ishranu mnogim vrstama šumskih, travnih i močvarnih staništa.

Delovi ekološkog koridora Tise deo su evropske mreže zaštićenih područja *Natura 2000*, koja će se u Srbiji primenjivati po ulasku u Evropsku uniju. *Natura 2000* je najvažnija misija politike Evropske unije koja se odnosi na očuvanje prirodne i biološke raznovrsnosti.

Međutim, pretvaranje prirodnih plavnih šuma u hibridne plantaže i „čista seča“ direktno ugrožavaju prohodnost ekološkog koridora koji se onda prekida za vrste šumskih staništa.

Ana Injigo (Ana Iñigo) i **Pavol Polak** koji vode projekat *Natura 2000* u

Srbiji kažu da je biodiverzitet plavnih šuma jedinstven i da su mnoge biljne i životinjske vrste usko vezane za njih.

–Postojeće plavne šume predstavljaju samo ostatak njihove nekadašnje široke rasprostranjenosti i kao takve su svojevrsna ostrvca za biodiverzitet.

Oni ističu da intenzivno gazdovanje šumskim plantažama nepovoljno utiče i na vodni režim vrlo bitan za opstanak plavnih šuma i smatraju da bi svi relativno očuvani delovi prirodnih plavnih šuma trebalo da budu stavljeni na listu za potencijalna *Natura 2000* staništa u Srbiji.

Plavne šume su važne u borbi protiv klimatskih promena

Podaci *Centra za istraživanje epidemiologije katastrofa* (CRED) ukazuju da su u poslednjih 30 godina poplave dominantna prirodna katastrofa u Srbiji, sa tendencijom rasta. CINS je ranije pisao o stavu naučnika da su sve češći ekstremni vremenski uslovi poput obilnih kiša, poplava, ali i suša i po-

žara, **zapravo posledica klimatskih promena.**

Evropska agencija za životnu sredinu (EEA) u izveštaju 2019. navodi da su poplave jedna od najskupljih prirodnih nepogoda u Evropi. Na Konferenciji o promeni klime, 2017. u Bonu, bivši ministar zaštite životne sredine **Goran Trivan** je rekao da su poplave drugi najveći uzrok velikih šteta u Srbiji, te da je država od 2000. do 2015. godine zbog klimatskih promena pretrpela štetu iznad pet milijardi evra.

Međutim, EEA dodaje da je rizik od poplava veći u urbanim sredinama, a znatno manji u prirodnim plavnim područjima. Naime, plavno područje ima sposobnost da apsorbira i skladišti vodu pa je od izuzetnog značaja u pogledu poplava.

Daniela Stojković Jovanović, posmatrač u *Internacionalnoj komisiji za zaštitu reke Dunav* i članica NVO *Svet i Dunav*, upozorava da je zbog urbanizacije plavnih područja skoro 90% plavnih šuma odsečeno od reke nasipima. Posledice su, između ostalog, viši i opasniji poplavni talasi na rekama, a šume koje su nasipom odsečene od reke se suše, jer nemaju dovoljno vlage u letnjem periodu.

Šuma je ekosistem, objašnjava ekolog Saša Rajkov

– Očuvan ekosistem može lakše da podnese klimatske promene, nego narušen i izmenjen. Nama je potrebno dugoročno razmišljanje. Borba protiv klimatskih promena podrazumeva očuvanje otpornosti ekosistema oko nas, jer su oni glavna brana od već nadolazećih posledica.

Iz *Pokrajinskog zavoda za zaštitu prirode* navode da ekološki koridor igra veoma značajnu ulogu u adaptaciji klimatskim promenama na dva načina – dobro stanje prirodnih površina povećava njihov sposobnost da se posle negativnih uticaja vraćaju u prvobitno stanje i, drugo, jer kvalitetni koridori omogućavaju migracije kojima populacije ugrožene klimatskim promenama mogu da se pomeraju prema područjima sa povoljnijim životnim uslovima.

Kad su u pitanju uzročnici klimatskih promena, ugljen-dioksid (CO₂) je veliki problem. U *Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede* ističu da plantaže imaju „veći zapreminski prirast, i sa tim u vezi neuporedivo veću apsorpciju i skladištenje CO₂ u odnosu na šume nastale prirodnim putem“.

Mina Delić

Preuzeto sa www.cins.rs

AUTOMATSKA LINIJA za dužinsko spajanje elemenata FL18

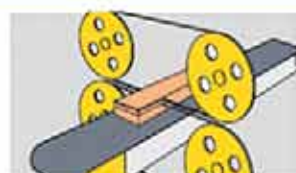
Potpuno automatsko dužinsko spajanje elemenata do dužine 6.200 mm. Izrada horizontalnog i vertikalnog spoja. Kapacitet stroja (poprečno 350 x 40 x 40 mm) i 80 % efektivnog rada u 1 izmeni (7,5 sati) je 12m³ u izmeni.

**MADE IN
TAIWAN**

LESSTROJ
LESNOOBDELOVALNI STROJI

LESSTROJ
LESNOOBDELOVALNI STROJI

scm group

morbidei

stefani

gabbiani

minimax

mahros

ORMA
MACCHINE

REIGNMAC

HOLYTEK
Maximize Your Creativity for Woodworking

ACword

centauro

KOCH Technology

LESSTROJ
LESNOOBDELOVALNI STROJI

Ekskluzivno zastupništvo i servis:

Lestroj d.o.o. (Lestroj) Industrijska zona, Trzin, Slovenija

tel: +386 (0)1 561 05 30, +386 (0)1 561 05 36, info@lestroj.si

www.lestroj.si

PIŠE: profesor Jelena Matić

čudesni svet STOLICA

Posmatranje predmeta i njihove uloge u društvu šire, dublje i drugačije, predstavlja polaznu tačku za razvoj autentičnog proizvoda. Kako su nam neretko potrebni dodatni podsticaji za uočavanje i sagledavanje određene problematike, izlaganjem različitim kulturama pospešujemo procese poređenja i kritičkog mišljenja, a time i istinskog stvaralaštva.

Šarlota Perijan
Fotelja Indokina

Stvaralaštvo u prepletu kultura

Fotelja Indokina nastala je u prepletu dve kulture, evropske i azijske, sažimajući njihove najznačajnije odlike u periodu neposredno i tokom Drugog svetskog rata. Perijan je uspela da iskustvo modernog načina života i masovne proizvodnje iz Francuske spoji sa tradicionalnim vrednostima i zanatstvom Japana i Indokine, i stvorila savremeni komad nameštaja u potpunom sadejstvu sa prirodom.

Šarlota Perijan je rođena 1903. godine u Parizu u radničkoj porodici. Ubrzo nakon diplomiranja 1927. godine na Pariskoj školi dekorativnih umetnosti (*Union centrale des arts de Paris decoratifs*) projektuje dnevnu sobu za svoj stambeni prostor. Nameštaj je bio realizovan od stakla, čelika i sa kožnim presvlakama nudeći viziju uređenja unutrašnjeg prostora u skladu sa najnaprednijim idejama Modernizma. Pod nazivom "Bar u potkrovlju" dizajn biva izložen iste godine na Jesenjem salonu u Parizu, gde ga zapaža avangardni arhitekta **Le Korbizije** i odlučuje da angažuje Šarlotu na opremanju njegovih enterijera. Tako je otpočela desetogodišnja plodonosna saradnja tokom koje su osmišljeni neki od najpoznatijih komada nameštaja dvadesetog veka. Dizajn nastao u Le Korbizijevom ateljeu krajem 20-tih i početkom 30-tih godina uglavnom su zajedno potpisivali on, njegov rođak **Pjer Žanere** i **Šarlota Perijan**. Postoje brojne kontroverze oko toga ko od njih je najodgovorniji za koji komad nameštaja. Iako je Šarlotin uticaj nesumnjivo ogroman, posebno kada se ima u vidu njen prethodni rad, autorstvo joj se u tom periodu na izvestan način osporava. Tako je fotelju B302 (LC7), dizajniranu od čeličnih cevi 1927. godine, predstavila pod sopstvenim imenom na izložbi „Stuhl“ u Štutgartu u jesen 1928. godine, a uz imena kolega iz ateljea, **Le Korbizijea** i **Pjer Žanerea**, na Prolećnom salonu u Parizu 1929. godine.

Kako je zajednički izlagan nameštaj naišao na odličan prijem stručne javnosti, ubrzo su pokrenuli ideju o serijskoj proizvodnji. S obzirom da je tehnologija izrade nameštaja od čeličnih cevi bila slična proizvodnji bicikli, prvo se pregovaralo sa kompanijom Pežo (*Peugeot*),

Le Korbizije (Le Corbusier, 1887–1965) i Šarlota Perijan (Charlotte Perriand, 1903–1999) sa početka saradnje 1928.

Le Korbizije u svom ateljeu.

LC4 ležaljka predstavlja savremenu reinterpretaciju tradicionalnog kreveta za odmor iz 18. veka. Sastoji se od čeličnog rama koji stoji nezavisno od postolja kako bi korisnik mogao lako da podešava različite položaje ležanja. Tapacirung se oslanja na opruge razvučene u ramu. Dizajn je strogo podređen ergonomske zahtevima.

Najpoznatiji komad nameštaja nastao u Le Korbizijeovom ateljeu je ležaljka B306 (LC4) iz 1928. godine. Uprkos namerama da dizajn bude prilagođen masovnoj proizvodnji, ležaljka ima relativno komplikovano dizajnersko rešenje. Sam komad je vremenom doživeo nekoliko izmena u dizajnu i promenio više proizvođača. Italijanska kompanija Cassina je otkupila licencu od samog Le Korbizijea 1964. godine, ali je zbog njegove smrti konsultacije oko verzije koja se i danas proizvodi vodila sa Šarlotom. Zbog svoje izuzetne popularnosti, ležaljka je veoma kopirana, i izrađuje se u širokom rasponu kvaliteta.

Fotelja B302 (LC7) je dizajnirana 1927. godine i njen dizajn kombinuje najbolje karakteristike Thonet stolice 6009 i kuhinjske hoklice Čarla Blanka (Charles Blanc).

Kružno sedište i polukružni naslon prate liniju rotacije i omogućuju udobno i nesmetano korišćenje. Prvi model je proizvela kompanija „Hour & Le Grac“ i nije imao tapacirani deo naslona.

LC7 fotelja ima varijantu i kao hoklica kojoj se takođe rotira sedište (LC8).

da bi se na kraju ipak odlučili za firmu *Thonet Freres*, svoje dugogodišnje partnere u realizaciji arhitektonskih projekata. Sa komercijalnom proizvodnjom fotelje B302 se počelo 1930. godine, kada je izrađeno prvih 250 komada. Model je imao četiri noge izrađene od čeličnih cevi koje se savijaju pod pravim uglom i susreću tačno ispod sedišta na mestu rotacije. Sedište se sastojalo od savijenog čeličnog obruča sa 9 nategnutih opruga za prihvatanje tapaciranog dela. Zbog činjenice da je podjednako dobra za opremanje i stambenih i javnih prostora, fotelja B302 je doživela izuzetnu popularnost koja traje do današnjih dana. Poslednje izmene dizajna su bile 1978. godine kada je kompanija *Cassina* otkupila prava i u saradnji sa Šarlotom prilagodila komad savremenim uslovima proizvodnje.

Tokom 30-tih godina Perijan inspiraciju pronalazi u boravcima u prirodi – na obali mora ili u planini, kada uveliko pomera svoje interesovanje sa metala u korist drveta i izvodi prve komade u ovom materijalu.

Početkom drugog svetskog rata, ona dobija poziv od kolege iz Le Korbizijeovog ateljea, **Junza Sakakure** i japanskog Ministarstva trgovine da dođe u Japan i rukovodi projektom koji je imao za cilj prilagođavanje japanskog dizajna industrijskoj proizvodnji. Šarlota prihvata ovaj izazov, nesluteći koliko će tradicionalni Japan i lokalni način života izvršiti na nju snažan uticaj. Svoje prve utiske je koncipirala kroz izložbu „Selekcija, Tradicija, Kreacija“ održane 1941. godine u Tokiju, gde je prikazala neke od svojih

Struktura fotelje Indokina je od čvrstog oraha ili crno obojenog jasena, a odstoynici od poda su od plastike. Baza sedišta je od topolove šperploče, a tapacirung je izrađen od ekspanđirane poliuretanske pene bez CFC i postavljen poliestarskom vatom. Završna presvlaka je od kože ili tkanine.

Fotelja "Low" je dizajnirana 1940. godine, a prva serija je proizvedena šest godina kasnije. U potpunosti je izrađena od drveta bambusa.

Tokio ležaljka je projektovana 1940. godine po uzoru na model LC4. Sedište se sastoji od 12 zakrivljenih drvenih traka, a baza je izrađena od masiva bambusa. Kompanija Cassina je proizvodi od 2011. godine.

Fotelja Indokina dizajnirana je 1943. godine po uzoru na model B302 tako što su ispoštovane sve njene glavne karakteristike poput mogućnosti okretanja, visokih ergonomskih zahteva i likovnog rukopisa.

Stolica "Ombra Tokio 517" je dizajnirana 1954. godine pod uticajem origamija, tradicionalne japanske veštine kreiranja modela od papira, a od 2009. godine je proizvodi kompanija Cassina. Sastoji se od jednog otpreska koji formira sedišta, naslon i noge stolice.

ranijih komada nameštaja redizajniranih u drvenoj konstrukciji od bambusa i izrađenih u japanskim tehnikama. Sa ulaskom Japana u rat 1942. godine, biva primorana da se skloni u tadašnju francusku Indokinu, gde nastavlja sa radom. Tokom tog boravka nastaje fotelja Indokina, drvena verzija modela B302 od čeličnih cevi. Zadržavajući sve prednosti uzora, Šarlota oplemenjuje likovni izraz novog modela toplim i zaobljenim formama punog drveta. Iako veoma praktično dizajnirano rešenje, fotelja Indokina čeka na komercijalizaciju čak punih 35 godina kada zajedno sa modelom B 302 ulazi u serijsku proizvodnju kompanije Cassina. Ovoga puta autorstvo Perijan je nesporno.

Šarlota se u Francusku vraća 1946. godine, dok Japan i Azija ostaju njena trajna inspiracija. U domovini nekoliko godina sarađuje sa **Žanom Pruveom** (Jean Prouvé) i njegovim ateljeom, što joj omogućuje da dalje istražuje u drvetu i proizvodi nove komade od masiva i otpresaka. Tokom 50-tih godina, zahvaljujući diplomatskom poslu svog supruga, boravi i upoznaje mnoge egzotične zemlje, posebno na južnoameričkom kontinentu. U svakoj od njih istražuje lokalni način života, kao i zanatsko i umetničko stvaralaštvo. Pozne godine karijere obeležili su joj veliki projekti u Francuskim Alpima kojim je rukovala ne samo u oblasti opremanja enterijera, već i u arhitekturi i urbanizmu. Preminula je 1999. godine u Parizu.

Zaostavština Perijan spada među najpoznatije primere avangardnog dizajna i ona će zasigurno ostati upamćena kao dizajnerka koja je obeležila unutrašnju arhitekturu 20. veka. Njene ideje o održivom stvaralaštvu u jedinstvu sa prirodom i civilizacijskim tekovinama bile su vizionarske, a pristup opremanju prostora i filozofija stanovanja daleko ispred vremena u kome su nastali. ■

Zeta P2

P-System glodalica za glodanje, sa kojom svakodnevno uštedite vreme i budete drugačiji.

Clamex P-14/10 Flexus

NOVO

Clamex P-10

Clamex P-14

Clamex P-14/10 Medius

Tenso P-10

Tenso P-14

Divario P-18

P-System

Veza koja štedi vreme

Bez šrafova i drvenih tiplova

101402S Zeta P2 sa P-System glodalom za žljebove HW (karbid) u Systainer kutiji

101402DS Zeta P2 sa P-System glodalom za žljebove DP (diamant) u Systainer kutiji

**AUTORKE: Radmila i Marijana
Milosavljević**

**Iz knjige: *Trilogija Dizajn i dizajneri XX i XXI veka*
Izdavači: Orion Art i Radio televizija Srbije**

Volite li rokoko?

Da li dizajner koji je ovo uradio rokoko-komodi voli Stil Luj XV, da li ga mrzi ili mu se podsmeva?

Komoda koja je imala svoje lepe dimenzije, svoje izvijene nožice, svoju lako naglašenu trbušastu fasadu i metalne ukrase, svoju boju plemenitog drveta, oskrnavljena je. Nisu to uradili nikakvi vandali, uradio je to istaknuti dizajner svetskog renomea. Na jedan suptilan, rafinirani način. Nasrnuo je na njeno lepo telo kao da iz posude sa poslasticom specijalnom kuglastom kašikom vadi kuglu sladoleda, i otiske posle tog čina obojio u ružičasto! Hteo je da pošalje poruku kako i varvarski čin može da bude, u najmanju ruku – nežan. Otud ružičasta bebi-boja. Kao dokaz nežnosti.

Pokušavam da razumem dizajnera. Bilo je to 80-ih godina prošlog veka kada se postmodernizam osilio do te mere da nije mario ni za kakve etičke kodekse, kada je bilo, u svojevršnom anarhističkom maniru, sve dozvoljeno a vandalizam u odnosu na klasični akademizam čak i poželjan.

Pitam se, zašto ljuti zagovornici nečeg novog, to „novo“ ne osmisle ne rušeći staro? Zato što je to mnogo teže, jer ideje ne padaju tek tako, sa neba. Agresivnim ponašanjem prema starim vrednostima lakše se skreće pažnja na sebe – i to ne važi samo za umetnike. Znači, probušeni rokoko biće

uočljiviji od neke nove ali normalne ideje, ma koliko ona bila dobra i pozitivna.

Komoda je u davna vremena prvo bila sanduk koji je stajao na podu, zatim se podigla na noge i postala niski ormar za odlaganje stvari. Onda se pokondirila i dozvolila da je ukrašavaju na sve moguće načine. Te razni Lujevi, te Madam Pompadur, te Marija Antoaneta...

I konačno, Feručo Laviani. On je više od svih prethodnika uspeo da komoda bude primećena. ■

Pjetro Feručo Lavijani

Italijanski arhitekt i dizajner, rođen je 1960, u Kremoni u Italiji. Prvo je učio u školi arhitekture na Politehnici u Milanu a zatim diplomirao na Institutu za Politehniku. Odmah zatim počinje njegova saradnja sa Studiom de Lucchi, gde ubrzo postaje partner. Već krajem 80-ih radi šourum za Memphis u Njujorku, sarađuje sa velikanima dizajn scene Italije, među kojima je i Alesandro Mendini i Mikele de Luki. Impresivna je njegova aktivnost na izložbenom planu pri čemu izlaže svoje zanimljive ideje za dizajn nameštaja (na primer na izložbi „Capitali Europee del Nuovo Design“ u Centru Žorž Pompidu u Parizu), ali je još impresivnija njegova uloga u oblikovanju enterijera za hotele i restorane, rezidencije, zatim brojne modne revije i najrazličitije izložbene događaje. Izlagao je u Milanu, Rimu, Parizu, Njujorku... Sarađuje sa poznatim brendovima kao što su Olivetti, Pelikan, Polaroid, Artemide, Kartel, Dačia, Reno...

Mladi balkanski dizajneri na Milanskom sajmu nameštaja

piše: Maja Lalić

Organizacija Mikser nedavno je najavila nastup najboljih mladih dizajnera platforme Young Balkan Designers na prestižnom Milanskom sajmu nameštaja koji se, posle 2 godine pauze, organizuje u punom sjaju od 7. do 12. juna. Žiri jednog od najrelevantnijih međunarodnih događaja u svetu dizajna uvrstio je 16 pobjednika Mikserovog regionalnog konkursa Mladi balkanski dizajneri među učesnike prestižne sajamske smotre talenata „Salone Satellite“ čiji ovogodišnji slogan glasi: „Dizajn za našu budućnost“.

Kao doprinos svetskoj promociji domišljatosti i talenta kreativne scene regiona, na ovogodišnjem Milanskom sajmu nameštaja će nas predstavljati: Đurđa Garčević, Tijana Kostić, Milan Kajganić, Arpad Pulai, Marija Kojić, Anđela Jerinić i Milija Čpajak iz Srbije, Ena Begičević Čeliković i Mehmed Mešanović iz Bosne i Hercegovine, Katarina Trpčić i Matko Plovanić iz Hrvatske, Eva Garibaldi, Tadej Urh Andraž, Rudi Vrhovšek i Maja Repotočnik iz Slovenije, Nada Elkharrashi iz Turske.

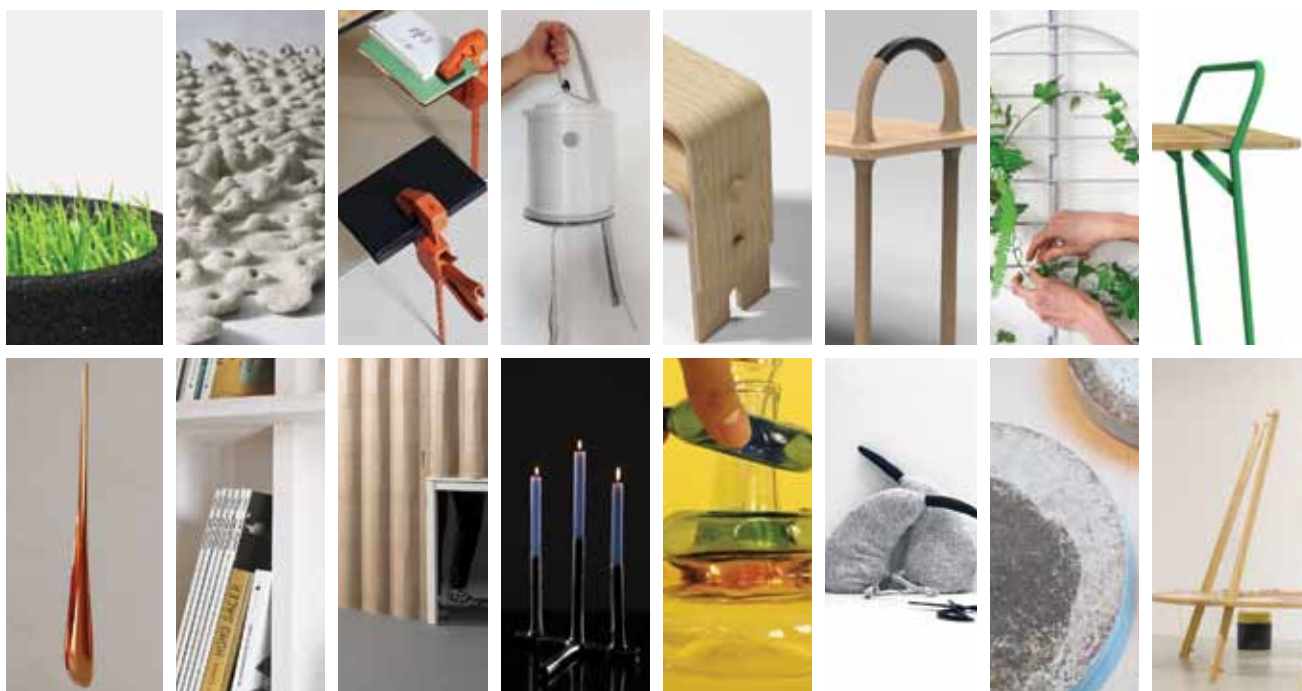
Nakon uspeših nastupa na Milanskom sajmu nameštaja 2009, 2010 i 2011. godine, koji su rezultirali priznanjima i angažmanima mladih domaćih autora za svetske kompanije, Mikserova godišnja selekcija najboljih regionalnih talenata vraća se u svetsku prestonicu dizajna sa inovativnim i održivim „hakovima“ za svakodnevni život koji će se do nastupa u Milanu dalje usavršavati uz dragocenu podršku mentorskog tandema koji čine Nikola Radeljković, industrijski dizajner iz renomiranog hrvatsko-austrijskog kolektiva Numen/ForUse i Jelena Matić, profesorka Šumarskog fakulteta u Beogradu.

Razvoj mladih talenata kroz platformu Young Balkan Designers koji uključuje dizajnersko takmičenje, program edukacije, kao i nastup na najvećem svetskom sajmu nameštaja u Milanu, podržali su regionalni lideri proizvodnje dizajnerskog nameštaja: sremski brend Boreal iz Kraljevaca, kraljevački GIR, Zanat iz Konjica, zagrebačka Prostorija i Nunc iz Đakova. Pokrenuta saradnja sa privrednim sektorom ima cilj da ohrabri domaće preduzetnike da u svoje poslovanje uključe inovativna rešenja mladih kreativaca za održive proizvode budućnosti.

Nakon svetske premijere u Milanu, inovativni održivi proizvodi mladih balkanskih dizajnera biće predstavljeni domaćoj publici krajem septembra na Mikser festivalu posvećenom kreativnim rešenjima za društvenu i ekološku održivost.

Young Balkan Designers je talent platforma koju je organizacija Mikser pokrenula 2011. godine uz podršku partnera iz čitavog regiona, sa ciljem da identifikuje, promoviše i razvija kreativni potencijal Balkana u oblasti industrijskog dizajna i približi ga međunarodnom tržištu, doprinoseći istovremeno i obnovi multikulturalne saradnje u regionu.

Salone Satellite je deo Milanskog sajma nameštaja namenjen perspektivnim dizajnerima mladim od 35 godina koji služi kao odskočna daska u profesionalni svet dizajna. Milanski sajam nameštaja, sa više od 200.000 m² izložbenog prostora i 2.350 izlagača, godišnje poseti blizu 400.000 posetilaca među kojima su svi relevantni globalni akteri industrije nameštaja, uključujući proizvođače, distributere, dizajnere, arhitekte, novinare, kolekcionare i entuzijaste dizajna iz preko 160 svetskih zemalja.

PIŠE: mr Mare Janakova Grujić,
istoričar umetnosti

Ponovo upotrebljeno drvo

ske, letve, vrata, prozori, ukrasi oko kamina, stari podovi, itd.), što se ranije često praktikovalo a danas predstavlja najneomiljeniji pristup u uklanjanju građevinskog fonda, pristupa se demontaži (dekonstrukciji). Na taj način se svi zdravi i upotrebljivi drveni delovi odvajaju i stavljaju u upotrebu, a ne na deponiju. Time se obilato smanjuje potrošnja novog drveta, što rezultira manjim poremećajem šumskih ekosistema, pomaže se u smanjivanju otpada od deponije, i postiže se znatno niža emisija ugljenika nego nova proizvodnja drvne građe.

Ponovo upotrebljeno drvo (eng. reclaimed wood) je savremeni, svetski popularan trend drvne industrije i zanatstva. Posebno je aktuelan poslednjih godina, mada je u masovniju upotrebu ušao još osamdesetih godina prošloga veka. Reč je o materijalu koji se dobija nakon dekonstrukcije, demontaže ili rušenja starih objekata napravljenih u celosti ili delimično od drveta, kao što su: drveni ambari, mlinovi, vajati, kačare, brvnare, ostave, štale, stare zgrade, ali i brodovi, teretni vagoni, železnički pragovi, dvorišni rezervoari za vodu, vinske buradi... Izvori su, dakle, brojni, ali je isto takva i mogućnost primene - u zatvorenom i na otvorenom prostoru. Važno je istaći da ponovo upotrebljeno drvo (reclaimed wood) nije isto što i reciklirano drvo (recycled wood). Reciklirana građa je prevashodno mleveno drvo koje je uzeto iz svoje prvobitne namene, kako bi doživelo ponovno korišćenje u sasvim drugačijem obliku tj. aplikaciji. Za razliku od recikliranog drveta, ponovo upotrebljeno drvo ima sačuvan karakter i nosi svedočanstvo svoje prethodne upotrebe; može imati rupe od noktiju, eksera i šrafova, boju, ogrebotine, prirodnu patinu, crvotočinu i sl. Ovakva građa je zapravo spašena ili prenamenjena, budući da su objekti ili stvari izgubili svoju funkciju, i samim tim postali opasnost za okolinu zbog dotrajalosti ili zbog opasnosti od požara.

Drvo koje se vraća ponovo u upotrebu zadovoljava sve ekološke standarde. Pre svega, postojeća drvna građa predstavlja ogromnu potencijalnu rezervu za drvnu industriju. Umesto rušenju objekata od drvene građe (grede, talpe, da-

Prednosti obnovljenog drveta leže i u samoj estetici. Naime, karakteriše ga jedinstven patiniran izgled i specifična struktura koji se nikakvim obradama ne može postići kod novog drveta, bez obzira na razvoj tehnologije. Kako stari, drvo nastavlja da živi, čime dobija tu privlačnu boju, izraz i likovnu snagu.

Pored same atraktivnosti i elemenata romantike i nostalgije kao nespornim vezama sa istorijom korišćenja, ponovo upotrebljeno drvo krasi i povećana snaga, izdržljivost, trajnost i stabilnost, budući da je ono već položilo test vremena. Izuzetna izdržljivost se pripisuje nezagađenom vazduhu u kome je drvo raslo do početka 20. veka. Veća stabilnost pripisuje se kao rezultat činjenice što je znatno duže bilo izloženo promenama, ponekada i drastičnim, vlage. Stoga se uglavnom bez ikakvih problema može koristiti i za podno grejanje, budući da je već višestruko prošlo kroz značajne promene temperature i vlage.

Nasuprot prednostima, svakako postoje i izvesni nedostaci primene ponovo upotrebljenog drveta. Drvo koje se opet vraća u upotrebu, budući da mu prethode značajna ulaganja, vreme i trud (vezano za transport, sušenje, pripremu i obradu), neretko je znatno skuplje od nove, sveže rezane građe. Takođe, ono se kupuje u specijalizovanim prodavnicama, dok se nova drvna građa može naći na svakom stovarištu.

Mogućnosti primene obnovljenog drveta su, praktično, neograničene. Ovako dobijenom materijalu se može promisliti namena pa se, na primer, daske koje su bile delovi zida ambara ili delovi broda, mogu koristiti za pravljenje podova, i to bez neke specijalne obrade. Ono što je želja svih koji vraćaju u upotrebu već korišćeno drvo je da zadrže njegov jedinstveni patinirani i drevni izgled. Stoga se tragovi vremena uglavnom ne uklanjaju sa površine. Pored podova, veoma često se drvo koje je već korišćeno upotrebljava za pojedine arhitektonske detalje, za oblaganje u enterijeru, za tavanice sa izloženim gredama, za rustične kamine, a najčešće za nameštaj ili umetnine. Budući da ima dekorativnu svrhu, često je svaki korak procesa izrađen sa velikom pažnjom, počevši od rekombinovanja, preko poliranja i bojenja, do lakiranja ili voskiranja.

Osim unutra, ovakvo drvo se koristi i za spolja, odnosno u samom konstruktivnom građevinarstvu. Međutim, pre nego što se ovde upotrebi, ono mora proći inženjersku inspekciju (testove opterećenja i statike). Jedna od koristi ovakve drvne građe je što nije podložna uvijanju ili smanjenju usled sušenja na strukturama objekta. ■

*PIŠE: mr Mare Janakova Grujić,
istoričar umetnosti*

Umetnici, industrijski dizajneri i dizajneri nameštaja prave u umetnosti našeg vremena zapažena dela modernog dizajna, koristeći se već upotrebljenim drvetom ili odbačenim elementima. Osim što ova struja moderne umetnosti ima značajno uporište u eko-umetnosti, i na taj način predstavlja svojevrсни eko-art pokret, ona je značajna i po svojoj filozofiji, jer se duboko i iskreno obraća prirodi, životu i čoveku.

Umetnost obnovljenog drveta

Bilo koja vrsta drveta može biti ponovo upotrebljena, ali neke od najčešćih su: duglazija, sekvoja i hrast. Crveno drvo sekvoje, posebno rasprostranjeno na američkom kontinentu, nekada je bilo masovno korišćeno za rezervoare za vodu, kao osnovnih delova farmi širom zemlje. Kontakt sa vodom i vlagom, nejednak u toku godine, ostavio je vrlo originalne, impresivne tragove na ovoj građi, koji se ne mogu sresti nigde više. Sekvoja se koristila i za štale, hangare, mostove, pa čak i masovno za vinske buradi.

Umetnik iz San Franciska, Luc Hornišer (Lutz Hornisher), u potpunom svom opusu veran je crvenom (sekvoja) obnovljenom drvetu. Njegove skulpture su savremenog izraza i dele se na slobodnostojeće i zidne. Njihova tema je apstrakcija, a inspiracija – priroda i život. Početak svakog dela je sam komad drveta. Vođen i nadahnut njegovom jedinstvenošću, Hornišer razvija svoju viziju, dajući drvetu nov, neprirodnostno umetnički početak. Pri tome, on ulaže nadu „da će njegov rad inspirisati ljude da pronađu novu svest, sreću i radost u sopstvenom životu“.

Hornišerov opus predstavljen je u više serija: Protok, Priroda, Energija, Veličanstvenost, Stari rast, Oblici. Zajedničko im je to što koriste arhitektonske kvalitete drveta. Često su, nalik mozaiku, drvene ploče spojene u veće blokove, dajući vrlo markantne kompozicije. Pokatkad, takvih ploča ima po više desetina pa i stotina, i sve one se sa velikim strpljenjem i pažnjom sklapaju dok ne proizvedu zamišljenu kompoziciju. Ovaj umetnik uvek teži organskim oblicima, pa tako u njegovim instal-

cijama prepoznajemo različite, prirodi ili pak našoj mašti, već poznate forme. Zanimljiva je činjenica da ovaj skulptor kreće od organskog, sa ciljem da stvori organsko – i ništa manje ili više. To pretakanje jednog sveta u drugi, pri čemu su ti svetovi u biti isti, ali ih razlikuje upravo ljudska svest i inteligencija koja njima upravlja, ponovo se podvode pod korespondiranje sa samim životom.

Hornišerova umetnička istraživanja pripadaju, po njegovim rečima, „istraživanju dinamičnih uzorka zrna i prirodnih boja“. I zaista, ne odstupajući od prirodne, autentične game, ovaj skulptor gotovo čudom stvara koloristički pluralitet. Crveno, kao osnovna boja sekvoja drveta, jeste okosnica, ali je ona data u svim varijantama koje proističu iz njenog odnosa sa 4 elementa: vazduhom, vodom, zemljom i vatrom. Tako, boja kroz oblik, i oblik kroz boju, „pričaju“ i čine narativni sloj dela. Za dublju analizu delo predviđa angažovanje mašte, ali i individualne genetske memorije. Na taj način, dela Luca Hornišera, obraćaju se svim slojevima ličnosti, počev od čulno-spoznajnih, do suštinsko-bivstvenih.

Budući da staro drvo koje koristi poseduje oglebotine, pukotine, čvorove i druge nesavršenosti, umetnik ih ostavlja vidljivim, pa čak i naglašenim, budući da slično postoji i u stvarnom životu. Svaki komad drveta on posmatra kao osobu, sa svojim jedinstvenim karakterom, izazovima i snagama. Njegova umetnost je i primer da održivost i ponovna upotreba materijala nije samo neophodnost, već lep i inspirativan deo našeg postojanja i budućnosti. ■

PISMO JEDNOG DEDE UNUCIMA

Najdraži moji,

Pišem ovo pismo u 86. godini i evo šta bih želeo da zapamtite:

- Svako od vas je najlepši dar od Boga vašoj porodici i celom čovečanstvu. Setite se toga uvek, posebno kada sumnjate u sebe i kada ste obeshrabreni.
- Ne plašite se nikoga i ničega i živite punim plućima. Sledite svoje želje i nade bez obzira na to koliko su teške i koliko se razlikuju od tuđih.
- Svako na svetu je obična osoba. Neki ljudi imaju veliko bogatstvo, nose skupu odeću ili imaju velike titule ili moć, pa misle da su iznad svih ostalih, ali nije tako. I oni imaju svoje probleme i teškoće, bolesti, sumnje, strahove i nade... I oni jedu, piju i spavaju kao i sav normalan narod.
- Kada porastete i dobijete decu, uvek imajte na umu staru poslovicu „Hvalite decu i ona će cvetati“.
- Budite dobri i uvek pomažite ljudima, posebno slabijima, onima koji su uplašeni i nemoćni. Pomažite deci. Svi ljudi nose neku svoju tugu i potrebno im je vaše saosećanje.
- Nemojte se pridružiti nekoj organizaciji koja vas trenira da ubijate ljude. Rat je zlo. Sve ratove su započeli stari i zlobni ljudi koji su prevarili mlade muškarce da mrze i ubijaju jedni druge.
- Čitajte knjige. One su predivan izvor uživanja, mudrosti i inspiracije.
- Budite uvek iskreni.
- Putujte kad god ste u mogućnosti, posebno dok ste mladi. Ne čekajte da imate dovoljno novca ili dok se sve kockice ne slože. To se nikada, ali nikada ne događa.
- Izaberite posao ili profesiju koju ćete voleti. Naravno, biće i teških trenutaka, ali posao vam mora biti uživanje.
- Ne vičite! To nikad ne uspeva, a povređuje i vas i druge. Svaki put kad sam vikao, doživio sam neuspeh.
- Uvek ispunjavajte obećanja koja ste dali, posebno deci. Nemojte govoriti „videćemo“ ako znate da je odgovor „ne“. Svako očekuje istinu, a deca posebno, dajte im je s ljubavlju i dobrotom.
- Nikada ne govorite nekome da ga volite ako to nije tako.
- Živite u harmoniji s prirodom. Čuvajte prirodu i svoju okolinu. Izadite napolje, obidite šumu, planine, mora, pustinje. To je veoma važno za dušu.
- Grlite ljude koje volite. Recite im sada koliko vam znače, ne čekajte da bude prekasno.
- Sve što vaši roditelji preduzimaju, za vaše je dobro.

Voli vas vaš deda

Crno zlato iz naših

PIŠE: Isidora Gordić Fisković

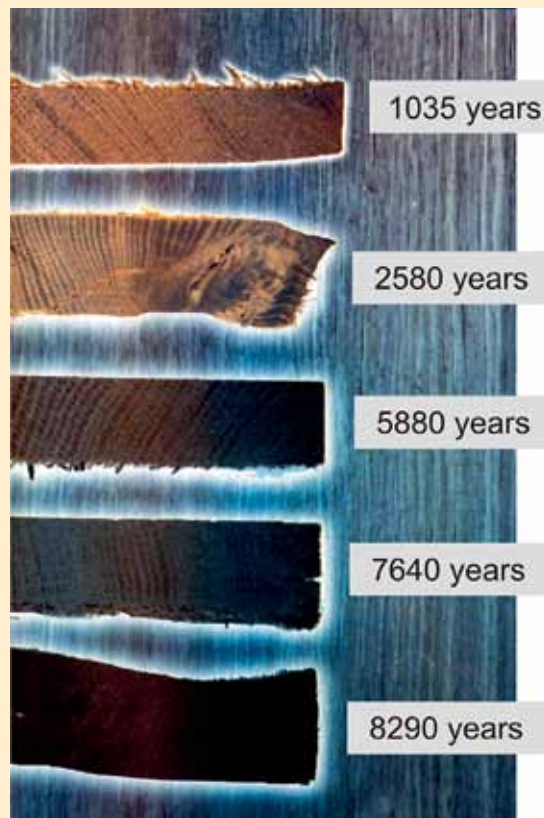
Ne, nije reč o nafti. Reč je o retkoj i samim tim skupocenoj vrsti drveta koja se vadi iz naših reka, o delimično fosilizovanom ili subfosilnom hrastu, poznatom još i kao abonos, morta, crni hrast, barski hrast ili močvarni hrast. To je drvo koje je više stotina ili čak više hiljada godina ležalo u rečnom ili močvarnom mulju, ispod rečnog korita, u anaerobnim uslovima koji su sprečavali njegovu degradaciju – od mikroorganizama i gljivica. U takvom okruženju, dakle bez prisustva kiseonika, veoma dugi vremenski period, izolovano od štetoina, ovo drvo je upijalo ogromne količine vlage, voda je ispirala jedne materije i taložila druge u njemu, odnosno u drvetu su se odigravali brojni procesi. Svakako je najznačajniji fosilizacija – zamena organskih jedinjenja neorganskim čiji konačni rezultat može biti karbonifikacija ili petrifikacija materijala.

Kad govorimo o subfosilnom drvetu, govorimo o drvetu kod koga je proces fosilizacije započet, ali nije dovršen. Pored ovog, tu su i razni drugi procesi koji su izazvani različitim uslovima u kojima je drvo ležalo (temperatura, kiselost, različiti hemijski sastav okruženja itd.) Najočiglednija, a veoma spora promena koja se dešava, u ovoj neretko milenijumskoj predstavi, kao posledica svega navedenog, ali prevashodno reakcije čestica gvožđa iz vode i tanina iz drveta, jeste promena boje u odnosu na uobičajenu boju hrasta. Drvo veoma postepeno i sporo menja svoju boju najpre u zlatnu, zatim u bakarnu, a onda u crnu boju.

Zlatni, svetli subfosilni hrast ili zlatna morta, stara je između 1.500 i 2.000 godina. Tamnija, smeđa ili bakarna morta stara je do 4.000 godina. A posle toga ide najstarija, ali i najređa najpre siva, pa onda i crna morta. Najstarija do sada pronađena debla subfosilnog hrasta su stara oko 11.000 godina. Izuzetno retko se može naći i crvena morta, koja boju duguje rudi boksita. (Starost se određuje metodom radioaktivnog ugljenika.) Boja se menja spolja, od kore ka srčki, tako da rezana građa može biti nijansirana i melirana.

Subfosilni hrast se kod nas vadi mahom iz Save i Velike Morave, ređe iz Dunava. Reke su u prošlosti menjale tokove, meandrirale i dešavalo se da potkopaju obalu te da stablo padne u reku i ostane zarobljeno u mulju. Veoma često su to divovska stabla, prečnika i više od dva metra, koja su rasla prašumama u okolnostima u kojima nije bilo zagađenja. Do slučajnih nalaza dolazi u šljunčarama koje izbacuju pesak i šljunak sa velikih dubina ili pri čišćenju rečnog korita. Sa druge strane, postoje i specijalizovani ronionici za potragu za ovim posebnim drvetom i koji rade u veoma izazovnim uslovima. Vađenje ovih debala iz vode je komplikovan i zahtevan proces, budući da su neka od njih teška i po nekoliko desetina tona. To traži upotrebu kompleksne i skupe opreme na često veoma nepristupačnom terenu. Drvo se izvlači, a ne podiže se, toliko je zarobljeno peskom i muljem i teško. Izmuljavanje drveta je delikatan i mukotrpan posao.

Ipak, odmah nakon vađenja drvo se u najkraćem roku mora dopremiti u posebno opremljene pilane za to tvrdo drvo da usled nagle promene pritiska i naglog sušenja na vazduhu drvo ne bi ispucalo. Vrlo često se pribegava omotavanju ovih trupaca kako bi se sprečilo naglo isušivanje prilikom transporta. Kada se ispili u fosne, ovo drvo se u specijalnim, blagim uslovima suši

reka

i po nekoliko godina. Istraživanja su pokazala da su uslovi prirodnog sušenja ovakvog materijala u Srbiji izuzetno oštri i da to rezultira brojnim pukotinama i raspuklinama u rezanoj građi. Neki od proizvođača navode da koriste i specijalne pokrivke kako bi usporili sušenje i sačuvali ovaj dragocen materijal. Kada se građa izreže, obično se čuva grupisana zbog unikatnosti svakog primerka i razlike u bojama.

Gde se i kako koristi subfossilni hrast?

Subfossilni hrast se koristi prevashodno u industriji nameštaja i opremanja enterijera i to veoma luksuznih, od jahti do vila, za kupce veoma dubokog džepa. Od subfossilnog hrasta mogu se seći furniri ili izrađivati drvene obloge za zidove i parket. Isto tako, koristi se i za nakit, ukrase a posebno je vrednovan među ljubiteljima lule, za čiju se izradu koriste najfiniji i najkvalitetniji komadi. Sirovina je veoma vredna i dragocena i do nje se, kao što se može videti, teško dolazi. Ponekad se desi da se od celog stabla može iskoristiti svega 20% materijala te otuda i vrlo visoka cena. Stoga ne može ni biti reči o serijskoj proizvodnji.

I kroz istoriju se subfossilni hrast tretirao kao dragocenost i luksuz. Od njega je, na primer, napravljen presto Petra Velikog, njime je ukrašena spavaća soba Luja XIV, a korišćen je i za ukrašavanje palata po Veneciji i Engleskoj.

Ipak, visoka cena dolazi i od činjenice da se u enterijeru nalazi nešto staro i više milenijuma, što je gledalo i svedočilo istoriji, ali i bezbrojnim malim ljudskim pričama. Ti trupci pamte i rimske galije, i Hune i Avare, i naseljavanje Slovena, turske pohode na Beč, seobe i štošta drugo.

Nažalost, iz Srbije se subfossilni hrast dugo izvezio samo kao sirovina. Međutim, kod nas je poslednjih desetak godina sve popularniji u izradi nameštaja, pre svega zahvaljujući dalekovidosti i entuzijazmu nekoliko domaćih firmi koje su prepoznale vrednost gotovog proizvoda od ovog izuzetnog materijala u poređenju sa sirovinom, među kojima se ističe **Boreal** iz Kraljevaca i **Tara Concept** iz Beograda. U kombinaciji sa odličnim dizajnom na svetsko tržište sada plasiramo vrhunske komade nameštaja od čudesnog drveta. ■

VRSTE KSILOFAGNIH INSEKATA

Xyleborus monographus L.

- mali hrastov drvenar –

Bostrychus monographus F.

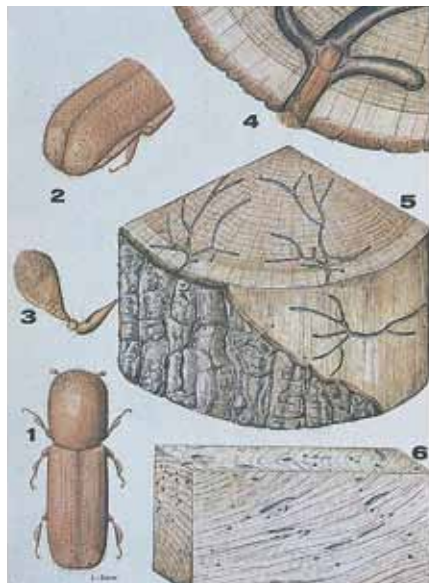
B. tuberculatus H e r b . var. *nitidipennis* Roub.

(Coleoptera - Scolytidae)

Dužina tela ovog drvenara je 2,5-3 mm. Ono je valjkasto i crvenomrko. Pokrioca su sitno punktirana, a završavaju se obronkom na kome se nalaze 4 kratka simetrično (kvadratno) raspoređena izraštaja.

Vrsta se često javlja, a nekada u velikom broju, naročito pri masovnim sečama hrastovih šuma, jer prvenstveno napada sveže posečeno hrastovo drvo, mada se može naći i na drugim lišćarskim vrstama (orah, kesten i dr).

Odrasli insekti grade viljuškaste hodnike kao i *P. cylindrus* od čijih hodnika se razlikuju po dužini (dubini), promeru i nedostatku lutkinih kolevki. Kao štetočina posebno je značajna za furnirske trupce kao i druge, namenjene za proizvodnju elemenata od punog drveta za nameštaj. Kao i druge vrste izaziva „mušičavost“.

Xyleborus monographus L. - mali hrastov drvenar

1 - imago, 2 - obronak pokroca, 3 - glavica pipka,

4 - ubišni hodnik, 5 - sistem viljuškastih hodnika,

6 - poprečni preseki hodnika

Xyleborus dryographus R t z b.

Bostrychus dryographus R a t z ;

B. micrographus P a n z ;

B. angustatus S t r u m ;

B. monographus J a n s .

(Coleoptera - Scolytidae)

Ova vrsta je dosta slična *X. monographus* ali ima nešto manje telo (2-2,5 mm), bez trnolikih izraštaja na obronku. Često se nalaze zajedno. Grade isti tip oštećenja.

Xyleborus saxeseni R t z b .

Bosrychus saxeseni R a t z .

Xyleborus dohrni W o l l .

(Coleoptera - Scolytidae)

X. saxeseni je svakako najmanji sipac drvenar, dužina tela mužjaka je oko 1,8 mm, a ženke do 2,3 mm. Ženke su mrkocrne i sjajne a mužjaci nešto svetlije boje sa žutim pipcima i nogama.

Dosta je rasprostranjena vrsta na svim kontinentima i napada sve drvenaste biljke fiziološki oslabele, kao i sveže posečeno drvo.

Oštećenja od ovog sipca su poznata kao „familijarni“ ili „plitičasti“ tip hodnika. Ženke pri izgradnji hodnika na pojedinim mestima polažu više jaja iz kojih ispile larve, grade zajedničke hodnike u mekom delu goda.

Kao takvi, predstavljaju plitičasta proširenja na materinskim hodnicima, što znači da u izgradnji hodničkog sistema učestvuju i larve. Ova proširenja (larveni hodnici) često se u drvetu spajaju, tako da ukupna „plitica“ može imati površinu i 20 cm². Do ovoga dolazi u slučajevima prenamnoženja i izgradnje više ubušnih hodnika u neposrednoj blizini.

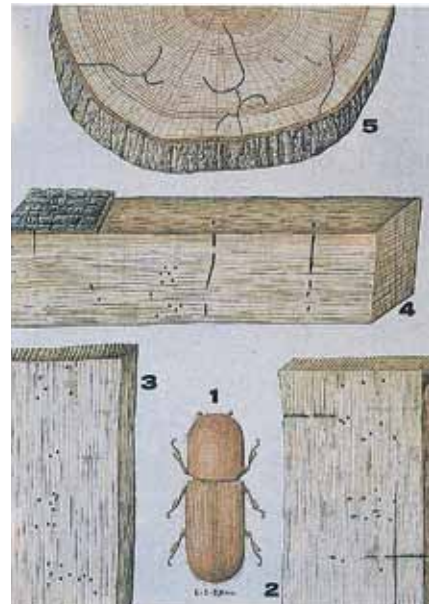
Urocerus augur Kgl.

Urocerus phantoma F.

U. tardigradis Ceder.

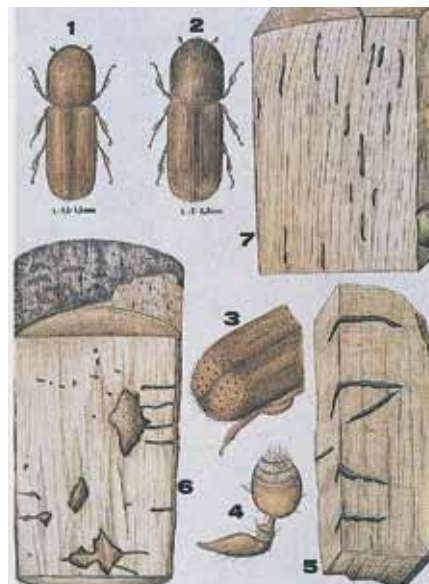
(Hymenoptera - Siricidae)

U. augur je osa drvenarica manjih dimenzija. Slična je velikoj osi drvenarici (*U. gigas*), izuzimajući crnu poprečnu prugu na početku žutog zadnjeg dela trbuha.

Xyleborus dryographus R t z b..

1 - imago, 2 - 5 - poprečni presek hodnika

Xyleborus saxeseni R t z b. - mali drvenar

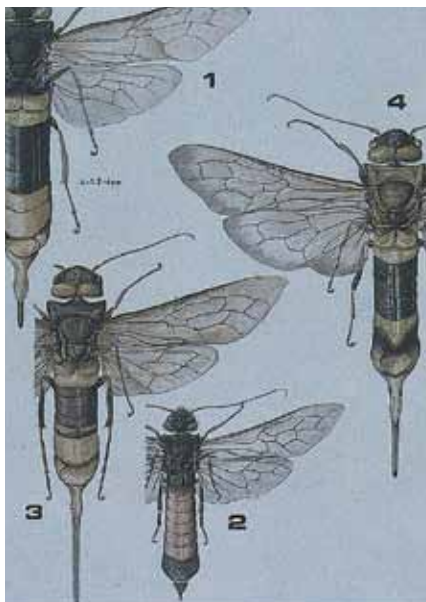
1-2 imaga (mužjak i ženka), 3 obronak na pokriocima,

4 - glavica pipka, 5-7 presek kroz materinske hodnike,

6 - zajednički (familijarni) larveni hodnici

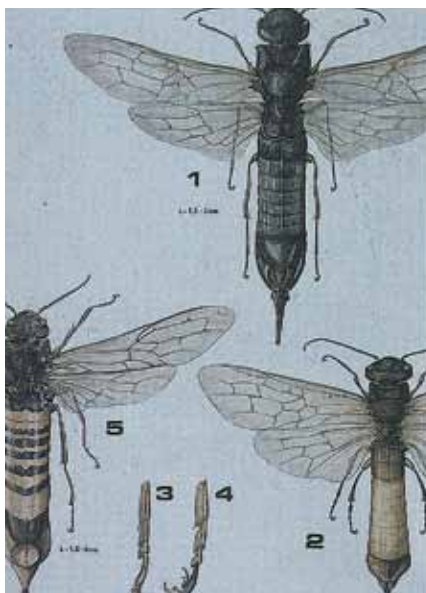
U. phantoma, takođe, dosta podseća na veliku osu drvenaricu, ali je znatno manja (15-30 mm). Ove vrste napadaju četinarsko sveže posečeno drvo.

Knjigu ŠTETNI INSEKTI DRVETA, u spomen Branku Užičaninu, dr Mihailo Petrović je objavio 1996. godine. Od pokojnog profesora sam dobio tri primerka ove knjige i slobodu da iz nje objavljujem tekstove i ilustracije, koje je inače impresivno uradio Branko Užičanin. Neke delove ove knjige sam, pre petnaestak godina, objavljivao kao urednik *Revije ŠUME*, a sada je namera naše redakcije da je, bez redakcijskih intervencija, u kontinuitetu objavimo uvereni da će nam, ali prvenstveno autorima, biti zahvalni svi oni koje interesuju problemi zaštite, trajnosti i čuvanja drveta kao sirovine i raznih drvenih proizvoda.

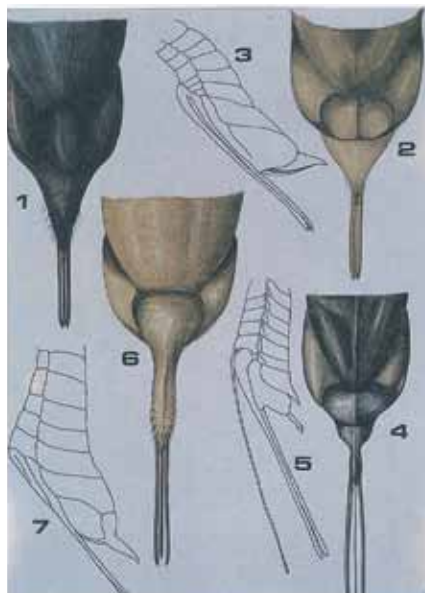
Sirecidae - ose drvenarice

1 i 2 - *Urocerus gigas* L. velika osa drvenarica ženka i mužjak, 3 - *Urocerus augur* Kl g. imago (ženka), *Urocerus phantoma* F. - imago (ženka)

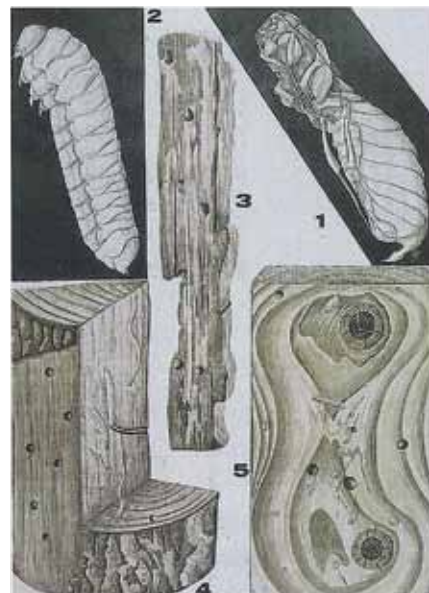
Sirecidae - ose drvenarice

1 - 2 - *Sirex juvenus* L. - imago (ženka i mužjak)
3 - stopala s kandžama,
4 - *Sirex juvenus* var. *noctilio*
- stopalo sa kandžom,
5 - *Tremex fuscicornis* F.
- imago (ženka)

Sirecidae - ose drvenarice

Tipovi legalica sa kanijama kod pojedinih vrsta
1 - *Sirex juvenus* L., 2 i 3 - *Tremex fuscicornis* F.
4 i 5 - *Xeris spectrum* L., 6 i 7 - *Urocerus*: gigas L.

Sirex juvenus L.

1 - lutka, 2 - larva, 4 - izletni otvor imaga.

Urocerus gigas L.

3 - izletni otvor imaga, 5 - preseči kroz larvene hodnike

Urocerus gigas L.

U. flavicornis F.

U. taiganus

- velika osa drvenarica -

Sirex juvenus L.

Paurus varipes W a I.

- mala osa drvcnarica -

(Hymenoptera - Sirecidae)

Velika osa drvenarica u odnosu na druge, najviše liči na stršljena. Ženka ima crnu glavu sa dve žute pege na zadnjem delu. Grudi su takođe crne. Početak i kraj trbuha su žuti a srednji deo crn. U žutom delu na kraju trbuha nalazi se poprečna mrka pruga. Najizrazitija karakteristika ženki je prisustvo vrlo duge prave legalice. Mužjaci imaju crn početak i kraj trbuha, dok je srednji deo crvenomrk.

Dužina tela odraslih drvenarica je vrlo promenljiva i kreće se od 10-40 mm, pri čemu su mužjaci mnogo manji od ženki.

Mala osa drvenarica se dosta razlikuje od velike. Ženke imaju metalnoplavu boju tela i dosta kraću legalicu. Telo mužjaka je crno, izuzimajući srednji deo trbuha koji je tamnocrven. Noge i pipci kod pojedinih formi su različito obojene (žuta ili crna boja). Kao i kod velike ose, dužina tela malih osa drvenarica je različita (15-30 mm).

Larve obe vrste imaju cilindrično telo sa hitiniziranim trnolikim izraštajima na kraju tela. Obe vrste su dosta rasprostranjene. U našoj zemlji se mogu naći u skoro svim četinarskim sastojinama, naročito u vreme seče stabala kada ženke privučene mirisom smole, polažu jaja u trupce.

Hodnici larava su okrugli i ispunjeni crvotočcima. Sveži se teško zapažaju a kasnije mnogo lakše, jer se oko hodnika javljala trulež koju izaziva simbiotska gljiva.

Starije larve, ipak, mogu završiti razviće u suvom drvetu, a izletni otvori imaga predstavljaju značajna oštećenja na finalnim proizvodima. Suzbijanje ovih vrsta je dosta teško i jedina efikasna mera je tretiranje drveta hemijskim sredstvom pri seči.

Tremex fuscicornis F.

(Hymenoptera - Sirecidae)

Ova vrsta je najčešća iz roda *Tremex*. Odrasli insekti imaju crnu glavu i grudi. Najveći deo trbuha je žut sa više mrkih poprečnih pruga od kojih je poslednja najšira.

Dužina tela imaga je 20-35 mm.

Za razliku od drugih ova vrsta napada lišćarsko drvo. ■

PIŠE: dr Zorica Đoković,
direktor Tehničke škole DRVO art

.....NOVI VID INFORMALNOG OBRAZOVANJA.....

PRIZNANJE PRETHODNOG UČENJA za kvalifikaciju stolar

Priznavanje prethodnog učenja (PPU) je alternativni način sticanja kvalifikacije – za ono što neko već zna, a što je naučio van formalnog sistema obrazovanja.

Priznavanje prethodnog učenja (PPU) je novi vid informalnog obrazovanja koji je odnedavno dostupan u Srbiji. To je postupak u kojem se, preko standardizovanih instrumenata za procenu, zainteresovanom licu priznaju znanja, veštine, sposobnosti, stavovi i kompetencije koje je stekao životnim ili radnim iskustvom. To je alternativni način sticanja kvalifikacije – za ono što neko već zna, a što je naučio van formalnog sistema obrazovanja. Kvalifikacija stečena kroz postupak **priznavanja prethodnog učenja** (PPU) omogućava dobijanje javno priznate isprave koja je priznata na tržištu rada.

Kvalifikacije stečene ovim putem namenjene su pre svega odraslima sa radnim iskustvom, kao i mlađim osobama koje su izgubile mogućnost redovnog školovanja, a imaju odgovarajuće radno iskustvo. Za sada, **to je moguće samo za neka zanimanja i to ona koja su najdeficitarnija na tržištu rada kao što su: stolar, tesar, zidar, armirač, armirač-betonirac, rukovalac građevinskom mehanizacijom i modni krojač.**

Pravo da vrše postupak priznavanja prethodnog učenja imaju škole koje imaju odobrenje za to koje se stiče kroz izuzetno kompleksan proces verifikacije. **Za kvalifikaciju stolar to pravo odnedavno ima Tehnička škola „Drvo art“ iz Beograda,** za sada jedina u Srbiji.

Kandidati zainteresovani za PPU mogu dobiti sertifikat, uverenje ili potvrdu u zavisnosti šta su uspeali da dokažu od kvalifikacije za stolare. Oni koji dokažu sve, dobijaju sertifikat. To odgovara znanju stručnih predmeta za kvalifikaciju stolar. Oni koji dokažu veštine za jedno od zanimanja – na primer građevinskog stolara, stolara za izradu nameštaja, stolara za montažu, opravke i održavanja, furnirača i slično – dobija uverenje. Oni koji dokažu samo neke kompetencije dobijaju potvrdu.

Sam postupak priznavanje prethodnog učenja (PPU) traje kraće od tri meseca. Zainteresovani kandidat najpre obavlja razgovor sa savetnikom za PPU u školi koji ga informiše o samom postupku, kako to izgleda, koje su procedure, trajanje, upoznaje sa procesom samoprocene. Nakon toga, kandidat odlučuje da li želi da uđe u postupak ili ne. To se preporučuje samo onim kandidatima za koje se u ovoj prvoj fazi proceni da postoji mogućnost da dokažu kompetencije. Potom se kandidatu određuje mentor – nastavnik koji mu pomaže da prikupi dokaze o svojim veštinama. Rok za to je 30 dana od zvaničnog otpočinjanja procedure. Nakon toga, mentor piše izveštaj o kandidatu i pravi plan procene, tj. kako će izgledati ispit za konkretnog kandidata, a što zavisi od toga šta je on uspeo da dokaže da zna. Rok za podnošenje izveštaja i pripremu ispita je 30 dana. Ispit kojim se proveravaju stečene kompetencije polaže se u roku od 15 dana od dana zakazivanja. Ispit se sastoji od praktičnog rada i pismenog rada ili testa ili usmenog odgovaranja. Ovaj proces je potpuno individualan i radi se za svakog kandidata pojedinačno i shodno njegovom konkretnom iskustvu.

Sticanje javno priznate isprave o kvalifikaciji značajno je za pojedince jer im olakšava dobijanje posla, a bitno je i za kompanije jer je angažovanje kvalifikovanih radnika sve češće uslov za dobijanje pojedinih sertifikata o kvalitetu ili učešće na tenderima. ■

**BANER 200 x 60 px
mesec dana
i PROFIL FIRME
godinu dana
9.000 din**

pošaljite mail na: info@drvotehnika.info

Drvena industrija Srbije na jednom mestu

DRVOTEHNIKA.INFO
portal drvne industrije

U POREĐENJU SA PRETHODNOM GODINOM TROŠKOVI PROIZVODNJE DRVENIH PELETA SU POVEĆANI ZA 55 DO 60 PROCENATA, A TO JE IMALO ODRAZ NA TRŽIŠTE I CENE.

Ponuda ograničena a cene visoke

Energetska kriza izazvala je pometnju u proizvodnji i na tržištu drvnih peleta, a rat u Ukrajini dodatno je ugrozio kompletnu drvenu industriju. Profesor Šumarskog fakulteta u Beogradu, Branko Glavonjić, kaže za RTS da je energetska kriza izazvala pravu pometnju u proizvodnji i na tržištu drvnih peleta jer je porasla cena drvne sirovine, struje i naftnih derivata. Savetuje potrošačima da već sada krenu u nabavku peleta za narednu grejnu sezonu jer će, ako struja poskupi posle 30. juna, sigurno dodatno porasti i cena peleta. Pripreme za grejnu sezonu ove godine počinju ranije – peleta će biti, ali pitanje je po kojim cenama.

Strah zbog poskupljenja energenata naterao je mnoge da već sada kupuju ogrev za sledeću zimu. Tražnja je višestruko uvećana. Ugalj na stovarištima teško je naći, a za kubik ogrevnog drveta treba dati od 6.000 do čak 8.500 dinara, dok je cena tone peleta gotovo 40.000 dinara.

Rat u Ukrajini ugrožava i već oslabljenu drvenu industriju u svetu i tako povećava troškove gradnje.

Profesor Šumarskog fakulteta u Beogradu Branko Glavonjić, rekao je polovinom marta za RTS da analize pokazuju da je u ovom trenutku stabilnost tržišta relativno zadovoljavajuća kada su u pitanju pelet i ogrevno drvo.

Fotografija: skrinšot RTS

„Peleta ima u relativno dovoljnim količinama, posebno na stovarištima koja imaju direktne ugovore sa proizvođačima drvnog peleta. Njima se pelet isporučuje svakodnevno. Iako same fabrike imaju dosta problema u svom poslovanju, ulažu puno napora da obezbede sirovine, kontinuitet proizvodnje i isporuke“, kaže profesor Glavonjić. Ističe da manji problemi postoje na stovarištima koja nemaju direktne ugovore sa proizvođačima jer kod njih povremeno bude nestašice.

„Uputio bih savet potrošačima da već sada krenu u nabavku peleta za narednu grejnu sezonu iako još ni ova nije završena. Situacija je takva, energetska kriza je svuda oko nas i neke stvari se onda moraju raditi na vreme“, objašnjava Glavonjić.

Naglašava da nema razloga za paniku jer je situacija, što se tiče količina, u ovom trenutku stabilna. Ipak, neizvesno je u ovom trenutku kakve će biti cene.

Energetska kriza izazvala pometnju u proizvodnji peleta

Na početku grejne sezone, u oktobru, peleta nije bilo dovoljno, a cene su i išle do 250 evra. U novembru se tržište stabilizovalo, da bi se sada dogodila „eksplozija cena“.

Profesor Glavonjić kaže da je energetska kriza izazvala pravu pometnju u proizvodnji drvnih peleta jer je cena drvne sirovine koju fabrike koriste povećana za više od 15 odsto, cena struje za oko 40 odsto, a skuplji su i naftni derivati.

„Kada se sve to sabere, troškovi proizvodnje drvnih peleta su povećani za 55 do 60 procenata u poređenju sa prethodnom godinom. To se svakako odražava i na cene na tržištu“, naglašava Glavonjić.

Kaže da Evropska unija proizvodi 18 miliona, a troši oko 19,5 miliona tona peleta, što znači da 1,5 milion uvozi iz Severne Amerike i Rusije.

„Rusija proizvodi oko 2,2 miliona tona godišnje i preko 80 procenata je izvozila u Evropsku uniju. Ukrajina proizvodi oko 520.000 tona i takođe su ogromne količine završavale u Evropskoj uniji. Mi smo uvozili i uvozimo iz Ukrajine, ali to nisu velike količine“, navodi profesor Glavonjić.

Traži se pelet, skoro da niko ne pita za cenu

Profesor Glavonjić ističe da se pritisak iz Evropske unije zbog nedostatka proširio i na Zapadni Balkan, pa proizvođačima u Srbiji svakodnevno stižu upiti, pogotovo iz Italije.

„Traži se pelet i skoro da niko ne pita za cenu, samo za količine. U ovom trenutku je nezahvalno davati dugoročnije prognoze, ali situacija je takva da će cene u narednih nekoliko meseci biti u dijapazonu između 33.000 i 36.000 dinara po toni“, kaže profesor Glavonjić.

Naglašava da se još ne zna šta će biti od juna, pre svega zbog cene struje koja je u ovom trenutku fiksirana za industriju.

„Ako struja poskupi posle 30. juna, sigurno je da će cene peleta biti povećane“, ističe profesor Glavonjić.

Navodi da se 49,3 odsto odnosno 1.215.000 domaćinstava u Srbiji greje na drvo i drvna goriva, dok oko 110.000 domaćinstava troši pelet.

Cene rezane građe u Srbiji duplirane

Rat u Ukrajini **dodatno je ugrozio i drvenu industriju**, a profesor Glavonjić kaže da su globalni tokovi trgovine drvom i proizvodima od drveta takvi da su cene polufinalnih proizvoda rekordni u poslednjih 100 godina.

„Cene rezane građe u Srbiji su duplirane u odnosu na prošlu godinu. U ovom trenutku se u Srbiji jako puno gradi i potražnja za rezanom građom četinarima je strahovito visoka“, naglašava profesor Glavonjić.

Kaže da Srbija već dugo godina uvozi rezanu građu četinarima, pre svega iz susednih zemalja, ali sada i tamo postoje problemi u proizvodnji, pa je ponuda ograničena, a cene visoke. ■

PIŠE: dr Miladin Brkić

Mlinovi čekićari za usitnjavanje biomase

Danas se postavlja pitanje ekonomičnosti, ekološkičnosti i održivosti upotrebe čvrste biomase, kao alternative fosilnom gorivu. Potencijalne količine ostataka drvene i poljoprivredne biomase su velike, u Srbiji iznose oko 20 miliona tona svake godine. Kod nas se za sada od navedene količine koristi do pet procenata.

Mlinovi za usitnjavanje biomase dele se na: mlinove čekićare, kamene mlinove (dve okrugle ploče sa brazdama, gornja pokretna), gnječilica sa glatkim valjcima (oba obrtna) i prekrupač s ozubljenim valjcima (oba obrtna). Mlin čekićar najviše zagreva materijal, a gnječilica najmanje. U praksi se najviše koriste mlinovi čekićari za usitnjavanje drvene ili biljne biomase.

Glavni delovi mlina čekićara su čelično kućište, rotor sa diskovima, između kojih su smešteni čekići ili dvo-krake (više-krake) poluge na koje se postavljaju čekići (ili noževi) od legiranog čelika. Broj diskova može da bude od 2 do 10 ili poluga 2 do 60. U međuprostoru dva diska ili poluga može da se postavi 2 do 6 čekića u jednoj ravni. Čekić ima oblik paralelopipeda (primer: dužina 200 mm, širina 50 mm i debljina 5 mm). Noževi manje debljine uglavnom služe za usitnjavanje biljnog materijala. Oba kraka čekića mogu biti izvedena ravno ili reljefno (stepenasto). Čekići se vešaju o osovinicu na periferiji rotora, tj. vise slobodno. Ukručeni čekići imaju manju efikasnost u radu. Čekići vezani za jednu osovinicu uglavnom ulaze u međuprostor čekića sa druge osovinice. Zbog učestalog trošenja ivica čekića oni mogu da se okrenu oko svoje horizontalne ose, pošto su na dužim krajevima čekića izbušene rupe, oko svoje vertikalne ose ili može da se promeni smer obrtanja rotora. Istrošene ivice čekića moraju povremeno da se naoštire, zbog veće efikasnosti u radu i manjeg utroška energije. U prijemnom sistemu čekićara oba-

vezno se ugrađuje magnet, da bi se sprečio ulazak metalnih delića u mlin. Oni mogu da izazovu oštećenje radnih elemenata čekićara, a takođe i pojavu varnice, tj. eksplozije u čekićaru pri odgovarajućoj koncentraciji prašine.

Mlinovi čekićari usitnjavaju materijal na principu intenzivnog udaranja i razbijanja grubo usitnjene biomase pomoću rotirajućih čekića. Čestice se odbacuju na hrapavu unutrašnju površinu plašta mlina (tj. na oštre bridove plašta). Zbog svoje elastičnosti izlomljene čestice se odbijaju od hrapave površine i sita i ponovo se vraćaju u zonu udara čekića. Svaki udarac čekića po čestici sirovine proizvodi impuls sile (sila udara x vreme udara = masa čestice x brzina udara), koja drobi (lomi) česticu. Prekrupa (mlivo) transportuje se vazdušnom strujom (ventilatorom) do ciklona, gde se izdvaja i ubacuje u bin (koš). Vazdušna struja pomaže izvlačenju usitnjenih čestica iz mlina, što smanjuje utrošak energije za meljavu i hladi mlivo.

Za pogon mlinova čekićara potrebno je obezbediti veliku snagu elektromotora. Snaga se troši na drobljenje materijala, na cirkulaciju materijala u čekićaru i na obrtanje rotora čekićara (pri praznom hodu). Učestalost udara čekića zavisi od broja, razmeštaja čekića i broja obrtaja rotora. Učinak (proizvodnost) mlina zavisi od ukupnog broja čekića, broja obrtaja rotora, veličine otvora na situ, vrste sirovine (fizičko-hemijskih i strukturno-mehaničkih svojstava) i sadržaja vlage sirovine. Specifično opterećenje mlina čekićara za biljnu masu iznosi 0,7 do 0,8 kg/s·m² i zavisi od obodne br-

zine čekića i krupnoće mliva. Specifični učinak mlina izražava se u kg/s. Iz ovih odnosa može da se izračuna površina plašta mlina (dužina L x D prečnik) ili učinak mlina, ako je poznata površina plašta. Broj obrtaja rotora čekićara iznosi od 1.500 do 3.000 (3.500) o/min u zavisnosti od konstrukcije rotora, vrste biomase i sadržaja vlage sirovine. Veći prečnik rotora u principu zahteva manji broj obrtaja i obrnuto. Periferna brzina čekića (ili noževa) može da iznosi do 100 m/s. U slučaju prekomernog usitnjavanja materijala, ekonomski je povoljnije smanjiti obimnu brzinu udarača, nego povećati veličinu otvora sita. Zbog promenljivosti stanja sirovine najefikasnije rešenje jeste ugradnja frekventnog regulatora broja obrtaja elektromotora. Utvrđeno je da se korišćenjem tanjih udarača (3 mm) postiže veći kapacitet mlina (10-15%) i manji specifični utrošak energije nego pri korišćenju širokih udarača (9 mm), jer je kod tankih udarača više izraženo udarno dejstvo. Tanji udarači se više koriste za usitnjavanje biljne biomase. Takođe, veći su brojevi obrtaja rotora kod mlinova za slamu, jer čestice imaju manju masu.

Čelična sita na čekićaru su izmenljiva, debljine 2 do 3 mm. Prečnici otvora sita mo-

gu biti od 5 do 20 mm za grubo i 2 do 5 mm za fino usitnjavanje sirovine. Deblji lim sita usporava prolazak mliva, tako da kapacitet opada, a potrošnja energije raste. Povećanjem sadržaja vlage u sirovini smanjuje se efikasnost usitnjavanja sirovine. Veći stepen usitnjenosti zahteva veću potrošnju energije, niži učinak, ali veću efikasnost kod peletiranja i briketiranja biomase. Zbog toga treba naći isplativu ekonomsku računicu celokupnog procesa proizvodnje peleta i briketa.

Proizvođača mlinova čekićara ima mnogo u svetu i kod nas. Najpouzdaniji proizvođači su oni koji u mlinove ugrađuju kvalitetne čelike (Švedska, Danska, Nemačka, itd).

Detaljnije informacije možete naći u knjizi: **Razvoj i opremanje pogona za peletiranje i briketiranje biomase**, čiji su autori dr Miladin Brkić i MSc Zorica Gluvakov. ■

Foto www.Hammer

**Knjigu možete poručiti preko redakcije časopisa
DRVOTEHNIKA na telefon 011 213 95 84 ili putem e-maila:
office@drvotehnika.com**

Do
12 t/h

SPOREDNI PROIZVODI OD DRVETA U NAJEFI- KASNIJEM OBLIKU

Bilo da se radi o suvoj drvenoj strugotini, vlažnoj piljevini ili drvenoj sečki – prese za peletiranje sa ravnom matricom kompanije AMANDUS KAHL proizvode visokokvalitetne pelete, od mekog drveta, tvrdog drveta i torificiranog drveta. Kao CO₂ neutralno gorivo sa izuzetno velikom zapreminskom gustinom, idealni su za industrijsku upotrebu u elektranama i za upotrebu u privatnim domaćinstvima. KAHL prese za peletiranje sa ravnom matricom su visoko energetski efikasni i imaju dugovečne rezervne delove.

Scan the QR code now and
discover more benefits

INDUSTRIAIMPORT d.o.o.

Srbija · industriaimport@gmail.com
industriaimport.rs · +381 (0)64 144 244 1

KESIĆ-TEHNIKA DOO
Milorada Popovića 8, 11250 Beograd
kesictehnika@gmail.com www.kesic-tehnika.rs
064/23-00-579

***Prodaja i servis novih i polovnih
mašina i alata za drvenu industriju***

PIŠE: Lazo Šinik,
Privredna komora Republike Srpske

Ako govorimo o drvoprerađivačkoj industriji, negativne posledice će se više manifestovati u indirektnom smislu. Spoljnotrgovinska razmena je relativno mala sa Ruskom Federacijom, a još manja sa Ukrajinom. Drvoprerađivači iz Republike Srpske su do sada nabavljali određene repromaterijale više iz Ukrajine, kao što su drvene ploče, odnosno šperploče i furniri, kao i određene količine rezane građe. Sada će biti prinuđeni da potrebne količine za ovim repromaterijalima potraže na drugim tržištima, što može proizvesti određene **dodatne troškove** i produžiti vreme potrebno za realizaciju nabavke. Međutim, **indirektne negativne posledice će, najverovatnije, biti daleko veće.** Rast cena energenata koji se dovodi u direktnu vezu sa sukobom Rusije i Ukrajine će prouzrokovati daleko veće posledice na našu ekonomiju, pa tako i na drvoprerađivačku industriju.

Poremećaj lanaca snabdevanja energentima ali i žitaricama će **narušavati standard građana i smanjiti njihovu kupovnu moć** kako u BiH, tako u regionu i u zemljama EU u koje najviše izvozimo proizvode od drveta i nameštaja.

Drvoprerađivačka industrija Republike Srpske je nakon stagnacije u 2020. godini prouzrokovane negativnim posledicama izazvanim pandemijom koronavirusa, u 2021. godini ostvarila rekordne izvozne rezultate. U oblasti **prerada drveta** i proizvodni od drveta ostvaren je rast fizičkog

Neizvesnost i dodatni troškovi poslovanja

Generalno, situacija izazvana sukobom na istoku Evrope će neminovno proizvesti negativne posledice po našu privredu, ekonomiju i spoljnotrgovinsku razmenu.

Usaglašena inicijativa entitetskih resornih ministarstva i komorskih udruženja drvoprerađivača koja je upućena Savjetu ministara BiH pre dve godine još uvek nije razmatrana, niti je donesena mera zabrane izvoza šumskih drvnih sortimenata. Organi Udruženja šumarstva i prerade drveta PK Republike Srpske, tražili su od Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede RS da ponovo uputi inicijativu sa predlogom da Savet ministara BiH, u cilju unapređenja drvoprerađivačke industrije i poboljšanog snabdevanja šumskim drvnim sortimentima, donese meru zabrane izvoza šumskih drvnih sortimenata iz BiH.

Nakon stagnacije u 2020. godini prouzrokovane negativnim posledicama izazvanim pandemijom koronavirusa, u 2021. godini Republika Srpska je ostvarila rekordne izvozne rezultate. U oblasti prerada drveta i proizvodi od drveta ostvaren je rast fizičkog obima proizvodnje za 6,2%, rast izvoza za 42%, a u oblasti proizvodnja nameštaja ostvaren je rast fizičkog obima proizvodnje za 13,2%, a rast izvoza za 24,44%. Posmatrano zajedno obim spoljnotrgovinske razmene je iznosio 886 miliona KM, pri čemu je ostvarena vrednost izvoza u iznosu od 726 miliona KM, a uvoza 160 miliona KM, te je tako izvoz 2021. bio za 4,55 puta veći od uvoza, a suficit je iznosio rekordnih 566 miliona KM.

Izvoz drvoprerađivačke industrije i industrije nameštaja čini 16,4% ukupnog izvoza iz Republike Srpske, a šumarstvo, prerada drveta i proizvodnja nameštaja učestvuju sa 3,6% BDP-a.

obima proizvodnje za 6,2%, rast izvoza za 42%, a u oblasti **proizvodnja nameštaja** ostvaren je rast fizičkog obima proizvodnje za 13,2%, a rast izvoza za 24,44%. Posmatrano zajedno obim spoljnotrgovinske razmene

je iznosio 886 miliona KM, pri čemu je ostvarena vrednost izvoza u iznosu od 726 miliona KM, a uvoza 160 miliona KM, te je tako **izvoz 2021. bio za 4,55 puta veći od uvoza, a suficit je iznosio rekordnih 566 miliona**

KM. Treba naglasiti da su **ovakvi rezultati u spoljnotrgovinskoj razmeni postignuti zahvaljujući konstantnoj i povećanoj potražnji, posebno za pojedinim proizvodima kao što su proizvodi rezane građe četina, kao i činjenici da je u određenoj meri i rast cena proizvoda, posebno četinarskog drveta uticao na ukupne rezultate.**

Rezultati bi nesumnjivo bili još bolji da je bilo i bolje snabdevanje drvoprerađivačkih kapaciteta Republike Srpske od strane JPŠ „Šume Republike Srpske“. U 2021. godini je ostvaren manji obim proizvodnje šumskih drvnih sortimenata za 8,2% u odnosu na 2020. godinu, a plan proizvodnje šumskih drvnih sortimenata u 2021. godini podbačen je za nešto više od 10%.

Zbog otežanog i smanjenog snabdevanja drvoprerađivača šumskim drvnim sortimentima na organima Udruženja šumarstva i prerade drveta Privredne komore Republike Srpske u više navrata je **potencirano da se ponovo uputi inicijativa za do-**

nošenje mere zabrane izvoza šumskih drvnih sortimenata iz Republike Srpske i BiH. Usaglašena inicijativa entitetskih resornih ministarstva i komorskih udruženja drvoprerađivača koja je upućena Savjetu ministara Bosne i Hercegovine u periodu pre pandemije korona virusa još uvek nije razmatrana, niti je donesena mera zabrane izvoza šumskih drvnih sortimenata na period od dve godine. U vreme oporavka drvoprerađivačke industrije Republike Srpske i Bosne i Hercegovine, nakon negativnih posledica izazvanim pandemijom korona virusa i povećane potražnje za proizvodima drvoprerađivačke industrije, **potrebno je da se sve raspoložive količine šumskih drvnih sortimenata iz javnih i privatnih šuma usmeravaju prema domaćim drvoprerađivačima kako bi se mogao održati dalji rast i razvoj drvoprerađivačke industrije.**

Sadašnji stepen razvijenosti kapaciteta drvoprerađivačke industrije je respektabilan i u mogućnosti je da sve raspoložive količine šumskih drv-

nih sortimenata preradi u veću i najveću dodatnu vrednost. Jedino tako je moguće zadržati stope rasta u drvoprerađivačkoj industriji koja u ukupnom izvozu iz Republike Srpske učestvuje sa 16,4%.

Nedopustivo je da se iz javnih i privatnih šuma izvoze drveni šumski sortimenti iz BiH, hrastovi drveni sortimenti čak i u NR Kinu, a da domaći drvoprerađivači sa visokim stepenom prerade nisu u mogućnosti da obezbede dovoljne količine šumskih drvnih sortimenata za svoju proizvodnju i izvoz višestruko vrednih proizvoda.

Organi Udruženja šumarstva i prerade drveta Privredne komore Republike Srpske, tražili su od Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede RS da ponovo uputi inicijativu sa predlogom da Savet ministara BiH, u cilju unapređenja drvoprerađivačke industrije i poboljšanog snabdevanja šumskim drvnim sortimentima, donese meru zabrane izvoza šumskih drvnih sortimenata iz Bosne i Hercegovine na određeni period. ■

Poznati dobavljač lepkova za drvoprerađu, stolariju i proizvodnju nameštaja **DEPRON** Rača predstavlja standardnu i inovativnu ponudu lepkova i vezivnih sredstava vodećeg evropskog proizvođača **KLEIBERIT** iz Nemačke.

- lepkovi za drvo D2, D3, D4 i brzovezujući
- poliuretanski D4 i konstruktivni lepkovi
- kant - lepkovi u granulama i patronima za sve vrste mašina za kantovanje
- urea - lepkovi u prahu za furniranje u vrućim presama
- lepkovi za oblaganje profila - topivi kao i
- disperzioni termoreaktivni za 3D lepljenje u vakuum i membranskim presama
- tapetarski lepkovi za sunđer, meblo i drvo
- silikoni, PUR-pene, diht mase
- učvršćivači, razređivači, čistači, paste itd

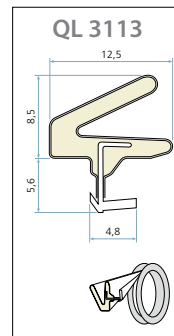
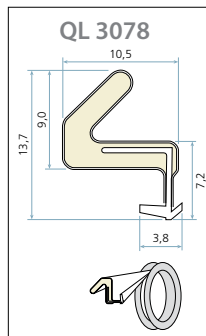
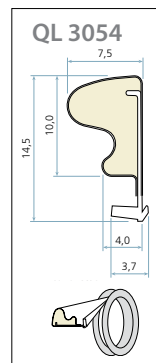
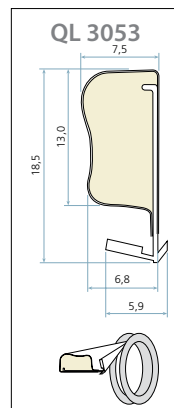
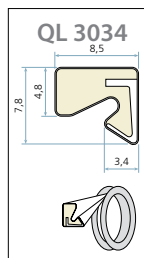
Garantovani **KLEIBERIT** kvalitet, originalno pakovanje, brza i redovna dostava, stabilan lager i mogućnost kreditiranja kupaca, tehnička podrška uz optimalne preporuke, neke su od naših osobina koje nas izdvajaju kod odluke proizvođača za saradnju sa nama.

t/f 034 752 202
063 88 53 453
deprom@mts.rs
www.deprom.rs

Ovlašćeni zastupnik KLEIBERIT LEPKOVI
DEPRON doo
Prodaja lepkova i vezivnih sredstava
Rača KG 34 210

NOVO U PONUDI
Schlegel

Hilandarska 17,
11271 Surčin

tel. 011 8442 125,
tel/fax. 011 8442 124
mob. 063 8088 501

mariomakoplast@gmail.com

Izražen pesimizam i oprez u sektoru drvne industrije

Prerada drveta i proizvodnja nameštaja su godinama pravile suficit u spoljnotrgovinskoj razmeni, a u jednom petogodišnjem periodu protekle decenije, prosečan godišnji rast izvoza ove industrijske grane iznosio je 13,3%.

U BDP-u Srbije udeo drvne industrije iznosi 1,4%, a udeo u izvozu je dostigao 5,7%. Veliko je pitanje da li će drvna industrija nakon korona krize, kao i krize izazvane ratom na istoku Evrope zadržati doskorašnje trendove razvoja...

Prema podacima PKS izvoz svih vrsta oblog drveta (trupaca) u 2021. godini veći je za 99% u odnosu na 2020. godinu, dok je izvoz rezane građe veći za 34,9%.

Izvoz hrastove oblovinne povećan je za 131,4%, a izvoz čamovine veći je za 64%. „Izvoz oblovinne hrasta i četinaru u 2021. godini dvostruko je veći od izvoza u prethodnoj godini i iznosio je 20 miliona dolara za hrast i 11 miliona dolara za čamove trupce“, podaci su PKS.

Iz Srbije je 2021. godine izvezeno 50.555 kubika trupaca HRASTA; 40.000 kubika trupaca JASENA i 91.666 kubika ČAMOVIH trupaca.

Ukupno to je oko 182.221 metara kubnih trupaca koji su iz Srbije 2021. godine završili na stranom tržištu, a u ovu cifru nisu uračunati trupci topole, bukve i nekih drugih vrsta drveta.

Rat u Ukrajini ugrožava već i onako oslabljenu drvnu industriju u svetu koja već ima problema u snabdevanju i poskupljenjima sirovine, repromaterijala, energije i posebno transporta, pa će tako uz povećane troškove proizvodnje, rasti troškovi gradnje kao i gotovih proizvoda, a to će dalje najverovatnije znatno reducirati i prodaju i gradnju...

Drvna industrija i proizvodnja nameštaja su među retkim privrednim granama koje su u Srbiji, godinama beležile pozitivne rezultate i permanentan rast. Poslovni rezultati i još veće mogućnosti drvnog sektora inicirale su odluku Vlade Republike Srbije da se drvna industrija i industrija nameštaja uvrste u jednu od četiri prioritete industrijske grane od značaja za dalji razvoj naše zemlje. Vlada je inicirala izradu strategije razvoja drvne industrije i industrije nameštaja Srbije za period od 2018. do 2022. godine. Ovaj dokument je završen u decembru 2017. godine, ali praktično nije ništa urađeno na realizaciji postavljenih ciljeva.

Prerada drveta i proizvodnja nameštaja su godinama pravile suficit u spolj-

notrgovinskoj razmeni, a u jednom petogodišnjem periodu protekle decenije, prosečan godišnji rast izvoza ove industrijske grane iznosio je 13,3%. U BDP-u Srbije udeo drvne industrije iznosi 1,4%, a udeo u izvozu je dostigao 5,7%. Veliko je pitanje da li će drvna industrija i proizvodnja nameštaja nakon korona krize, kao i krize izazvane neizvesnim ratom na istoku Evrope zadržati doskorašnje trendove razvoja...

Ali, i pored dobrih poslovnih rezultata drvoprerađivači su godinama tražili institucionalnu adresu gde bi zajedno sa šumarima razgovarali o saradnji i položaju svih subjekata na šumi bazirane ekonomije sa ciljem veće konkurentnosti, tehnološke opremljenosti, veće finalizacije vredne sirovine i većeg broja zaposlenih... Zahtevi drvoprerađivača u tom pravcu traju dugo, ali od države nema odgovora. Ona ignoriše činjenicu da drvna industrija svake godine puni državni budžet sa preko 80 miliona evra.

Positivan trend u drvnj industriji, koji je trajao od završetka svetske ekonomske krize 2008. godine, prekinut je

u prvih deset meseci 2019. godine kada je zabeležen značajan pad proizvodnje u preradi drveta (17,7%) i neznatno povećanje proizvodnje nameštaja (4,4%). O tome smo pisali u našem januarskom izdanju 2020. godine. Takođe smo pisali o kretanjima u preradi drveta i proizvodnji nameštaja u regionu, gde su trendovi bili slični... Nakon prvih naznaka zastoja i prekida pozitivnog trenda u drvnj industriji stigla je kovid kriza čije je posledice još uvek teško sagledati. Naviknuti na vitalnost ovih privrednih grana i činjenicu da su prerada drveta i proizvodnja nameštaja u protekloj deceniji permanentno beležile rast proizvodnje i izvoza, država nije videla činjenicu da je ova branša kod nas i u regiji imala i da danas ima velikih teškoća. Obim posla je, prema izjavama nekih privrednika u 2020. godine imao pad u proseku od 15 procenata, a to je znatno odudaralo od zvaničnih statističkih podataka. Ali drvna industrija i proizvodnja nameštaja su ponovo pokazale svoju vitalnost, u odnosu na 2020. godinu 2021. je proizvodnja proizvoda od drve-

ta porasla za 9,5% isto kao što su proizvodnja i izvoz nameštaja, takođe, imali rast.

Rast izvoza trupaca ugrožava drvoprerađivače u Srbiji

Prema podacima PKS **izvoz svih vrsta oblog drveta (trupaca) u 2021. godini veći je za 99%** u odnosu na 2020.

godinu, dok je **izvoz rezane građe veći za 34,9%**.

Izvoz hrastove oblovinne povećan je za 131,4%, a izvoz čamovine veći je za 64%. „Izvoz oblovinne hrasta i četinaru u 2021. godini dvostruko je veći od izvoza u prethodnoj godini i iznosio je **20 miliona dolara za hrast i 11 miliona dolara za čamove trupce**“, podaci su PKS.

Podaci PKS – Drvna industrija i proizvodnja nameštaja u Srbiji 2021. godine zabeležili veću proizvodnju i izvoz

U odnosu na 2020. godinu 2021. je proizvodnja proizvoda od drveta porasla za 9,5% dok je proizvodnja nameštaja u istom periodu smanjena za 13,8% samo zato što je prošlogodišnja proizvodnja dušeka, zbog vanredne situacije, imala ekspanziju. Zato je ovaj statistički podatak nerealan, proizvodnja dušeka je smanjena, a proizvodnja i izvoz nameštaja su, takođe imali rast u 2021. godini.

Izvoz nameštaja od drveta 2021. godine bio je tri puta veći od uvoza i povećan je za 22,8% u odnosu na prethodnu godinu, ali je povećan i uvoz za 26,8%.

Spoljno-trgovinski pokazatelji za 2021. godinu govore o povećanju izvoza svih proizvoda drvne industrije, ali je znatno povećan i izvoz trupaca.

Izvoz hrastove oblovinne povećan je u odnosu na 2020. godinu za 131,4%, dok je izvoz čamovine povećan za 64%.

Izvoz proizvoda od drveta, osim nameštaja, 2021. godinu u proseku je povećan za 26,2%. Po pojedinačnim proizvodima: izvoz svih vrsta oblog drveta (trupaca) veći je za 99%, rezane građe za 34,9%, ploče iverice za 28,8%, ploče vlaknatice za 18,3%, šper ploče za 11,3%, ambalaža od drveta za 30,5%, građevinska stolarija za 14% i ostali proizvodi od drveta za 13,8%. Pad izvoza je zabeležen kod ogrevnog drveta za 5,5%.

A da je tržište prošle godine bilo izuzetno živo pokazuju podaci da je uvoz svih proizvoda od drveta, osim nameštaja, za 2021. godinu povećan 32,1%. Povećan je i uvoz oblovinne za 30,1%, rezane građe za 39%, ploča iverica za 25,4%, ploča vlaknatice za 28,1%, šper ploča za 36,2%, ambalaže od drveta za 25,9%, građevinske stolarije za 31,1%, listova furnira za 20,1%, ogrevnog drveta za 123,8%.

Problem nestašice drvne sirovine rezultira brojnim problemima koji prouzrokuju zastoj u procesu proizvodnje, nepoštovanje ugovornih obaveza prema kupcima, nemogućnost planiranja zapošljavanja, dodatnog angažovanja postojećih proizvodnih kapaciteta, proširenja proizvodnje i infrastrukture.

U nameri da dođemo do što tačnijih podataka o ukupnom izvozu trupaca iz Srbije zamolili smo za komentar **Rajka Sredanovića** koji nam je poslao sledeću izjavu:

– Teško možemo dobiti precizne podatke bez SUC – Uprave carina. Izvoz trupaca je po zemljama različit, ali tu prednjače Kina, Turska, Hrvatska...

Ako je, prema podacima PKS, izvoz trupaca hrasta 2021. godine iznosio 20 miliona dolara, onda je to oko 18,2 miliona evra. Pod pretpostavkom da je paritet bio EXW i da je prosečna cena hrastovih trupaca 280 evra/m³ **onda je 2021. iz Srbije u izvoz otišlo cca 65.000 m³ hrastovih trupaca.**

Druga varijanta, koja je po mom mišljenju tačnija, je da je roba išla na paritetu CIP (Fco odredište, na primer Kina) onda je obračun sledeći: 18.200.000 : 360 eura/m³ = **50.555 m³ trupaca HRASTA je 2021. izvezeno iz Srbije.** Ovaj podatak se može smatrati pouzdanim.

Egzaktan podatak bi mogli dobiti jedino sa ukrštenim podacima PKS – SUC, prema vrednostima izvoza po vrstama u m³ (tonama), vrednostima i zemljama izvoza, ali to je obiman posao zahteva vreme i gomilu podataka.

Za JASEN su procenjeni podaci da je van Srbije otišlo cca 40.000 m³ a ja to smatram pouzdanim podatkom.

Što se tiče **čamovine** čija je prosečna cena 120 evra po kubiku, proizilazi da je 2021. u izvoz **otišlo 91.666 kubika ČAMOVIH trupaca** – napisao je gospodin **Rajko Sredanović**, uz opasku da su podaci za čamovinu prilično nerealni.

Nemamo podatke o izvozu trupaca topole i bukve za 2021. godinu, ali smo imali informaciju od PKS da je “2020. godine znatno povećan izvoz trupaca hrasta, topole i bukve... Izvoz topole je 2020. iznosio 478 hiljada dolara i povećan je u odnosu na 2019. godinu za 54,4%, dok je izvoz bukve iznosio 259 hiljada dolara i povećan je za 267%”.

Treba istaći da smo, ukrstanjem niža podataka još **prošle godine** zaključili da je „iz Srbije 2020. godine izvezeno 43.000 m³ hrastovih trupaca, a kad se ovome dodaju podaci o izvozu ostalih vrsta drveta (jasena, bukve, topole i čamovine) onda je to znatno više, a među drvoprerađivačima su kružile tvrdnje da se radi o količinama koje prevazilaze 150.000 kubika trupaca koji godišnje završe na stranom tržištu“, ali s obzirom da se naša analiza temeljila na nepotpunim i nepouzdanim podacima nismo je mogli uzeti kao relevantnu.

Dobija se utisak da su u regionu drvoprerađivači i privredne komore mnogo

organizovanije kad je u pitanju zaštita sirovinne. Prošle godine je Crna Gora zabranila izvoz trupaca, u BiH će Savjet ministara ponovo razmatrati predlog odluke o zabrani izvoza trupaca, a u Hrvatskoj po tom pitanju je sve odavno definisano.

Pa kad se ponovo vratimo tvrdnji PKS da je **2021. godine izvoz oblovinne, u odnosu na 2020. povećan za 99%** i podacima koje nam je poslao gospodin Sredanović, možemo tvrditi da ovog puta raspoložemo sa podacima koji se sa više sigurnosti mogu smatrati tačnim.

Iz Srbije je 2021. godine izvezeno 50.555 kubika trupaca HRATA; 40.000 kubika trupaca JASENA i 91.666 kubika ČAMOVIH trupaca.

Ukupno to je oko 182.221 metara kubnih trupaca koji su iz Srbije 2021. godine završili na stranom tržištu, a u ovu cifru nisu uračunati trupci **topole, bukve** i nekih drugih vrsta drveta. U tom slučaju ova cifra bi možda prevazišla dve stotine hiljada kubika vredne sirovinne koju je u našoj zemlji moglo preraditi četrdesetak osrednjih pilana, koje bi, u zavisnosti od nivoa obrade drveta, mogle zaposliti preko 1.000 radnika. Ova-

ko, domaći drvoprerađivači imaju velikih problema u snabdevanju sirovinom, otpuštaju radnike, uvoze sirovinu i daleko veće troškove proizvodnje.

Zanimljivo je da se u tekstu **Proizvođači u drvnjoj industriji traže zabranu ili ograničenje izvoza sirovinne**, koji je, poslednjeg dana januara ove godine objavljen u dnevniku Danas, a mi smo ga preuzeli i objavljujemo na narednim stranicama, iznosi podatak da je „**izvoz trupaca prošle godine dostigao 77.000 kubnih metara što je gotovo duplo više nego 2020. kada je bio 44.000 kubika.**“ Nije nam poznato da li je pomenuti dnevnik ove podatke dobio od profesora **Branka Glavonjića** čije izjave dominiraju u tekstu koji smo s ciljem preuzeli, ali je činjenica da je količina izvezenih trupaca u pomenutom tekstu 2,5 puta manja od podataka do kojih smo mi došli.

Drvena industrija i veći nivo finalizacije drvene sirovinne

Šumarstvo i drvena industrija su u jednom repro lancu, tehnološki naslonjeni jedni na druge i u tom smislu njihova saradnja mora biti bliska. Problemi su

im slični, a ciljevi ne bi trebalo da im budu bitno različiti. Istina, šumarstvo Srbije nije u prilici da u potpunosti zadovolji potražnju za drvnim sortimentima koja permanentno beleži rast, pa zato raste i potražnja za sirovinom. Najveća potražnja je kod prostornog drveta, što je uzrokovano instaliranjem velikog broja proizvodnih pogona za proizvodnju drvnog peleta...

Dakle, sirovinna osnova iz šuma Srbije ne može biti garancija, niti osnovni faktor razvoja prerade drveta, upravo zato što su kapaciteti primarne prerade drveta znatno veći od etata, od mogućnosti naših šuma.

Stručnjaci ističu da su primarni faktori koji utiču na razvoj drvene industrije proizvodni programi u svim njihovim elementima: vrsta proizvoda, njihov kvalitet i cene, nivo finalizacije, tehnološka opremljenost i produktivnost pogona za preradu drveta, dizajn itd. Očigledno, veći nivo finalizacije je potreba i jedan od osnovnih uslova razvoja prerade drveta.

Neki često ističu da bez dobre prerade drveta nema dobrog šumarstva i obrat-

PRODAJA I UGRADNJA SVIH VRSTA PODNIH OBLOGA

višeslojni parket

laminat

LVT podovi

vinil podovi

komercijalni tekstil

TARKETT program

MAPEI program

BOEN program

INČ STYLING
www.incstyling.com

INČ STYLING d.o.o. - Šljivarska 18, Beograd - Tadije Sandermajera 12a, Novi Beograd

M - +381 63 8196509 / M - +381 63 210 912

www.incstyling.com / incstyling@yahoo.com / office@incstyling.com / igor.vatkovics@incstyling.com

no... Možda tu ima istine, ali podsećamo da neki ozbiljni analitičari tvrde da kvantitativna i kvalitativna struktura šuma nije primarni faktor razvoja drvne industrije. Tipičan primer je Italija koja ima mali etat, a do skora je bila najveći izvoznik nameštaja u svetu. Ili Engleska koja ima razvijenu primarnu preradu drveta, a od ukupne količine drveta koje godišnje prerade samo 20% ima domaće poreklo, ostalih 80% se uvozi iz svih delova sveta...

Nizak nivo finalizacije u drvnom sektoru

Neke analize su pokazale da se kod nas svega 48% od ukupno proizvedenih količina trupaca tvrdih lišćara prerade u proizvode sa višom dodatnom vrednošću, a 52% se izveze kroz proizvode sa niskom dodatnom vrednošću, među kojima je dominantan izvoz rezane građe (34,9% u 2021. godini, a dostizao je i preko 40 procenata). Zato je vrednost izvoza proizvoda od drveta po zaposlenom radniku relativno niska. Prema podacima PKS pre četiri godine izvoz rezane građe lišćara iz Srbije iznosio je 145.000 m³ sa tada ostvarenom vrednošću od 45,3 miliona evra. Taj procenat se neznatno menjao, a analitičari su tada utvrdili da bi u slučaju da se ova količina rezane građe u Srbiji preradi samo u stolice iz nje bi se dobilo oko 5 miliona komada stolica čija bi vrednost u izvozu mogla da dostigne oko 265 miliona evra ili 5,8 puta više u odnosu na ostvarenu vrednost izvoza rezane građe kao poluproizvoda, a proces prerade navedene količine rezane građe u stolice bi generisao najmanje 5.000 novih radnih mesta. Drvoprerađivači i kompletna društvena zajednica, pre svega država, bi trebalo da budu više zainteresovani za veći nivo finalizacije vredne sirovine i promociju većeg korišćenja drveta, kao održive, obnovljive i ekološki prihvatljive sirovine pri čemu se ne opterećuju šume i ekosistem u celini. Šumarstvo, prerada drveta i industrija nameštaja su privredne delatnosti povezane u lanac stvaranja dodate vrednosti i kao takvi su pravi primer kružne ekonomije kao strateške odrednice politika EU.

STRATEGIJA mrtvo slovo na papiru

Raspodela drvne sirovine iz državnih šuma veoma je kompleksno pitanje jer obuhvata niz socio-ekonomskih aspekata. Cilj naše države, sadržan i u nekim od postojećih kriterijuma raspodele u javnim preduzećima, je povećanje proizvodnje i izvoza proizvoda sa visokom

dodatkom vrednošću. To je predviđeno i *Strategijom razvoja šumarstva Republike Srbije*, gde se u delu koji se odnosi na drvnu industriju planira „**destimulacija izvoza sirovine i stimulacija izvoza finalnih proizvoda**“. Takođe, u *Strategiji drvne i industrije nameštaja*, koju je donelo Ministarstvo privrede 2017. godine, definisana su tri opšta cilja, od kojih je prvi „**Uspostavljanje efikasnijeg modela snabdevanja drvnom sirovinom preduzeća u drvnoj i industriji nameštaja uz poštovanje principa održivosti resursa**“.

Uprava za šume, koja je zadužena za realizaciju ovog cilja, raspisala je Konkurs za realizaciju istraživačko-razvojnog projekta: „**Predlog kriterijuma i indikatora raspodele drveta iz državnih šuma u Republici Srbiji**“, a realizaciju ovog projekta je, još pre dve godine, izvršio Šumarski fakultet Univerziteta u Beogradu. Na osnovu ove studije **trebalo je doneti jasne i sveobuhvatne kriterijume i indikatore za raspodelu drvne sirovine iz državnih šuma Republike Srbije** koji bi trebalo da uzmu u obzir sve specifičnosti domaćeg tržišta, a koji bi se, lako mogli implementirati i uspostaviti u praksi.

A da se šumari ponašaju monopolistički pokazuje činjenica da je v.d. direktor JP *Srbijašume* odbilo da sarađuje u pomenutom projektu. Oni, naime, imaju svoje kriterijume i ne dozvoljavaju mešanje u njihovu poslovnu politiku i raspodelu trupaca. Drvoprerađivačima ostaje da se snalaze kako ko zna i ume. Prošle i ove godine veliki broj drvoprerađivača se javno žalio i uzalud tražio pomoć države. Očit primer je kompanija SIMPO ŠIK iz Kuršumlije čijih je 370 radnika na prinudnom odmoru zbog nedostatka trupaca...

U takvoj situaciji drvoprerađivači se snalaze na različite načine, a neki od njih nađu neku vezu i uticajnog pojedinca o čemu se taji i za šta je teško pribaviti dokaze, jer se većina slučajeva obavlja bez svedoka, eventualno sa jednim posrednikom, a obe strane su na neki način na dobitku, logično u ovom slučaju na štetu države.

Korupcija je, inače, sistemska bolest većeg dela sveta, a na Balkanu je korupcija *endemska bolest*, kažu stručnjaci, i funkcionise na svim nivoima, a što je nivo veći, veća je i količina koruptivnog novca. I ma koliko drvoprerađivači javno tražili transparentnost, kad dođu do bilo kog moćnika koji im, uz podmićivanje, obebeđuje više i kvalitetnije sirovine, onda ga čuvaju i čute, tako da u toj malverzaciji snose približno istu odgovornost...

Kada se uzmu u obzir činjenice o netransparentnoj raspodeli trupaca, korupciji i mitu, bez kojih se do trupaca iz državnih šuma teško može doći, preprodaji, cenama i izvozu vredne sirovine, kao i činjenica da je rukovodstvo JP *Srbijašume* odbilo saradnju na projektu koji tretira kriterijume za raspodelu drveta iz državnih šuma Srbije, što znači da im ne odgovara transparentnost i uvid u tokove sirovine, slobodno se može reći da u oblasti trgovine šumskim sortimentima vlada veliki nered i da ga država dugo toleriše.

Uvođenjem afirmativnih kriterijuma za drvoprerađivače koji imaju viši stepen obrade i koji ostvaruju veću dodatnu vrednost, uvećalo bi se učešće finalnih proizvoda u celokupnoj produkciji drvne industrije i industrije nameštaja, i na taj način ostvario opšti interes o maksimalnom vrednosnom iskorišćenju drveta kao jednog od ključnih nacionalnih resursa. Definisanje i implementiranje ovih kriterijuma imalo bi za cilj i povećanje transparentnosti prodaje šumskih drvnih sortimenata, razvoj i izgradnju mehanizama za tržišno određivanje cena drveta, suzbijanje nezakonitih aktivnosti u sektoru šumarstva i prerade drveta, valorizaciju ekonomskih vrednosti šuma i povećanje ugleda šumarstva i prerade drveta u zemlji i inostranstvu.

Saradnja šumarstva i drvne industrije predstavlja ključni odnos na šumi bazirane ekonomije, a u toj saradnji uvek ima prostora za poboljšanja. I dok iz naše zemlje zabrinjavajuće raste izvoz vredne sirovine, a neki drvoprerađivači zbog nedostatka trupaca otpuštaju radnike, jasno je da problemi koji muče privrednike i državu nisu isti.

Nakon dvogodišnje pandemije u relativnom oporavku ekonomije i povećanoj potražnji roba, posebno repromaterijala, došlo je do nekontrolisanog povećanja cena sirovine, repromaterijala, energije, prevoza... Ništa nije izvesno, pa ni to kada će ponuda narasti, a cene opet pasti. Očigledno je da ćemo se morati navići na više stope inflacije, a rast cena će biti nastavljen i kad prođu efekti pandemije... Uz energetske, kod nas su aktuelne i ekološke teme i zaštita životne sredine, koje se kroz različite oblike eksploatacije i ponekad zloupotrebljavaju, tako da o trupcima, šumarstvu i preradi drveta, država nema vremena da razmišlja... A onda je stigao rat na istoku Evrope. Umnoženi su problemi, porasli sukobi i neizvesnost, pa izražen pesimizam i oprez ne karakterišu samo pripadnike drvnog sektora...

Redakcija

ZAŠTO U SRBIJI FABRIKE FINALNIH PROIZVODA OD DRVETA TEŠKO DOLAZE DO KVALITETNIH SIROVINA?

Proizvođači u drvnoj industriji traže zabranu ili ograničenje izvoza sirovine

Cene drveta u poslednjih godinu dana u Srbiji porasle su za 30 do 35 odsto, rašće i narednih pola godine, a to je najviše posledica nedostatka sirovine ne samo kod nas, već u celom svetu.

Ono što se dešava, pre svega u Kini, preliva se i na ostatak sveta, a iako je kod nas izvoz prošle godine bio rekordan, najviše su **se izvozili proizvodi poput rezane građe i ploča, ali su se izvozili i trupci**. I dok su oni koji se bave time zadovoljni, drugi deo drvne industrije ne može da dođe do kvalitetnih materijala **poput trupaca hrasta jer se to najvećim delom plasira inostranstvu**. Zbog toga drvoprerađivači zagovaraju da država učini nešto, da zabrani ili ograniči izvoz sirovine.

Drvna industrija i industrija nameštaja su 2021. godine imale izvoz od 682 miliona dolara, što je rast od 24,5% u odnosu na prethodnu godinu. Rast izvoza nameštaja je bio 19 %, izvoz proizvoda od drveta 29 %.

Profesor Šumarskog fakulteta u Beogradu **Branko Glavonjić** rekao je krajem januara za Danas da je izvoz rekordan u poslednjih više od 10 godina, najviše zahvaljujući rastu cena. U SAD su, ističe, cene rezane građe na rekordnom nivou u poslednjih 100 godina, a slična situacija je i u Evropi. On kaže da je i uvoz prošle godine porastao (473 miliona dolara) i da su u spoljnotrgovinskom poslovanju stvari bile dosta dobre.

„Međutim, kada pogledamo domaće tržište tu je sve podeljeno, oni proizvođači koji se bave proizvodnjom niskog stepena finalizacije, poput rezane građe i ploča, zadovoljni su poslovanjem i mnogima od njih je ovo „zlatno doba“. Ali to neće trajati u nedogled. Toga su svesni i proizvođači jer se veliki broj njih opredelio da neplanirani profit usmeri ka tehnološkoj modernizaciji“, ističe profesor Branko Glavonjić.

S druge strane, napominje, proizvođačima nameštaja i drugih proizvoda od drveta tako visok rast cena ploča i drvne građe ne odgovara.

„Njihov problem je i to što deo materijala uvoze, a kod tih proizvoda su i rokovi isporuke produženi, ono što je nekada moglo za dve nedelje da se nabavi sada se čeka po tri meseca. I to je razlog zašto su proizvođači u velikom problemu kada treba da organizuju proizvodnju i daju svoje rokove isporuke. Sada su ponude za te rokove od tri do pet dana, jer se cene menjaju na nedeljnom nivou“, naglašava naš sagovornik.

Branko Glavonjić kaže da kapaciteti naše industrije rastu iz godine u godinu, da su u primarnoj preradi duplirani u odnosu na mogućnosti šumskog fonda Srbije da snabde sve u primarnoj preradi drveta. **Izvoz trupaca prošle godine dostigao je 77.000 kubnih metara što je gotovo duplo više nego 2020. kada je bio 44.000 kubika.**

„Nije dobro što **55 odsto izvoza čine trupci hrasta**, a to je naša najvrednija drvena sirovina. Imamo kapacitete da

preradimo svu tu količinu trupaca koja se izvozi i nije dobro da naša preduzeća oskudevaju, a da se sirovine s druge strane izvoze. Izvezete sirovine u vrednosti od jednog dolara, a kada bi je preradili u proizvod visokog stepena finalizacije vrednost izvoza bi bila povećana pet do 10 puta“, napominje Glavonjić.

U tom smislu, rekao je krajem januara dr Glavonjić, **veliki broj privrednika apeluje na Vladu da donese određene mere, neki predlažu i donošenje uredbe o zabrani izvoza trupaca**, što je Rusija uradila prošle godine.

„U kriznim situacijama vlade donose mere o ograničenju spoljnotrgovinskog prometa, **mislim da bi i naša Vlada trebalo da donese takvu uredbu i privremeno zabrani izvoz trupaca**. Naravno, ta mera ne bi dugo mogla da bude na snazi jer smo potpisnik raznih sporazuma o slobodnoj trgovini“, kaže Glavonjić. U aktuelnoj strategiji, kako kaže, predložili su Vladi i jačanje lanca vrednosti u smislu povezivanja proizvođača drvne sirovine i onih koji se bave finalnim proizvodima od drveta.

Cene drvene sirovine će rasti i narednih pola godine

Cene drvene sirovine, pre svega trupaca su poslednjih godinu dana porasle između 30 i 35 odsto, napominje prof. dr Branko Glavonjić, a rezervne građe od 40 do 60 odsto. Glavonjić kaže da je nezahvalno prognozirati na duže, ali napominje da će sigurno cene drvene sirovine u narednih pola godine blago rasti i u Srbiji i da se već sada (kraj januara 2022.) bukovi trupci plaćaju 130 evra po metru kubnom, sa naznakama da će to ići i do 150 evra narednih meseci.

U drvnoj industriji Srbije 30.000 zaposlenih

U drvnoj industriji Srbije trenutno postoji 2.500 privrednih društava, od čega se 700 njih bavi proizvodnjom nameštaja, svi ostali se bave preradom drveta i proizvodnjom proizvoda od drveta. Tome treba dodati i 4.000 preduzetnika, koji rade i u preradi, ali i proizvodnji nameštaja, tako da drvena industrija zapošljava 30.000 radnika, a u BDP-u Srbije udeo drvene industrije iznosi 1,4%, a udeo u izvozu je dostigao 5,7%.

„Dali smo predlog Vladi kako to da se uradi, da se stvore ekonomski uslovi da se više isplati prodati trupac našim prerađivačima nego da se izveze. To je održivo i to bi na dugi rok moglo da destimuliše izvoz“, naglašava Glavonjić.

JP *Srbijašume* i *Vojvodinašume* gazduju sa nešto malo manje od 50 % šuma u Srbiji, jer zbog restitucije veće je učešće privatnih šumovlasnika i onih u vlasništvu crkve, ali najkvalitetnijim šumama gazduju javna preduzeća. Ona, napominje Glavonjić, imaju svoju politiku prodaje drveta gde najveća preduzeća dobijaju i najviše drvene sirovine. Ona koja imaju manje kapacitete dobijaju manje količine i ona su u većoj meri orijentisana na privatne šume.

„I pored toga što najveći dobijaju najviše javna preduzeća vode računa i o malim, pogotovo u manje razvijenim delovima Srbije. To nije dovoljno, ali sirovine nema toliko koliko bi preduzeća mogla da prerade, a ne može da se uvozi jer je situacija slična i u zemljama u okruženju, i tamo se preduzeća bore za sirovinu kao i ovde“, naglašava on.

JP *Srbijašume* imaju svoju politiku prodaje, napominje, i treba razlikova-

ti drvenu sirovinu koja se usmerava na proizvodnju peleta i ploča, i na tehničko drvo koje se usmerava ka pilanama.

U JP *Srbijašume* za *Danas*, poslednjeg dana januara, kažu da je za ovu godinu planirana prodaja 1,5 miliona kubnih metara, od toga 592.446 kubika tehničkog drveta i 973.488 kubika višemetarskog i metarskog drveta.

Godišnji plan prodaje je za 2022. u odnosu na prošlu povećan za dva odsto, napominju u ovom preduzeću, a drvene sortimente prodaju svim pravnim i fizičkim licima u skladu sa poslovnim politikom preduzeća.

Međutim, u ovom preduzeću nisu nam odgovorili u kojoj meri je realizovan prošlogodišnji plan seče šuma i da li su drvoprerađivači snabdevani prema planu i ugovorenim količinama, kao i na to da li je ovogodišnji plan poslovanja koji treba da prođe Vladi i odobren i da li je počela prodaja. Odgovore na ta pitanja, krajem januara, nismo dobili ni u Vladi. Ali upravo je to, uz izvoz, još jedan od razloga zbog kog se drugi proizvođači bune. Sirovine em nema dovoljno, em ne mogu da je kupe zbog proceduralnih stvari.

Predsednik kluba Privrednik **Zoran Drakulić** kaže da je to što plan još nije usvojen jedan od problema, a da je drugi to što jedan od najvećih proizvođača ploča troši 30 odsto onoga što proizvedu *Srbijašume*, što je nekih 530.000 tona godišnje, a da od toga Srbija nema nikakve koristi. „Oni 98 odsto proizvodnje izvoze i na stranom tržištu imaju izvanredne cene. Najpre su digli cene, a poslednje tri godine profit nemaju ovde, jer sav profit iznose u inostranstvo. Ako izvezu 50 miliona evra, samim tim smanje proizvodnju peleta na domaćem tržištu i onda Srbija mora da uvozi dodatno mazut, pelet, lož-ulje i ako je ekvivalent tome 100 miliona, već su ubili domaću industriju“, ističe Drakulić.

Šteta je, kako kaže, dvostruka jer ovde ne plaćaju porez na dobit i dividende, a s druge strane ako mi ne proizvedemo dovoljnu količinu peleta mora da se uveze neka zamena. Država mora da vidi, kako kaže, gde ide profit onih koji izvoze, da li se isplati državi da ima takve fabrike u Srbiji, koje smanjuju kapacitete drvene industrije.

„Danas“

Ljiljana Bukvić

META FORCE

Možda i najbolja tračna testera na svetu!

Tračna testera visokih performansi stvorena za rezanje velikom brzinom

Prednosti :

- Nudi značajno povećanje brzine rezanja
- Omogućava korišćenje visokih performansi kod brente
- Obezbedjuje vrhunski kvalitet rezanih površina:

1. Ravno rezanje
2. Glatkija površina rezane gradje
3. Poboľjšano uklanjanje piljevine

+38166324032
sales@metamob.ro
www.metamob.ro

Rat u Ukrajini će znatno uticati na evropsku drvenu industriju

Posledice rata u Ukrajini neće zaobići ni evropsku drvoprerađivačku industriju, saglasne su vodeće federacije (CEI-Bois i EOS) koje su se u prvoj polovini marta oglasile saopštenjem iz Brisela.

Veće Evropske unije već je donelo odluku o zabrani trgovine drvnim proizvodima iz Belorusije, a predstavnici industrije očekuju da će ista odluka uskoro biti donesena i za proizvode iz Rusije. Članice ovih federacija takođe podržavaju odluku PEFC i FSC programa koji su doneli odluku da sirovina i proizvodi koji dolaze iz Rusije i Belorusije ne mogu biti sertifikovani dokle god se ne okonča rat u Ukrajini.

Ove zabrane doneće ozbiljne posledice evropskoj drvenoj industriji koja iz ovih područja nabavlja oko 10 posto pilanskih proizvoda (meko drvo). Isto tako, veliki deo hrastove rezane građe koji dolazi iz Ukrajine sada neće biti raspoloživ pa se i u području prerade listopadnog drveta očekuje manjak robe na tržištu.

Kako bi se umanjio negativan efekat političkih događanja, CEI-Bois i EOS započeli su intenzivne razgovore sa EU institucijama i nacionalnim vlastima kako bi se ubrzo pronašla rešenja za trenutnu situaciju, ali i rešenja koja bi dugoročno mogla ojačati evropski vrednosni lanac, a u tom kontekstu se spominje i mobilizacija dodatnih šumskih resursa.

Naime, trenutnu situaciju u kratkom roku će vrlo verovatno osetiti i druge industrije usled izglednog nedostatka paleta i proizvoda od drveta.

Preuzeto sa: www.drvo-namjestaj.hr

Suspendovana trgovina drvetom iz Rusije i Belorusije

Zbog povezanosti šumskog sektora u Rusiji i Belorusiji sa oružanom invazijom, nijednim FSC sertifikovanim materijalom ili drvetom iz ovih zemalja neće biti dozvoljeno da se trguje.

FSC ostaje duboko zabrinut zbog ruske agresije na Ukrajinu i solidaran je sa svim žrtvama ovog nasilja. FSC, međunarodni odbor direktora se složio da suspenduje sve sertifikate o trgovini u Rusiji i Belorusiji i da blo-

SIMPO ŠIK Kuršumlja

Zbog nedostatka sirovine 370 radnika na prinudnom odmoru

– Od oktobra prošle godine smo u potpunom deficitu sa sirovinom – kaže **Milorad Andrejević**, generalni direktor kompanije **SIMPO ŠIK** iz Kuršumlje. – Prošlogodišnji ugovor sa JP *Srbijašume* o isporuci drveta nije izvršen, dobili smo deset hiljada kubika manje u odnosu na ugovorenu količinu. U ovoj godini, u januaru gotovo da nije bilo isporuka drveta, u februaru vrlo malo, tako da ta dva meseca praktično nismo uopšte radili... Ta dva meseca smo prikupljali sirovinu da bi u martu radili samo nedelju dana. Od 7. marta smo ponovo prekinuli rad, a skoro će kraj marta...

– Nemamo nikakve pouzdane informacije kada će snabdevanje koliko-toliko biti dovedeno u red. Sirovinu plaćamo avansno, ali sa ovakvim zastojećima u snabdevanju sirovinom moguće je da firma potpuno obustavi rad. To se loše odražava na naše kupce, s razlogom su nervozni, a mi smo ni krivi ni dužni svrstani u kategoriju nepouzdanih dobavljača...

– Ljudi su na plaćenom odsustvu, dajemo umanjene plate, sve u okvirima zakonskih normi. Ali to ne može dugo trajati, to ima svoj kraj... Obratili smo se svim institucijama: Ministarstvu privrede, predsedniku Republike, predsednici Vlade Srbije, Upravi za

šume, ali nema odgovora ni sa jedne strane.

– Svi mi znamo, činjenica je, da se sirovina sve više izvozi...Mislim da bi racionalno rešenje za drvenu industriju bio model po kome je Vlada RS usvojila Uredbu o privremenoj zabrani izvoza osnovnih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda bitnih za stanovništvo. Dakle, **treba zabraniti izvoz drveta!** Kada se namire potrebe domaćih drvoprerađivača, ostatak može da ide u izvoz i to je sasvim u redu. Ovako, drvenoj industriji se crno piše. Drvo od JP *Srbijašume* po nekim

kira sve kontrolisane izvore drveta iz ove dve zemlje. To znači da se drvo i šumski proizvodi iz Rusije i Belorusije ne mogu koristiti u FSC proizvodima niti prodavati kao FSC sertifikovani bilo gde u svetu sve dok traje oružani sukob.

FSC će nastaviti da pomno prati situaciju i spreman je da preduzme dodatne mere kako bi zaštitio integritet svog sistema.

„Sve naše misli su sa Ukrajinom i njenim narodom i delimo njihove nade za povratak mira. Takođe izražavamo saosećanje sa onim ljudima u Belorusiji i Rusiji koji ne žele ovaj rat“, rekao je generalni direktor FSC-a, Kim Karstensen.

Da bi nastavio sa zaštitom šuma u Rusiji, FSC će omogućiti vlasnicima sertifikata o gazdovanju šumama u Rusiji opciju da zadrže FSC sertifikat za upravljanje šumama, ali ne i dozvolu za trgovinu ili prodaju drveta sa FSC sertifikatom.

Karstensen je objasnio: „Moramo delovati protiv agresije; u isto vreme, moramo ispuniti svoju misiju zaštite šuma. Verujemo da zaustavljanje svake trgovine FSC sertifikovanim i kontrolisanim materijalima, i istovremeno zadržavanje mogućnosti upravljanja šumama prema FSC standardima, ispunjava obe ove potrebe.“

Izvor: www.woodbusiness.ca

čudnim kriterijumima dobijaju trgovci, firme koje zapošljavaju jednog ili dva čoveka. Oni to uz daleko veće cene preprodaju ili izvoze, a domaća drvna industrija, firme sa 100, 200 i preko 300 zaposlenih, su ugrožene, ne rade ili otpuštaju radnike. Tu nema logike. Pitam se za koga su rađene *Strategija šumarstva i drvne industrije*, a u tim dokumentima jasno piše da je neophodno uspostaviti efikasan model snabdevanja drvnom sirovinom preduzeća u drvnj industriji i destimulisati izvoz sirovine...

– Nešto se mora dogoditi i to što pre, ili da se stavi ključ u bravu, a radnici državi na teret, ili da država konačno uvede red u šumarstvo. Drvoprerađivači to godinama traže i čekaju... Cene sirovina u JP *Srbijašume* su totalno nerealne, a to logično stvara mogućnost za malverzacije i neregularnu distribuciju sirovine, a sve to država toleriše... Mene ovo podseća na vreme od pre skoro tridesetak godina: pola marke je cena benzina, ali ga nema, a na crnom tržištu je 3 marke!

– Došli smo do situacije da SIMPO ŠIK postane uspešna, uvažena i normalna fabrika. Sirovinu smo plaćali avansno, sve komercijalne dugove smo razdužili i planirali neka investiranja koja bi dovela do veće produktivnosti, ali sve se to polako poništava zbog nedostatka sirovine. Govorim ovo u ime 370 zaposlenih ljudi... A sad je stigao rat, nova kriza i novi problemi. Ništa nije izvesno – kaže gospodin Andrejević

Drvo iz Rusije i Belorusije bez PEFC sertifikata

PEFC je izuzetno zabrinut zbog rata na istoku Evrope. Vojna invazija na Ukrajinu je u direktnoj suprotnosti sa našim osnovnim vrednostima, poruka je Odbor PEFC-a.

Takođe ima neposredan i dugoročan destruktivan uticaj na životnu sredinu, šume i mnoge ljude koji zavise od šuma.

Drvo poreklom iz Rusije i Belorusije je „konfliktno drvo“ i stoga se ne može koristiti u PEFC sertifikovanim proizvodima, objasnio je 4. marta Odbor PEFC-a.

Ugroženo poslovanje drvoprerađivača zbog nedostatka i izvoza sirovine

„Javno preduzeće *Srbijašume* nije podiglo cenu sirovine, niti cenu za izvođače radova. Kasnili su sa isporukom ugovorenih količina trupaca pojedinim firmama i doveli ih u nezgodnu situaciju... A bilo je realno da se cene sirovine početkom godine povećaju, kao što je bilo normalno i za očekivanje da se ispune ugovorne obaveze. To je izostalo pa su zato sve primarne i polufinalne prerađevine došle u problem – rekao je odlučno **Ljubinko Zlatić** na naše pitanje šta se dešava u drvnom sektoru.

Osnovni razlog što se to događa je cena. To je nekome odgovaralo, jer objektivno nije bilo normalno da se zadrži cena iz prethodne godine, ako su cene energenata i ostalog repromaterijala povećane, pa se dogodilo da je na tržištu skuplje ogrevno drvo od tehničkog. To je ozbiljan problem i pitanje za one koji u ovoj zemlji vode politiku... Pored kašnjenja u isporuci sirovine, problem za drvoprerađivače je što nisu snabdeveni u dogovorenim količinama, a za to je glavni krivac JP *Srbijašume*.

Veliki je problem što se sirovina izvozi, a mi znamo da najviše ide za Kinu. U drvnj industriji je preko 30 hiljada zaposlenih, a drvna industrija je privredna grana koje godinama beleži pozitivne rezultate i permanentan rast. To je iniciralo odluku Vlade Republike Srbije da se pre nekoliko godina drvna industrija uvrsti u jednu od četiri prioritete industrijske grane od značaja za dalji razvoj naše zemlje. Urađena je i strategija razvoja gde se jasno govori o destimulaciji izvoza sirovine i stimulaciji izvoza polufinalnih i finalnih proizvoda... Tržište jeste slobodno, ali bi država morala da više brine o domaćoj privredi i značajnoj sirovini. Nismo valjda u nekoj obavezi da moramo izvoziti sirovinu.

Veliki broj drvoprerađivača će imati ozbiljne ekonomske posledice. Nemamo nikakvu zaštitu, a imamo Privrednu komoru Srbije koja ne funkcioniše, ona nam samo služi da plaćamo članarinu koja je obavezna po zakonu i ništa više.

JP *Srbijašume* je zaobišlo drvoprerađivače. Vidim da državnu sirovinu, poverenu na gazdovanje javnom preduzeću, po daleko većim cenama, prodaju neki ljudi koji po do sada važećim propisima ne bi nikako mogli doći do sirovine. Jasno je šta se tu dešava. Svašta znam, ali neću ni sa kim da se zameram, to nije moj stil... Tržište je nestabilno, a tržišni tokovi se moraju pratiti. Preduzeće **ZLATIĆ** je bilo prinuđeno da za godinu dana šest puta diže cenu ploča koje su, u odnosu na pre godinu dana, skuplje za preko 60%... Država što pre mora naći način da se destimuliše izvoz sirovine, da zaštiti drvnu industriju i da ne ignoriše činjenicu da drvna industrija svake godine puni državni budžet sa preko 80 miliona evra...

A sukob na istoku Evrope značajno utiče na globalnu drvnu industriju, za sada manje na nas. Čak mislim da može pogodovati nekim našim firmama, ali ne da izvozimo sirovinu i dasku, već poluproizvode i finalne proizvode. Trupce moramo da preradimo u Srbiji, da oplemenimo vrednu sirovinu, a to bi bilo dobro za nas i za državu“, kaže gospodin Zlatić.

Kategorizacija drvne građe iz Rusije i Belorusije kao drveta koji se ne može koristiti usledila je nakon usvajanja Rezolucije o agresiji na Ukrajinu od strane Generalne skupštine Ujedinjenih nacija, koja najoštrije osu-

đuje agresiju Ruske Federacije protiv Ukrajine.

Međunarodni odbor PEFC-a nastavlja da prati situaciju i po potrebi će razmotriti dodatne mere.

Izvor: www.woodbusiness.ca

Ovako je Lazanski pričao 2014. godine o Ukrajini

Imamo neke stvari koje izazivaju sumnju, a to je pre svega jedan vrlo benevolentan stav prema pojavi nacizma. Ako vi imate u Baltičkim državama da vam marširaju naslednici neofašističkih formacija iz Drugog svetskog rata, a da EU na to kaže da je to izraz demokratije, to je po mom mišljenju dosta zabrinjavajuće...

Ali ima i neonacizma i kod nas na stadionima...

Ima, ali tamo su baš obučeni u neonacističke uniforme. Ako mislite na situaciju u Novom Pazaru, oni su imali zelenu boju, ali nisu još uvek imali svastike, a ovi u Ukrajini idu sa svastikama i marširaju bakljama po noći.

Reći ću vam nešto što sam napisao u *Politici* pre godinu i po dana, pa su svi čitali...

Ideja EU je ideja nacista. To je ideja Hitlera i Gebelsa, ideja Evropske ekonomske zajednice. Nacisti su imali 1937. godine u Minhenu konferenciju koja se zvala „Zajednički evropski ekonomski prostor“, od Atlantika do Urala. Predviđena je jedna zajednička moneta, to je bila nemačka rajh zlatna marka, to je danas evro. Organizacija Tot, to vam je danas multinacionalni kapital. Organizacija Tot koja je pljačkala sva prirodna bogatstva okupiranih zemalja. Da li je Hitler porušio sve granice u Evropi? Jeste, putovalo se od Pariza do Varšave bez većih graničnih formalnosti, samo uđe Gestapo pregleda ausvajse i pasoše... To vam je EU. Neko će reći da opet karikiram, ali zaista su to oni izumeli.

Musolinijev ministar finansija je upravo govorio o tome šta je zajednički ekonomski evropski prostor i šta on treba da znači. Nisu Šuman i Mone izmislili ideju EU, to je postojalo tridesetih godina prošlog veka i o tome sam pisao u *Politici* i verujete da su svi čitali i druga elitna Srbija je čitala. Verovatno su proverili i videli na guglu da je to stvarno tako i da nisam ništa ispiljio iz glave i izmislio, ali to je ta ideja Evrope.

Hitler je 1938. godine rekao: „Nama ne treba evropska Nemačka, nama treba Nemačka Evropa“. Kada vi danas pogledate kome je EU korisna i čijoj ekonomiji, pa samo Nemačkoj...

Nemojte me pogrešno shvatiti da ja tu nešto rogozorim protiv EU i da ja ispadnem neki evroskeptik. Ja sam za to da narod konačno na referendumu kaže da li je za ili protiv pridruživanja u EU. To je ipak krupno pitanje, ne možete praviti tu vrstu političkih odluka. Neka narod izađe na referendum i neka se izjasni... U Sloveniji imate referendum da li će radnje nedeljom biti otvorene, zato što su se popovi bunili da narod ne odlazi u crkvu...

Fotografija MSP

je doneta jer su federalni ministri u Savjetu ministara bili protiv predloga ove odluke ističući da je potrebno pribaviti mišljenje Uprave za indirektno oporezivanje te da u procesu pripreme predloga odluke nisu vidljivi kantoni.

Entitetski premijeri i predsjedavajući Savjeta ministara su osam dana pre održavanja sjednice Savjeta ministara postigli dogovor da se privremeno zabrani izvoz šumskih drvnih sortimenata iz Bosne i Hercegovine.

Ostaje da se vidi da li će Odluka o privremenoj zabrani izvoza određenih šumskih drvnih sortimenata na period do 31. 12. 2022. godine biti doneta prilikom drugog kruga glasanja do kada će biti obavljene konsultacije sa ministrima u Savjetu ministara u cilju implementacije zaključaka sa sastanka entitetskih premijera sa predsjedavajućim Savjeta ministara, javio nam je gospodin **Lazo Šinik** iz PK Republike Srpske.

Rusija godišnje proizvede 2 miliona tona peleta – EPC suspendovao ruske članice

Evropsko veće za pelet (EPC) suspendovalo je iz članstva dve ruske organizacije – Rusko veće za pelet i Rusku uniju za pelet. Odluka je doneta većinom glasova, s ciljem sankcionisanja ruske privrede zbog aktuelnih događaja u Ukrajini.

Iako je deo članova smatrao kako ne treba sankcionisati nevladine organizacije koje nisu povezane sa političkim odlukama, većina se ipak odlučila na suspenziju ruskih članica. EPC tako sada broji ukupno 18 članica, a među njima je i hrvatski CROBIOM. Dodajmo ovome i da Rusija godišnje proizvodi 2 miliona tona peleta što će znatno uticati na cene i tržište peleta u Evropi.

Preuzeto sa: www.drvo-namjestaj.hr

Savjet ministara BiH odbio predlog o privremenoj zabrani izvoza trupaca

Usaglašena inicijativa entitetskih resornih ministarstva i komorskih udruženja drvoprerađivača o privremenoj zabrani izvoza određenih šumskih drvnih sortimenata koja je upućena Savjetu ministara BiH pre dve godine još uvek nije razmatrana, niti je donesena mera zabrane izvoza šumskih drvnih sortimenata. Organi Udruženja šumarstva i prerade drveta PK Republike Srpske,

tražili su od Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede RS da ponovo uputi inicijativu sa predlogom da Savet ministara BiH, u cilju unapređenja drvoprerađivačke industrije i poboljšanog snabdevanja šumskim drvnim sortimentima, donese meru zabrane izvoza šumskih drvnih sortimenata iz BiH do 31. 12. 2022. godine.

Predlog ove odluke je razmatran na 47. redovnoj sednici Savjeta ministara Bosne i Hercegovine održanoj 18. 3. 2022. godine u Sarajevu, ali odluka ni-

Homag Group prošle godine ostvarila najveći broj narudžbina

Svetski poznat proizvođač mašina za obradu drveta **Homag Group** ostvario je najveći broj narudžbina u svojoj istoriji u fiskalnoj 2021. godini. Nemački Homag saopštio je da su prodaja i profit značajno porasli u poređenju sa prethodnom godinom.

Pored velike potražnje u industriji nameštaja, ovom uspehu je doprineo i rastući posao u proizvodnji opreme za

Nikad veća propaganda u medijima

Američka novinarka, Lara Logan u intervjuu za *Real America Voice* komentarisala je situaciju u Ukrajini, rekavši da mediji nikad više nisu širili propagandu kada je u pitanju sukob Rusije i Ukrajine. Loganova koja ratna dešavanja prati već 35 godina kaže da nikad nije bilo toliko dezinformacija u medijima, tako nešto nikad se nije videlo.

Novinarka je govorila o predsedniku Rusije Vladimiru Putinu, predsedniku Ukrajine Volodimiru Zelenskom, biolaboratorijama, dubokoj državi, nacistima u Ukrajini.

– Prati ratna dešavanja već 35 godina i nikada do sada nisam videla da ljudi čak ukrašavaju i nokte u bojama ukrajinske zastave. Mislim da smo uvučeni u ovu kutiju u kojoj ili moramo da mrzimo Vladimira Putina i verujemo u zlo koje je o njemu rečeno ili da volimo Ukrajinu. Između nema. To me podseća na ono ili ste za beluću superiornost ili za demokratski narativ za sve pod ovim suncem – navodi Loganova.

Loganova kaže da je Vladimir Putin znao tačno šta radi kada je pošao u Ukrajinu.

– Ruska vojska nije savršena. Oni, na primer, a razgovarala sam sa više stručnjaka za odbranu, kao i obaveštajnih stručnjaka iz Odbrambene obaveštajne agencije koji su godinama proučavali rusku vojsku imaju poteškoća sa izvođenjem složenih vazdušnih operacija, jer imaju malo sati treninga, u poređenju, na primer, sa SAD. Imaju sredstva i pilote mlaznjaka. Ali Rusija se ne bori. Ono što je Rusija uradila od samog početka bilo je veoma strateški. Nisu išli ravno u Kijev. Išli su po biološko oružje i laboratoriji,

Skrinšot: Real America's Voice

je, koje je rasuto po celoj zemlji. Neke od njih su i izgradili tako da znaju gde su. Znaju još od Sovjetskog Saveza, jer smo u okviru programa smanjenja pretnji u oblasti odbrane išli u njihov obilazak posle pada Sovjetskog Saveza i navodno su se ti objekti od bioloških laboratorija pretvorili u javne, zdravstvene laboratorije, iako je ovih dana teško poverovati u bilo šta – istakla je Loganova.

Videlo se kaže, mnogo u prošlosti kako se radilo.

– Mnogo toga se događa u Ukrajini o čemu niko ne govori. Vidite takvo nepoštenje koje dolazi iz istorije Ukrajine. Vidite nepoštenje kada je reč o Azov bataljonu, koji finansiraju SAD i NATO. Mislim, možete da pronađete njihove slike na internetu kako drže NATO zastavu i svastiku istovremeno. Njihov vlastiti amblem sadrži kult crnog sunca, koji je bio nacistički esesovski amblem – priča Loganova.

Kaže da i Bela kuća želi da verujemo, da ovo nije važno, da je to samo mali broj vojnika.

– To nije istina. Azov bataljon je ubistvima stvarao svoj put u istoč-

noj Ukrajini. Ne želimo to da priznamo. Zbog toga je Krim glasao za nezavisnost. Zbog toga je Krim hteo biti uz Rusiju. Jer mi, u medijima, zapadnim medijima i na zapadu, nećemo da priznamo stvarnost onog što se događa. Zapadna Ukrajina je podržavala naciste – kaže u svom intervjuu Loganova.

Loganovu kako kaže, muči i to što kada se ušlo u celi ovaj sukob u Ukrajini, malo zna o istoriji.

– Predsednik Zelenski je možda Jevrej, ali nije jedan od onih koji je stradao u Drugom svetskom ratu. Njegovi preci su patili, zar ne?! Mislim, pogledajte Putina. Koliko je rodbine izgubio u opsadi Sank Peterburga?! Ljudi ne poznaju istoriju. Ne znaju šta je nateralo Vladimira Putina na ovo. I nisam odbrana, ne branim ga. Ne trebam braniti Vladimira Putina. Moj posao kao novinara je da pokušam da shvatim šta je ovde istina. Ne volim da me lažu, a lažu nas u epskim razmerama. Kažu nam da imamo jedan izbor, moramo biti 100 odsto uz Zelenskog, koji je ustvari marioneta – ocenila je Loganova.

Loganova takođe kaže da je Zelenski izabran poput mnogih vođa.

– Iskreno, uz tehnologiju i s izborim prevarama danas, ne znamo koliko je lidera izabrano širom sveta, a da zapravo nisu bili izglasani. Ali ono što znamo, jeste da postoji sve veći problem s tehnologijom i digitalizacijom našeg sveta, pa pogledajte šta se događa sa kovidom. Pogledajte šta se dogodilo na globalnom nivou – navodi Loganova.

Izvor: RTRS

izgradnju održivih kuća od drveta. Preliminarne brojke pokazuju da je unos porudžbina Homaga u 2021. porastao za skoro 60% na 1,74 milijarde evra u odnosu na 2020. godinu (1,09 milijardi evra), na šta je u velikoj meri uticala pandemija koronavirusa.

„Činjenica da smo premašili prethodni rekordni unos porudžbina ostvaren u 2017. za oko 28 odsto odražava prošlogodišnju izuzetno snažnu potražnju“, naglasio je generalni direktor Homaga dr Danijel Šmit.

„Ovaj uspeh je još impresivniji s obzirom na to da osnovni uslovi nisu bili laki zbog ograničenja izazvanih pandemijom koronavirusa“.

U 2021. smo imali dobre rezultate u svim regionima širom sveta, zahvaljujući visokom nivou ulaganja u industriju nameštaja, objasnio je dr Šmit. Kupovinom danskih kompanija *System TM* 2020. godine i *Kallesoe* prošle godine, *HOMAG* grupa je značajno proširila svoje aktivnosti u drvenoj gradnji. Zajedno sa svojom podružni-

com *Weinmann*, koja je aktivna u izgradnji kuća od drveta, *Homag Group* se pozicionira da ponudi nekoliko tehnologija iz jednog izvora kao sistemski dobavljač.

„Ovaj segment je dao važan doprinos našem uspehu u 2021. godini“, dodao je dr Šmit. Klimatski prihvatljiva drvena konstrukcija trenutno doživljava procvat i mi smo veoma dobro pozicionirani na ovom rastućem tržištu.

Preuzeto sa: www.ttjonline.com

Oko 10% šperploče od tvrdog drveta u SAD dolazilo iz Rusije

Šperploča od tvrdog drveta se koristi u mnogim američkim gotovim proizvodima, uključujući kuhinjske ormariće, mobilne kućice, podove i nameštaj, a izvor te šperploče mogao bi biti odsečen zbog ruske invazije na Ukrajinu. TimberCheck, veb sajt koji pokriva drvenu industriju, procenjuje da 10% šperploče od tvrdog drveta u Sjedinjenim Državama potiče direktno iz Rusije. Pored sankcija EU koje zabranjuju uvoz drveta iz Rusije i Belorusije, druge organizacije traže da SAD i druge zemlje takođe zabrane uvoz drveta.

U Ukrajini, više od 120 organizacija za zaštitu životne sredine pozvalo je na zabranu ruskog i beloruskog drveta kao odgovor na napad Rusije na Ukrajinu. „I Rusija i Belorusija se u velikoj meri oslanjaju na izvoz drveta i proizvoda od drveta“, navodi se u saopštenju Ukrajinske grupe za zaštitu prirode. U 2021. izvoz drveta i proizvoda od drveta iz Ruske Federacije iznosio je 13,9 milijardi dolara.

UNCG - Ukrajinska organizacija za očuvanje prirode je saopštila da se većina drveta direktno ili indirektno prodaje u SAD, Evropsku uniju, Ujedinjeno Kraljevstvo, Japan i Kinu. Drvo se koristi za izradu zgrada, papira, odeće i nameštaja, kao i za gorivo za elektrane.

Na tržištu drveta u SAD dominantan je uvoz

Prema Marku Baraniju iz TimberCheck-a u 2019. godini, oko 54,4% šperploče od tvrdog drveta koju su trošili proizvođači u Sjedinjenim Državama je uvezeno. Procenjuje se da su SAD potrošile oko 4,5 miliona kubnih metara šperploče od tvrdog drveta. Procenjuje se da su 2019. SAD proizvele 2,15 miliona m³ i izvezle 95.700 m³.

Da bi nadoknadio deficit, uvezeno je 2,45 miliona m³. (tačnije 2.457.026 m³). Rusija je 2019. godine isporučila 9,48% šperploče od tvrdog drveta koja se troši na američkom tržištu. SAD su uvezle 426.871 m³ šperploče od tvrdog drveta iz Rusije. Oko 97% su bili proizvodi od brezove šperploče. U 2021. godini, SAD su uvezle 558.526 m³ šperploče od tvrdog dr-

Svetska kriza i nestabilno tržište opterećuju i ugrožavaju poslovanje

– Protekle godine zabeleženi su teško objašnjivi skokovi cena od 20% do neverovatnih 110% za neke sirovine i reprod materijal. Sve je to povezano sa energentima, metalom, hemijom, gde cene enormno rastu... Iskreno smo se nadali da će ovo ludilo sa cenama prestati, pre svega u prevozu, koji je dva, tri, pa čak i pet puta povećan, pre svega iz zemalja Dalekog istoka odakle gotovo svi uvozimo. Cene kontejnerskog prevoza koje su bile dve, dve i po hiljade dolara, narasle su na deset, dvanaest, pa i petnaest hiljada dolara... To je ozbiljan problem i opterećenje koje ugrožava poslovanje. Neki nagoveštaji da će cene prevoza pasti nisu izvesni, ali je očigledno da je tržišna nestabilnost povezana sa štampanjem novca u Americi i Zapadnoj Evropi i da kao posledica sledi inflacija... A sad svaki dan stižu novi problemi izazvani ratom na istoku Evrope. Cene divljaju, a sirovine nema. Prodaja opada jer narod čuva novac za još crnje dane. Nismo ni slutili da će doći do sukoba dva, nama bliska, pravoslavna naroda, a taj rat će još više produbiti svetsku ekonomsku krizu i dovesti do novih poskupljenja, nestašica i neizvesnosti koje mogu prerasti u konflikte nesagledivih razmera – kaže gospodin **Slađan Disić**, generalni direktor kompanije SIMPO.

– Sve ovo će verovatno duže potrajati, a nama ostaje da racionalizacijom troškova, disciplinom, radom, praćenjem tržišnih trendova, ekonomsko finansijskom disciplinom i strpljenjem

prevaziđemo krizu. Ja u to verujem i da nisam optimista, da nemam jasnu viziju, ne bih bio generalni direktor, jer to nije baš lako. Dakle, je verujem da sa kadrovima i radnicima koje imamo, SIMPO ima perspektivu. Nije izvesno koliko će novi talas krize ugroziti naš napor da postanemo tehnološki moderna, savremeno opremljena i organizovana firma koja će biti produktivan, održivi sistem na tržištu, prepoznatljiv pre svega po pozitivnom poslovanju, ostvarivanju profita i boljim platama, po redovnom izmirivanju svih zakonskih, ugovorenih i ostalih obaveza – kaže direktor Disić.

– SIMPO ima 29 prodajnih mesta (salona) u Srbiji, 12 u Makedoniji, 2 u

veta iz Rusije. To je povećanje od 30% u odnosu na 2019. Ako je potrošnja šperploče od tvrdog drveta u SAD porasla za 30% od 2019. godine, onda će udeo Rusije verovatno i dalje biti 10%, a ako potrošnja u SAD nije rasla ovako brzo, onda bi udeo Rusije u izvozu danas mogao biti veći. U svakom slučaju, s obzirom na to da drugi vodeći dobavljači šperploče od tvrdog drveta Vijetnam i Indonezija isporučuju velike količine šperploče od ruske breze, količina šperploče od tvrdog drveta u SAD koja potiče iz ruskih šuma je verovatno mnogo veća od 10%, napisao je Barani za Timbercheck blog.

Izvor: www.woodworkingnetwork.com

SLO LES upozorava na porast izvoza trupaca u Kinu

Najavljena zabrana izvoza trupaca iz Rusije sigurno će uticati na tržište drveta. Slovensko udruženje SLO LES upozorava na rast izvoza trupaca u Kinu, a jedan od scenarija je kako će Kina nadomestiti potrebe za drvetom, posebno hrastovinom i bukvom. U Rusiji će verovatno moći dobiti više četina, ali će izgubiti bukvu iz Ukrajine, što će verovatno dovesti do još veće potražnje za bukvom u EU. Prema Evropskom udruženju za trgovinu drvetom (ETTF), Rusija je 2021. godine bila najveći svetski izvoznik rezane građe od

Crnoj Gori, 12 u Republici Srpskoj odnosno BiH i 2 u Hrvatskoj. U Slavonском Brodu gde imamo salon osnovali smo firmu SIMPO EU i otvorili salon u Zagrebu. Očekivali smo još bolji upliv na tržište EU... Prošle godine je počela da radi naša fabrika u Zubinom Potoku. To je bio početak investicionog ciklusa u SIMPU, a naš plan, što predviđa i UPPR, je bio da u naredne tri godine u svim fabrikama matičnog društva potpuno obnovimo tehnologiju. Za ovu godinu smo planirali rekonstrukciju i modernizaciju fabrike nameštaja u Vranju... Šta će biti, sad je teško reći. Do sada smo tehnološku inferiornost nadoknađivali većim zalaganjem i kvalitetom rada. U odnosu na konkurenciju naša prednost je naš brend, naši stručni ljudi, kadrovi koji prate dešavanja na tržištu nameštaja, arhitekturi, modi i zato stalno izlaze novi modeli prilagođeni zahtevima tržišta...

– Zaposlenima u matičnom društvu je povezan radni staž, zarade sa doprinosima i porezima do sada smo isplaćivali u dva dela. Porezi i doprinosi su veliko opterećenje za privredu. Posebno su ta opterećenja velika za privredne subjekte u nerazvijenim, devastiranim opštinama, a to su gotovo sve opštine na jugu Srbije. Tu smo očekivali i još očekujemo ozbiljnu raspravu i intervenciju države. Regionalne razlike u razvijenosti irritiraju mlade ljude i zato masovno odlaze iz ovih sredina – rekao je gospodin **Slađan Disić**, generalni direktor kompanije SIMPO.

mekog drveta, vredan 5,8 milijardi dolara. Situacija može biti kobna za slovenačku drvoprerađivačku industriju koja se nakon nekoliko decenija propadanja poslednjih godina „oporavlja skoro iz pepela“.

Zato je udruženje pozvalo nadležne institucije na preduzimanje odgovarajućih mera. Takođe, skrenuli su pažnju na činjenicu da Slovenija, kao treća najšumovitija zemlja u EU, raspolaže sa oko 1% drvne zalihe EU-a, a kako treba podsticati preradu u Sloveniji, jer vlastita prerada drveta može doneti 10 do 20 puta veći učinak od neprerađenog drveta kao i značajnu zaposlenost, zaključuju iz SLO LESA.

Prezeto sa: www.drvo-namjestaj.hr

Visoke takse na izvoz trupaca bi zaštitile domaću drvenu industriju

Među najuspešnije firme u regionu koje se bave preradom drveta spada i kompanija **MicroTri** koja godišnje preradi preko 40.000 m³ trupaca bukve i proizvede oko 8.000 kubnih metara ploča. Kao pouzdan partner, čiju je socijalnu integraciju svih zaposlenih, pratio permanentan, odgovoran i uporan rad, kompanija MicroTri je stekla veliko poverenje svojim komitentima... MicroTri je kompanija pouzdanih i stručnih ljudi koji dobro poznaju tržišta – kaže **Irina Kapor**, vlasnik i direktor preduzeća MicroTri. – Dugogodišnje iskustvo nas je ojačalo, učinilo opreznim i fleksibilnim, a učvrstilo naš cilj da uvažimo svakog našeg kupca. Da biste opstali u izazovnoj tržišnoj utakmici, uz stručnost je potrebna velika strast, strpljenje, posvećenost i ljubav. Kao organizovan sistem u kome se zna šta ko radi i za šta je odgovoran, odolevali smo svim tržišnim izazovima i krizama koje nas permanentno prate.

– Uz maksimalne napore smo pregurali i skoro se navikli na korona krizu, a sad su stigli daleko veći i neizvesniji problemi koje će tek doneti rat u Ukrajini. Na tržištu je velika pometnja, a pojačana potražnja usled manjka robe u Evropi. To je uticalo na veliki skok cena sirovina, što na već poskupljenja energenata, repromaterijala i prevoza, traži od privrednika da budu virtuoz i da bi održali poslovanje.

– Uz sve probleme domaći drvoprerađivači se susreću sa teškoćama u snabdevanju sirovinom, a poseban problem je izvoz trupaca čime treba da se ozbiljno pozabavi država. Mislim da bi uvođenje visoke takse destimulisalo izvoz trupaca, a tako bi se, bar delimično, zaštitila domaća drvena industrija. Prioritet je svakako očuvanje radnih mesta, što može biti ugroženo ukoliko ovako stanje potraje. Posebno je bolno što se u tolikoj meri izvozi hrast, a domaći proizvođači ili odustaju od tog proizvoda ili su primorani da ga uvoze.

– Društvena situacija nam nije naklonjena. Uslovi poslovanja su otežani i biće sve teži. A zna se da kompaniju čine i grade svi ljudi koji su u njoj zaposleni, koji dele iste vrednosti i imaju iste ciljeve. Zato nam je u ovoj situaciji neophodan dodatni napor, veća koncentracija i rad, a u biznisu se uvek otvaraju nove opcije i mogućnosti. Treba ih uočiti i ne propustiti – kaže Irina Kapor.

Evropska asocijacija za bioenergiju o energetskej krizi

Evropska asocijacija za bioenergiju Bioenergy Europe pozdravila je viziju Evropske komisije za ubrzavanje primene obnovljivih izvora energije. „Oporavak nakon pandemije i trenutna geopolitička nestabilnost u Evropi podsećaju nas da se moraju preduzeti konkretniji naponi kako bi se ubrzao prodor obnovljive energije“, napisali su u saopštenju i dodali kako biomasa ima ključnu ulogu u prestanku zavisnosti Evrope od ruskih fosilnih goriva znatno pre 2030. godine.

„S obzirom na trenutne događaje u Ukrajini, postavlja se pitanje kako će se Evropa nositi sa nadolazećim sezonama visoke potrošnje energije. Kao lako dostupan izvor, održiva bioenergija mora biti uključena među ključna rešenja za ublažavanje pritiska na države članice EU-a i ublažavanje pretnji energetskej stabilnosti“, rekli su iz Bioenergy Europe-a.

„Uz odgovarajuće podsticaje, postojeće elektrane na bioenergiju mogle bi proizvesti do 50 TWh više obnovljive električne energije u 2022. godini, što je prepoznato u poslednjem izveštaju IEA-e. U ovim vrlo neizvesnim trenucima Evropa mora biti sposobna da mobilize sve održive biobazirane sirovine

uz koherentno zakonodavstvo i uki-
danje veštačkih ograničenja", izjavio je
Hannes Tuohiniitty, predsednik Bioe-
nergy Europe.

Preuzeto sa: www.drvo-namjestaj.hr

Izvoz poljskog nameštaja je porastao uprkos pandemiji

Poljski sektor nameštaja uspeo je da
prkosí recesiji pandemije korona viru-
sa sa izvozom koji je prošle godine do-
stigao 13 milijardi evra. Poljska indu-
strija nameštaja uspeła je da odbrani
svoju poziciju drugog najvećeg svet-
skog izvoznika, iza Kine, objavio je list
Rzeczpospolita sredinom februara. Pre-
ma pisanju lista, ovo su početni poda-
ci, ali čak i oprezni analitičari priznaju
da je vitalnost industrije nameštaja bi-
la iznenađenje u teškom periodu pan-
demije i prateće krize. Rast cena (za
oko 15-20 odsto na godišnjem nivou)
nije jedini uzrok ovog dobrog rezulta-
ta, piše list i dodaje da su i proizvođa-
či proširili ponudu za 6 odsto. Prodaja
poljskog nameštaja u SAD porasla je
za 26 odsto na godišnjem nivou. Izvoz
u zemlje EU, koje tradicionalno kupuju
80 odsto poljskog nameštaja, takođe je
u porastu.

Izvor: www.thefirstnews.com

Korupcija, struka i politika

Skorašnji rezultati istraživanja po-
kazali su da više od polovine građana
Srbije smatra da je korupcija kod nas
nešto ukorenjeno i uobičajeno. Sazna-
li smo da naši građani nemaju povere-
nje u institucije koje u nadležnosti ima-
ju borbu protiv korupcije, da smatraju
da je korupcija najrasprostranjenija u
zdravstvu, sudovima, policiji, carini; da
je korupcija opštedruštvena pojava i
da čak 57% građana Srbije smatra da
je rasprostranjena u veoma velikoj me-
ri... U iskustvu ispitanika je stav da je
korupciju teško dokazati i da se prijav-
ljivanjem ništa ne može promeniti, a
takav stav ispitanika je ustvari produkt
nepoverenja u rad institucija.

U najširem smislu korupcija pred-
stavlja svaku zloupotrebu položaja
onih koji vrše javne funkcije. U osnovi
korupcije je najčešće materijalna ko-
rist, a ova pojava je rasprostranjena u
svim delovima sveta, pa je logičan sa-
ključak: ukoliko je institucionalni si-

stem slabiji, utoliko je korupcija više
izražena.

A u kom odnosu stoje struka i po-
litika, pa u tom smislu i korupcija, nije
teško reći, pogotovo kada se zna da su
u praksi česte pojave da se pripadnici
jedne struke retko međusobno slažu,
čim napuste oblast naučnih činjenica.
Ako se ovaj stav prihvati kao tačan, on-
da je neslaganje pripadnika različitih
struka veće, kako na polju naučnih či-
njenica, tako i van njih.

Primereno je da ovde spomenemo
skorašnje rasprave i proteste vezane za
gradnju malih hidroelektrana derivaci-
onog tipa koje vode u potpuni nestan-
ak planinskih reka i živog sveta u nji-
ma. U ofanzivi prema nadležnim insti-

Društveni problemi se kumuliraju, a poslovanje postaje sve teže

Preduzeće **KOLAREVIĆ** više od 20 go-
dina proizvodi masivne lamelirane ploče,
a 17 godina proizvodi nameštaj od punog
drveta. Uz dugogodišnju proizvodnju i
kompletan izvoz nameštaja od punog dr-
veta, kompanija **KOLAREVIĆ** je jedina u
ovom delu Evrope tehnološki osposoblje-
na za proizvodnju CLT – unakrsno lameli-
ranog drveta, a sa proizvodnjom ovog ma-
terijala budućnosti, kompanija **KOLAREVIĆ**
je startovala još pre dve godine...

– Korona je sve poremetila i ograniči-
la mogućnosti poslovanja. Nas je posebno
pogodila činjenica što nismo bili u moguć-
nosti da izlažemo na sajmovima i promovi-
šemo naš novi proizvod – kaže **Dušan Ko-
larević**, osnivač i vlasnik kompanije **KOLA-
REVIĆ**. – Tu prvenstveno mislim na Sajam
građevinarstva u Beogradu i Sajam građev-
inarstva u Minhenu, gde smo imali plaćen
sajamski nastup. Praktično nismo bili u mogućnosti doći do kupca, a kontak-
te koje smo imali pre korone i konkretno dogovoreni poslovi sa potencijalnim
kupcima iz Nemačke su odloženi zbog korone.

– To nam je napravilo velike probleme, a prošle godine je nastalo haotično
stanje sa povećanjem cena repromaterijala i ograničenim mogućnostima da
ga uopšte kupite. Problemi u društvenim odnosima se kumuliraju, poslovanje
postaje sve teže, a posebno će rat u Ukrajini uticati na cene, trgovinu, privredu
uopšte, da o ljudskim žrtvama i izbeglicama ne govorim. Tuga...

– Ne mislim da je državi lako, jer i ona ima svojih ograničenja i problema,
ali nam je ponovo potrebna neka pomoć i podrška države; da se eventualno
omoguće neki namenski krediti za preživljavanje, a i snabdevanje sirovinom je
otežano... Dvadeset i dve godine sam u privatnom biznisu, a ovo mi je najte-
ži period za poslovanje... I pored svega planiramo krajem aprila izaći na Sajam
građevinarstva u Beogradu gde ćemo izložiti jedan modul od **unakrsno lame-
liranog drveta**, dimenzije 10 x 3 metra – kaže gospodin Kolarević.

tucijama, na temu izgradnja MHE stao
je veliki broj stručnjaka, jer MHE imaju
beznačajnu energetska korist, ali pro-
dukuju nemerljive ekološke štete... I
pored toga u Srbiji je izgrađeno oko 90
MHE, a u skladu sa Nacionalnim akcio-
nim planom za proizvodnju energije iz
obnovljivih izvora u Srbiji je predvide-
na izgradnja čak 850 MHE!

Upravo zbog malog energetskeg
doprinosa i velikih ekoloških šteta u
SAD, Nemačkoj, Francuskoj, Švedskoj,
Španiji i nekim drugim zemljama, u
protekloj deceniji je uklonjeno blizu
dve hiljade MHE i pooštreni su krite-
rijumi za njihovu izgradnju. Predloženo
je i "ukidanje stimulativnih tarifa
za energiju proizvedenu u MHE, jer se

na taj način stvaraju nejednaki uslovi na tržištu i iniciraju mogući koruptivni procesi"... Dakle, stižemo do profita, odnosno investitora koji zatvaraju oči pred ekološkom štetom i vođeni interesom i profitom nastoje da ostvare svoje ekonomske interese nezavisno o šteti koju nanose planinskim vodotocima i kompletnom ekosistemu. U tom cilju, kršeći i važeće zakonske odredbe, pronadu i ponekog kvazi stručnjaka koji će ubedljivo govoriti u prilog MHE derivacionog tipa zanemarujući njihovu neznatnu energetska korist i nesrazmerno veliku ekološku štetu. A problem, po pravilu, postaje veći kada se umeša politika, za koju stručnjaci tvrde da je na našim prostorima uvek uspevala da odredi ekonomiju i kompletnan život, pa je tako, obično, određivala i svoje domete.

A već smo istakli da se u praksi često dešava da se pripadnici jedne struke retko međusobno slažu čim napuste oblast naučnih činjenica... Zato, kada se sa jakim političkim predznakom, postave pitanja u vezi sa tehnologijom, organizacijom i strukom, "uvek je relativno lako naći visokokvalifikovane stručnjake koji su u stanju da podrže sa istim ubeđenjem, ponekad i žarom, suprotna gledišta", zapisao je Frederik Seic (*Frederick Seitz*), bivši predsednik Nacionalne akademije nauka SAD.

Predlog kriterija za transparentnu raspodelu trupaca zaboravljeni u nekoj birokratskoj ladici

Prošle godine smo u tri nastavka objavili opširnu studiju **Predlog kriterijuma i indikatora raspodele drveta iz državnih šuma u Republici Srbiji**. Raspodela drvne sirovine iz državnih šuma veoma je kompleksno pitanje jer obuhvata niz socio-ekonomskih aspekata. Cilj naše države, sadržan i u nekim od postojećih kriterijuma raspodele u javnim preduzećima, je povećanje proizvodnje i izvoza proizvoda sa visokom dodatnom vrednošću. Ovo je predviđeno u *Strategijom razvoja šumarstva Republike Srbije*, gde se u delu koji se odnosi na drvnu industriju planira "stimulacija izvoza proizvoda sa većom dodatnom vrednosti, destimulacija izvoza sirovine i stimulacija izvoza finalnih proizvo-

Da li će uzlazni trend prodaje novih mašina biti nastavljen?

*Gotovo prepolovljena u prvoj godini pandemije, u 2021. godini prodaja novih mašina beležila je snažan uzlazni trend. Pokazalo se da svaka situacija, bez obzira koliko deluje teška, sa sobom nosi i određene prilike, smatra **Marijana Petrović**, direktorka kompanije TOP TECH WOODWORKING. Kao najveći izazov u 2022. godini, ona je za naše januarsko izdanje vide-la u poremećajima na tržištu koji su posebno bili izraženi poslednjih meseci prethodne godine.*

– A da se situacija postepeno vraćala u normalu, nagoveštavali su prošle godine podaci o prodaji novih mašina. Gotovo prepolovljena u prvoj godini pandemije, u 2021. godini prodaja novih mašina beležila je snažan **uzlazni trend – rekla je za naše januarsko izdanje direktorka Petrović.**

– Naš koncept je već duži niz godina bio da klasične komercijalne aktivnosti spojimo sa konsaltingom. Trudimo se da razumemo ne samo šta klijentu treba u datom trenutku, već i da kroz komunikaciju sa njim pokušamo da predvidimo potrebe te kompanije na srednji rok, i u skladu sa tim, predložimo optimalna rešenja u pogledu opreme koju treba nabaviti – **kaže gospođa Petrović.**

– Kao i svi drugi, zabrinuti smo opštim povećanjem cena roba i usluga na tržištu, a posebno energenata, koji čine značajan deo naše strukture troškova. Trudimo se da kroz stalna unapređenja u organizacionom smislu, kao i kroz uvođenje novih paketa usluga, pokušamo da ove dodatne troškove u što manjoj meri prenesemo na klijente. Sa druge strane, ušteda na edukaciji tehničara, kvalitetu servisa i rezervnih delova ne sme biti. To ni u kom pogledu ne bi bilo u interesu ni nama kao kompaniji, a ni našim poslovnim prijateljima o čijim se mašinama brinemo – rekla je početkom ove godine **gospođa Marijana Petrović.**

Uz želju da kompanija TOP TECH WOODWORKING nastavi prošlogodišnji **snažan uzlazni trend prodaje novih mašina, redakcija časopisa DRVO-tehnika** je sigurna da će firma TOP TECH WOODWORKING, koja je od 2006. godine ekskluzivni prodavac i serviser mašina i opreme kompanije BLESSE, nastaviti uspešno poslovanje, da će se držati svoje dosadašnje poslovne orijentacije i uspešne prakse i da je neće napustiti ni u situaciji kad društvena kriza i problemi rastu iz dana u dan i kad na kraju prvog kvartala ove godine ništa nije izvesno...

da". Takođe, u *Strategiji drvne i industrije nameštaja* sa Akcionim planom, koje je donelo Ministarstvo privrede 2017. godine definisana su tri opšta cilja, od kojih je prvi „Uspostavljanje efikasnijeg modela snabdevanja drvnom sirovinom preduzeća u drvnoj i industriji nameštaja uz poštovanje principa održivosti resursa". Uprava za šume, koja je zadužena za realizaciju ovog cilja, tokom 2019. formirala je Radnu grupu, a u septembru 2019. godine

raspisala i Konkurs za realizaciju istraživačko-razvojnog projekta: „**Predlog kriterijuma i indikatora raspodele drveta iz državnih šuma u Republici Srbiji**". Realizaciju ovog projekta je dobio Šumarski fakultet Univerziteta u Beogradu. Njegovi rezultati bi trebali da posluže Radnoj grupi kao polazna osnova za donošenje obavezujućeg akta kojim će se uvesti novi model snabdevanja drvnom sirovinom iz državnih šuma, pravedan i transparent-

Uspešna marketinška kampanja za upis učenika za zanimanja u preradi drveta

Standard Furniture Serbia iz Čuprije spada među uspešne drvoprerađivačke firme koje planiraju svoju kadrovsku perspektivu. Od planiranih 30, prošlog septembra je upisano 10 prijavljenih učenika – **operatera za izradu nameštaja**.

– Mada je odeljenje nepotpuno, Ministarstvo prosvete je dalo saglasnost, jer je uvažena činjenica da na ovoj lokaciji do sada nisu obrazovani kadrovi za drvnu industriju, a mi smo dobili pozitivan signal, uvažen je naš predlog i mi smo prihvaćeni kao firma koja svoju budućnost vidi i planira u ovoj sredini. Oformljeno odeljenje u kome je i 10 učenika, budućih *operatera za izradu nameštaja* startovalo je u školskoj 2021/22. godini i od tada oni svakog četvrtka i petka, od 8 do 14 časova, dolaze kod nas u fabriku, a preostala tri dana u školi pohađaju teoretsku nastavu. Kod nas, po *Zakonu o dualnom obrazovanju*, obavljaju praktični deo nastave uz nadzor licenciranih instruktora. To su naši šefovi proizvodnje, menadžeri koji su prošli obuke Privredne komore Srbije i imaju sertifikat *licenciranog instruktora*. Uz to, uvek je tu prisutna i profesorka iz škole koja je drvo-prerađivačke struke, a zadužena je za dualno obrazovanje. Za nas je ovo novo iskustvo i lepo funkcionise. Deca su dobra, stiču navike i obaveze, a mi se maksimalno trudimo da realizujemo planirani program, da ih učimo, adekvatno zaštitimo i uposlamo. Njima je to zanimljivo, posebno što ovde, kod nas imamo širok spektar poslova, od primar-

ne do finalne obrade drveta. Za sada su svi upisani muškarci, mada smo mi tokom kampanje i promocije težili da pokažemo kako se za zanimanja u preradi drveta mogu prijaviti i devojčice, posebno zbog činjenice što su 65% zaposlenih u našoj firmi žene. Očekujemo da se u narednom periodu na naše konkurse prijavi više kandidata među kojima će biti i devojaka, a za školsku 2022/23. godinu, mi smo proširili marketinšku kampanju i opet aplicirali za upis 30 učenika za zanimanja u preradi drveta, pa ćemo sa novim podmlatkom praviti nove i lepe priče – objašnjava generalni direktor Miodrag Perović.

– Našim stipendistima je obezbeđeno sve što im po Zakonu o dualnom obrazovanju pripada, kao i naknada

koja iznosi 70% od minimalne zarade. Kao direktor sam svima poslao poruku da *dualno obrazovanje nije trošak već strateška investicija za budućnost*, a mi kao tim i menadžment ćemo nagraditi one koji, kroz učenje uz rad, pokazuju veću volju, trud i uspeh. Činjenica je da oni daju određeni doprinos firmi. Naravno, od njih se ne očekuje da ispunjavaju naše norme, ali oni nisu mimo proizvodnog procesa, mi za njih nismo napravili poseban pogon. Mi smo definisali sistem njihove edukacije i kretanja kroz proizvodni proces, uvek u paru, po dva učenika, uključena su u određene radne operacije i uvek sa ostalim radnicima, upravo zato da se osećaju kao deo tima. Naravno, naši radnici su ih lepo prihvatili, a kada smo odavno najavili kampanju za dualno obrazovanje, ljudi u firmi su to pozdravili jer su to shvatili kao našu sledeću razvojnu fazu... Mi sada imamo 400 zaposlenih ljudi koji imaju različite srednje škole ali su, za drvnu industriju nekvalifikovana radna snaga. Imaju razne struke: električari, medicinske sestre, bravari, tehničari, a imali smo ljude koji su sa završenim fakultetima radili na bansecima. Svi oni su kod nas prošli kroz dvonedeljnu obuku, a zatim obavljali normirane i ozbiljne poslove, da bi tokom vremena uznapredovali i postali poslovođe i šefovi proizvodnje... Zanimljivo je, napredovali smo i razvijali našu proizvodnju sa nekvalifikovanom radnom snagom – kaže generalni direktor preduzeća Standard Furniture Serbia.

tan. Glavni cilj istraživanja vidljiv je iz samog naziva projekta, a odnosi se na formiranje i predlaganje jasnih i sveobuhvatnih kriterijuma i indikatora za raspodelu drvne sirovine iz državnih šuma RS koji bi trebalo da uzmu u obzir sve specifičnosti domaćeg tržišta, a koji bi se, nakon usvajanja, lako mogli implementirati i uspostaviti u praksi. Takođe, uvođenjem afirmativnih kriterijuma za drvoprerađivače koji imaju viši stepen obrade i koji ostvaruju veću dodatnu vrednost, uvelo bi se učešće finalnih proizvoda u celokupnoj produkciji drvne industri-

je i industrije nameštaja, i na taj način ostvario već pomenuti opšti interes o maksimalnom vrednosnom iskorišćenju drveta kao jednog od ključnih nacionalnih resursa.

Definisanje i implementiranje ovih kriterijuma imalo bi za cilj i povećanje transparentnosti prodaje šumskih drvnih sortimenata, razvoj i izgradnju mehanizama za tržišno određivanje cena drveta, suzbijanje nezakonitih aktivnosti u sektoru šumarstva i prerade drveta, valorizaciju ekonomskih vrednosti šuma i povećanje ugleda šumarstva i prerade drveta u zemlji i inostran-

stvu... Sve je to stručno istraženo i napisano, sve to ima smisla i moglo bi poslužiti uvođenju reda i novih modela u snabdevanju privrednika drvnom sirovinom iz državnih šuma, ali će sve to, izgleda, da istrune u nekoj birokratskoj ladici dok drvoprerađivači i dalje govore o povećanim cenama, lošem kvalitetu i neredovnoj isporuci trupaca, o obaveznom, uobičajenom i često javnom podmićivanju i korupciji, o netransparentnoj raspodeli i izvozu trupaca, o tome da su kod nas strategije mrtvo slovo na papiru i da nikoga ne obavezuju, a sve to država toleriše.

Reciklažom do zelene Srbije

Od ukupne količine otpada koji se se uveze u Srbiju, gotovo 60%, oko 147.000 tona, čini papirna i kartonska ambalaža koja predstavlja isplativ resurs za kompanije reciklere.

Kapaciteti industrije papira i kartona u Srbiji su 350.000 tona godišnje, a očekuje se da u narednih tri do pet godina budu uvećani za čak 50%, kaže **Nataša Govedarica**, sekretar Udruženja za zašumarstvo, preradu drveta i industriju nameštaja i papira PKS.

„Reciklaža papira je jedan od važnih načina za očuvanje prirodnih resursa, smanjenje otpada na deponijama i degradacije zemljišta, zagađenja vode i vazduha“, ukazuje Govedarica.

Za proces reciklaže potrebno je 40% manje energije nego za proizvodnju papira od celuloze, dok je emisija zagađujućih materija u vazduhu za oko 75% manja u odnosu na proizvodnju hartije od primarnih vlakana, odnosno, celuloze.

U Srbiji rade dve velike fabrike papira, Smurfit Kapa Beograd i Fabrike kar-

tona Umka, i tri manje čiji ukupni kapacitet je oko 30.000 tona.

Iz Fabrike kartona Umka, koja ima tradiciju prikupljanja starog papira za reciklažu dugu 80 godina, kažu da je papir idealan za recikliranje, ali da je važno imati pravi kvalitet sirovine i na pravilan način sakupljati ovu sirovinu.

„Gotovo 60% sirovine naša fabrika prikuplja na teritoriji Srbije. Umka je najveći recikler ambalažnog otpadnog papira i kartona u zemlji i možemo da preradimo više od 500 tona dnevno“, kaže **Miloš Ljušić**, direktor Fabrike kartona Umka.

Princip rada po kom je poželjno da se otpad tretira što bliže mestu nastanka kako bi se izbegli neželjeni uticaji transporta na životnu sredinu, ne primenjuje se u našoj zemlji, objašnjava Ljušić, a pravilnim sakupljanjem papira, kaže, završeno je pola posla.

Fabrika kartona Umka je od privatizacije 2003. učetvorostručila kapacitet proizvodnje kartona, odnosno prerade starog papira, sa 45.000 na 160.000 tona. Idu ka cifri prerade od 250.000 tona godišnje.

Podaci govore da se reciklažom jedne tone starog papira sačuva 17, a iste količine kancelarijskog papira 24 stakla. Uštedi se 4.200 kWh struje i 32.000 litara vode. Istraživanja pokazuju da se stari papir može reciklirati i do 25 puta.

Veliki izazovi prelaska privrede na cirkularnu ekonomiju

Pred srpskom privredom je ozbiljan izazov masovne i zahtevne transformacije preduzeća iz linearnog u cirkularni model proizvodnje, jer samo oko 8% preduzeća sprovodi temeljno najvažnije principe cirkularnosti, pokazalo je *istraživanje Centra za cirkularnu ekonomiju* Privredne komore Srbije.

Istraživanje sprovedeno u okviru Programa podrške koji realizuje Ministarstvo privrede Srbije, obuhvatilo je 365 kompanija različitih sektora i veličina u pogledu broja zaposlenih i prometa.

Anketa je pokazala da je pred institucijama i organizacijama koje se bave cirkularnom ekonomijom veliki posao koji bi trebalo početi sa kampanjom promene svesti o neophodnosti transformacije, jer više od 20% ispitanika nije čulo za cirkularnu ekonomiju, dok je 60% čulo, ali nije znalo da detaljno objasni suštinu – ponovnu upotrebu otpada kao sirovine, mogućnosti recikliranja proizvoda, drugačiji životni ciklus i dizajn proizvoda, energetska efikasnost proizvodnje i uštedu, drugačiji poslovni model.

Analiza ukazuje na važnu ulogu i veliku odgovornost Komore i Centra za cirkularnu ekonomiju PKS, jer bi se oko 60% anketiranih kompanija najpre obratilo za pomoć ovoj asocijaciji u pogledu tranzicije poslovnog modela. Čak i kada je pomoć u striktno tehnološkom smislu u pitanju za prelazak sa linearnog na cirkularni model, PKS je instanca kojoj bi se najpre obratio najveći broj kompanija.

Ohrabrujuće je da, uprkos nepostojanju tačnog razumevanja procesa i fenomena, čak 465 ispitanika smatra da bi ovim pitanjima unutar kompanija trebalo dati visok, a 21% najviši prioritet. Ono što je važno i relevantno za finansijske institucije jeste da oko tri četvrtine anketiranih nije znalo kome da se najpre obrati za finansijsku ili tehnološku podršku, ako se opredele za prelazak na cirkularni model proizvodnje.

Milanović o Rusiji i Ukrajini: Hrvatska će povući do zadnjeg vojnika

Vrhovni sam zapovjednik Hrvatske vojske, gledam priopćenje prema kojem NATO, ne neka bilateralna država, ne SAD, pojačava prisutnost i šalje neke izvidničke brodove. Mi s tim nemamo ništa i nećemo imati ništa, to garantiram. Hrvatska ne samo da neće slati, nego ako dođe do eskalacije povući će se do zadnjeg hrvatskog vojnika. Do zadnjeg! I to nema veze ni s Ukrajinom, Rusijom, to ima veze s dinamikom američke unutarnje politike. Dakle, (Džo Bajden) Joea Bidena i njegovu administraciju, koju sam podržao jedini u Europi i dalje imam razloge zašto sam to napravio „Urbi et Orbi“ i javno preuzimajući određenu razinu odgovornosti. Međutim u odnosima i pitanjima međunarodne sigurnosti, vidim jednu nekonzistentnost i u stvari opasno ponašanje. Opasno ponašanje! Ovi događaji se događaju u predsooblju Moskve, glavnom gradu Rusije i aranžman koji će voditi računa o sigurnosnim interesima Rusije itekako se mora naći i naći će se.

Načini i modaliteti postoje da se Ukrajina sačuva kao čitava država ili barem 99% i da joj se ekonomski pomogne jer bio sam osobno prisutan i sudjelovao u radu europskog vijeća u tim kobnim mjesecima, nekome kobnim, nekome veličanstvenim, nekome pučističkim, kada se mijenjala vlast u Ukrajini, kada je legalno izabran predsjednik Janukovič, muljator, svrgnut s vlasti u državnom udaru. To je bio puč koji je poticala i koordinirala Evropska unija i Vašington.

Ukrajini nije mjesto u NATO-u. Kada je Ukrajina menjala vlast, onda je taj pokret, koji je bio sve prije demokratski, to je bio puč u kojemu je ubijeno 50 ljudi, 70 ljudi... Priča je bila sledeća: Ukrajina ide na zapad, s Rusijom nema šta tražiti, u EU će je biti med i mlijeko. Ukrajina je još uvijek jedna od najkorumpiranijih zemalja, EU Ukrajini nije dala ništa. Hrvatska sa tim nema ništa i neću dopustiti da ima. A Plenković neka s tima prijete koliko hoće.

Izjava od 25. januara 2022.

Istraživanje će Centru za cirkularnu ekonomiju PKS, ali i svim drugim institucijama, kompanijama i organizacijama koje se bave ovom temom, omogućiti precizniji uvid u to šta su dalji prioriteti, kako u pogledu edukacije i konsultantske podrške kompanijama, čime se Centar za cirkularnu ekonomiju već uspešno bavi, tako i očekivanja kompanija o tome koje forme institucionalne podrške bi bile najpoželjnije i najadekvatnije.

Rezultati istraživanja dostupni su na platformi Centra za cirkularnu ekonomiju PKS <https://circulareconomy-serbia...>

Školovanje kadrova za drvenu industriju u Francuskoj

Nakon što su predstavnici Tehničke škole DRVO ART iz Beograda krajem prošle godine posetili školu *Lycée des Métiers d'Art* u gradu Sen Quentin u Francuskoj, koja školuje kadrove za drvenu industriju, utiske ove posete nam je prenele direktorka škole **DRVO ART**, dr **Zorica Đoković**.

– Škola se nalazi u epicentru francuske industrije nameštaja. Ona je, sada, neka vrsta regionalnog centra za obučavanje učenika u oblasti tehnologije drveta. Kao i mi, i oni imaju stolare i tapetare, ali je način obrazovanja nešto drugačiji. Učenici se školuju dve godine za stolara. Za to vreme, stiču neku vrstu osnovnih stolarskih veština. Po završetku te dve godine, stiču pravo da rade, ali mogu da nastave školovanje tako što će se specijalizovati za izrađivača intarzija, drvorezbara, modelara, montažera i izrađivača stolarskih veza, u toku jednogodišnje obuke, ili tako što će nastaviti sledeći nivo obrazovanja za stolara u trajanju od još dve godine posle čega mogu da polažu državnu maturu.

Kod njih nema razdvajanja učenika na zanatlije i tehničare kao kod nas na samom početku stručnog obrazovanja. Praktično, svi prvo savladaju osnovne zanatske veštine i, tek posle toga, mogu da nastave školovanje. Takođe, škola je od pre dve godine akreditovana za studijske programe za umetnost i dizajn. Ti programi odgovaraju nekadašnjim našim višim školama, odnosno delimično sadašnjem prvom nivou studija. Obrazovni sistem je fleksibilniji od našeg. Moguće je da se neko

po maturiranju vrati na specijalizaciju ili da se specijalizuje za više oblasti. U Školi umetničkih zanata kažu da njihovi učenici, u proseku, imaju tri njihove diplome... Školovanje za tapetara traje tri godine, nakon čega je moguće doškolovati se za stolara u roku od još dve godine. Škola, u svom sastavu, ima dom za učenike koji dolaze iz susjednih gradova.

– Postoji i obrazovanje odraslih. Škola za to ne treba posebno da se akredituje niti je potrebno da se nastavnici dodatno usavršavaju u oblasti andragoških veština da bi radili sa odraslim polaznicima kao što je kod nas slučaj.

Čak postoji poseban službenik za obrazovanje odraslih koji se finansira iz budžeta, iako škola ima samo 30 odraslih učenika. Kod nas su škole primorane da obrazuju do pet odraslih po

obrazovnom profilu potpuno besplatno, osim kada se radi o dokvalifikacijama i prekvalifikacijama.

– Najveća razlika **između njihove i naše prakse obrazovanja u oblasti prerade drveta** ogleda se u opremljenosti škole. *Lycée des Métiers d'Art* je najbolje opremljena škola u kojoj sam ikad bila, a imala sam prilike da posetim škole koje obrazuju kadrove u drvenoj industriji u Mađarskoj, Italiji, Sloveniji, Austriji i Nemačkoj. Stepenn opremljenosti je nezamisliv za naše prilike kako po pitanju kvaliteta tako i kvantiteta. Verujem da u Srbiji nema fabrike koja ima sve mašine koje ova škola poseduje... Mašinska radionica je podeljena u nekoliko celina i sadrži sve mašine

koje su zastupljene u drvenoj industriji, bukvalno sve. Posebno su grupisane mašine za obradu masivnog drveta i ploča na bazi drveta. Škola ima nekoliko CNC mašina. Osvetljenje i sistem ventilacije su savršeni. Svaki učenik ima sav potreban alat i male mašine za rad tako da može nesmetano da vežba, nezavisno od drugih. Materijali za rad kojima raspolažu su, takođe, neizmislivi za naše uslove. U školi se koristi 46 vrsta drveta i 120 vrsta furnira. Neke od njih smo imali prilike da vidimo prvi put u životu – kaže direktorka Đoković.

U Rusiji oštećeno više od 10 miliona hektara šuma

U Ruskoj federaciji je tokom 2021. godine u šumskim požarima oštećeno više od deset miliona hektara prirodne sredine, izjavio je premijer Rusije Mihail Mišustin.

„Bilo je mnogo šumskih požara tokom prošle godine. U nekim oblastima bilo je potrebe za uvođenjem vanrednog stanja, zato što su požari predstavljali pretnju po bezbednost ljudi“, rekao je Mišustin, prenosi agencija TASS.

Prema njegovim rečima, u gašenju požara, posebno u udaljenim područjima i regionima, učestvovala su snage i sredstva Ministarstva odbrane Rusije, Ministarstva za vanredne situacije, kao i helikopteri privatnih kompanija.

„Ovo je ozbiljna situacija, i što je najvažnije, nepredviđeno je opteretila regionalne budžete. Odlučeno je da se izdvoji više od 1,5 milijardi rubalja (oko 20 miliona dolara) u šest ruskih regiona koji su najviše pogođeni“, poručio je ruski premijer.

Izvor: Biznis.rs

Sporazum o slobodnoj trgovini sa Kinom može ojačati srpsku privredu

Premijerka Srbije **Ana Brnabić** ocenila je polovinom februara da sporazum o slobodnoj trgovini sa Kinom, koji bi po rečima predsednika Srbije Aleksandra Vučića trebalo da bude zaključen do kraja godine, može „iz korena“ da ojača srpsku privredu.

Navodeći da je tokom 2021. godine Srbija ostvarila rekordni izvoz u Kinu od skoro milijardu dolara, premijerka je ocenila da bi sa ugovorom o slobodnoj trgovini, izvoz iz Srbije u tu

Četvorostrana blanjatica Compact LMC 523C

– Blanjanje i profilisanje drveta je veoma važno, ali i jednostavno sa mašinama iz ponude preduzeća **HEZO mašine** – tvrdi gospodin Zoran Evđenić. – Posebno želim naglasiti da imamo odgovarajuću mašinu za svaku vrstu preduzeća i da smo obuhvatili sva područja drvne industrije, od primarne prerade drveta do proizvodnje pločastog i masivnog nameštaja, kao i ekološkog korišćenja drvnih ostataka, a u našem izložbenom salonu u Doboju imamo često različite vrste mašina gde našim klijentima možemo demonstrirati njihov način rada.

Model koji je vrlo brzo našao svoje mesto kod naših klijenta je četvorostrana blanjatica **Compact LMC 523C** sa užljebljenim stolom i mobilnom levom osovinom. Ovo je jedan od proizvoda tajvanske kompanije Leadermac sa kojom sarađujemo od prošle godine.

Sa ukupno 5 vretena četvorostrana blanjatica **Compact LMC 523C** pruža velike mogućnosti i fleksibilnosti za obradu različite širine komada drveta sa automatskim pomeranjem levog vretena.

Brzina blanjanja je do 30 m/min. Svaka mašina ima CE sertifikat, a svako vreteno pokreće pojedinačni motor.

Pneumatski pritisak gornjih valjaka za dovod može se lako podesiti kako bi se postigao izvanredan učinak.

Površine stolova su tvrdo hromirane za maksimalnu otpornost na habanje.

Posebno želim naglasiti da se proizvodi firme Leadermac već nalaze kod nekih naših klijenata, među kojima je i **PETROPROJEKT** iz Bratunca, gde ova mašina radi već pet meseci.

– Zato sa sigurnošću tvrdimo da odabirom preduzeća **HEZO mašine**, birate sigurnog, inovativnog i odgovornog partnera na koga se uvek možete osloniti. Naši zaposleni imaju veliko iskustvo, obratiće pažnju na svaku potrebu našeg klijenta i zajedno dogovoriti najoptimalnije rešenje koje će rezultirati najvišom produktivnošću i kvalitetom obrade drveta. Na ovaj način našim klijentima pomažemo na pravi način, bilo da se radi o savetu, servisu ili prodaji nove mašine. Zajedno se brinemo i sarađujemo kroz celi proces: od prvog kontakta do isporuke i održavanja – kaže direktor Evđenić.

zemlju mogao biti udesetostručen u „jako kratkom roku“, prenosi agencija Beta.

„Mi smo i bez sporazuma o slobodnoj trgovini ostvarili neverovatan nivo

trgovinske razmene sa Kinom, samo prošle godine izvoz je bio za 157 odsto veći nego 2020. godine, a u odnosu na pre 10 godina, uvećan je 152 puta. Sa sporazumom o slobodnoj trgovini sa

Kinom, samo je nebo granica za našu privredu“, kazala je premijerka u Mladencu gde je obišla lokalnu gimnaziju. Ocenila je da je Vučićeva poseta Kini i njegov peti direktni sastanak sa predsednikom te zemlje Si Đinpingom, pokazatelj uvažavanja koje Peking ima prema Beogradu. „Izuzetno važna poseta i važni razgovori sa predsednikom Sijem koji je jedan od dva ili tri najvažnija svetska lidera, što je posebna čast za Srbiju“, navela je predsednica vlade.

Izvor: Biznis.rs

Francuzi investirali 50 miliona evra u kogeneracije na biomasu u Hrvatskoj

Francuski investicijski fond *Pearl Infrastructure Capital* je početkom februara u Virovitici predstavio svoja ulaganja u hrvatski energetskektor. Do sada su uložili 50 miliona evra u tri energetska postrojenja. *Pearl* je prvo preuzeo kogeneracijsko postrojenje na biomasu *Energy 9* kraj Slatine, da bi samo tri meseca kasnije kupio *Uni Viridas* u Babinoj gredi. Niz je zaključen početkom januara akvizicijom *A&A Bioenergy* u Virovitici.

„*Pearl* je zainteresovan za ulaganje u industriju. Ovde smo zahvaljujući velikom iskustvu u razvoju, dizajniranju i u izgradnji energetskih postrojenja na biomasu. *Pearl* ima za cilj stalno poboljšavanje efikasnosti u pogledu zaštite okoline industrijskih postrojenja i zato ćemo mi stalno ulagati. Jedan sitan primer našeg ulaganja je ulaganje u fotonaponske ćelije, a to je tek početak“, kazao je **Guillaume de Forceville**, zamenik glavnog direktora *Pearl*. Dodao je i kako je biomasa važan deo rešenja za aktuelnu energetskekrizu. „Reč je o energiji koja se uspeva dobiti 24 sata dnevno, za razliku od energije koja dolazi iz izvora kao što su vetar ili sunce, što je veoma važno za stabilnost u Hrvatskoj koja se može upravo radi toga osloniti na nas i dobiti dekarbonizovanu energiju“, rekao je de Forceville.

Podršku investitoru uputio je gradonačelnik Virovitice Ivica Kirin. „S obzirom na promene na tržištu vezane uz energente, vreme je da se podstaknu ovakve investicije koje se tiču obnovljivih izvora energije. Moramo iskoristiti potencijale koje imamo na raspolaganju, sunce, vetar, biomasu, kao i geotermalnu energiju“, rekao je i dodao

kako je ponosan što se jedno takvo postrojenje nalazi upravo u Virovitici.

Na poslovima proizvodnje električne i toplotne energije u sve tri kogeneracije zaposleno je ukupno 600 ljudi, a francuski ulagač u sva tri pogona godišnje planira 2 miliona evra novih investicija.

Preuzeto sa: www.drvo-namjestaj.hr

Crna Gora po modelu Hrvatske planira gazdovanje šumama i razvija preradu drveta

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Crne Gore priprema plan da na iskustvima Hrvatske razvija drvoprerađu i proizvodnju nameštaja. Reorganizacijom načina gazdovanja šumama, Ministarstvo će formirati državno preduzeće za komercijalne poslove u šumarstvu i razviti mehanizme podrške finalizacije proizvodnje u drvenoj industriji, po modelu Hrvatske gde je drvna industrija na bazi tih mehanizama doživela snažan privredni rast.

Prema podacima Ministarstva, u delatnostima prerada drveta i proizvodnja nameštaja sada je aktivno 477 privrednih društava. Od toga 347 u preradi drveta i 130 u proizvodnji nameštaja (uglavnom pločasti nameštaj) i zapošljavaju ukupno 2.810 radnika. Od 347 privrednih društava iz oblasti prerade drveta 239 je registrovano za rezanje i obradu drveta (primarna prerada drveta) i zapošljavaju 1.545 radnika, što čini 71% zaposlenih u preradi drveta.

„Crna Gora, pored visokih vrednosti ekoloških i socijalnih funkcija svojih šuma, šumske resurse vidi i kao potencijal za razvoj svoje ekonomije. Zalihe drveta u našim šumama predstavljaju dovoljnu sirovinsku osnovu za razvoj ove grane prerađivačke industrije. Opšti je zaključak da se u Crnoj Gori drvo ne koristi u meri mogućeg, kao i da je postojeće korišćenje neracionalno, pa su potrebne investicije i ciljana podrška razvoju drvne industrije, posebno u segmentima polufinalne i finalne prerade drveta. Rezultati na tom polju mogu brzo dovesti do rasta proizvodnje i u šumarstvu i drvenoj industriji, što će za posledicu imati i rast zapošljavanja, a s obzirom na trenutno povećanu tražnju za proizvodima od drveta na globalnom planu i na rast izvoza“, naveli su iz Ministarstva.

Upravljanje nacionalnim resursom, kako su saopštili, mora se voditi sa

ARTINJAN PARKET

Na evropskom tržištu 2021. povećana potrošnja parketa za 5,8%

Evropska federacija industrije parketa procenjuje da je na evropskom tržištu ukupna potrošnja parketa u 2021. godini povećana za 5,8% u odnosu na 2020. godinu. Savez predstavlja kompanije koje proizvode podove od punog drveta i višeslojne podove sa završnim habajućim slojem, minimalne debljine od 2,5 mm. Potrošnja parketa je povećana na svim evropskim tržištima, posebno tokom prvog kvartala 2021. godine, u poređenju sa istim periodom 2020. godine.

Kao i obično, rezultati pokazuju varijacije od zemlje do zemlje, takođe odražavajući evoluciju pandemije i vladine mere u različitim državama 2021. i 2020. godine. Zemlje kao što su Francuska i Italija, koje nisu bile u stanju da nadoknade gubitak koji je nastao tokom zatvaranja u proleće 2020. i prijavile su pad potrošnje parketa za 2020. godinu, pokazuju najveće povećanje potrošnje parketa u 2021. u odnosu na 2020. godinu. S druge strane, zemlje koje su u potpunosti ili delimično kompenzovala proizvodnju tokom druge polovine 2020. godine, generalno izveštavaju o nižim, ali i dalje održivim rastućim stopama. Sve države članice su se sada vratile ili čak prevazišle nivoe potrošnje iz 2019. i potražnja nastavlja da napreduje, rekli su iz FEP. Međutim, ponekad je teško ispuniti porudžbine na vreme jer problem snabdevanja sirovinama, dostupnosti i pristupačnosti ostaje akutan. Snabdevanje lepkovima, lakovima i trenutno zapanjujući troškovi energije takođe ometaju pozitivan rast na evropskim tržištima parketa.

Izvor: www.ttjonline.com

dužnom pažnjom, a održivo gazdovanje je zakonska obaveza.

„Imajući to u vidu, prodajom strateške sirovine mora se voditi računa kakvu će novu vrednost ona stvoriti. U tom cilju morali bismo voditi računa o iskorišćenju osnovne sirovine u preduzećima koja se bave njenom preradom, a naročito o vrsti i ceni proizvoda kojim se valorizuje ovaj prirodni resurs. Mogući pravci razvoja u drvenoj industriji trebaju biti proizvodi od četinarskog drveta, proizvodi od tvrdog lišćara i proizvodnja drvnih goriva i energije na bazi drveta“, smatraju u ovom Ministarstvu.

U Crnoj Gori je i dalje na snazi je **zabrana izvoza drvne sirovine**.

Pored do sada standardnih proizvoda od četinarskog drveta (sirova

daska, grede, letva), kako navode, značajnom napretku u doradi, valorizaciji i zapošljavanju većeg broja radnika, bi doneli proizvodi koji su pre dalje obrade osušeni (lamelirani krovni nosači, lamelirani elementi za prozore i vrata, prozori i vrata, brodski podovi, unutrašnji zidni pregradni paneli, montažne kuće i brvnare).

Od tvrdog lišćara mogli bi se, kako planiraju u Ministarstvu, proizvoditi razni dimenzionisani elementi, daščane masivne ploče, furnir sječeni i ljušteni, nameštaj za sedenje, drveni trpezarijski i nameštaj za spavaće sobe (kreveti, komode, ormari), delovi nameštaja izrađeni od masivnih i furnirskih ploča, drvna galanterija...

Izvor: Vijesti.me

Birajte pažljivo: zdravlje ili...

Generalni direktor banke „Euro Exim Bank Ltd.“ naveo je ekonomiste, ali i sve druge ljude, na razmišljanje rekavši sledeće: Biciklista je katastrofa za ekonomiju svake zemlje. On ne kupuje automobil, niti pozajmljuje novac da bi ga kupio. On ne plaća osiguranje za auto, ne kupuje gorivo, ne plaća tehnički pregled, niti mu je potrebno servisiranje. Ne plaća parking. Nisu mu potrebni autoputevi sa više traka. Ne postaje gojazan, nego ostaje zdrav, a zdravi ljudi nisu potrebni, niti korisni ekonomiji. Ne kupuju lekove, ne idu u bolnicu, niti kod doktora. Ne doprinose ništa BDP-u države. Naprotiv, svaki „McDonald’s“ restoran, uz ljude koji su zaposleni u samom restoranu, kreira još najmanje 30 radnih mesta, tačnije 10 kardiologa, 10 zubara, 10 nutricionista...

Birajte pažljivo: bicikl ili „McDonald’s“ – vredi razmisлити. A pešačenje je još gore, smatra direktor banke. Pešaci čak ne kupuju ni bicikl!

ŽIVOT JE PUN ZABLUDA

Dobro čini
dobru se (ne)nadaj

Bila jednom jedna devojka koja je sebe mrzela zato što je bila slepa. Mrzila je sve i svakoga, osim svog voljenog momka, koji je uvek bio uz nju. Rekla mu je: „Kad bih samo mogla da vidim svet, udala bih se za tebe!“

Jednoga dana neko za nju donira oči! Kada su joj, posle uspešne operacija, skinuli zavoje, mogla je sve da vidi, pa je videla i svog momka... On je upita: „Sad kad vidiš ceo svet, hoćeš li da se udaš za mene?“

Ona tada uoči da je on slep! Prizor njegovih zatvorenih očnih kapaka šokirao je mladu lepoticu. Nije to očekivala. Pomisao da bi ceo život trebalo da ga gleda, bila je nepodnošljiva. Odbila je njegovu ponudu rekavši: „Idi, neću se za tebe udati!“

Slomljen od bola on ode, a nekoliko dana kasnije napiše joj kratko pismo: „Dobro čuvaj svoje oči, dušo moja, jer pre nego što su postale tvoje – te oči su bile moje!“

Tužno je, ali i tačno, da se retko, nakon nekog vremena, setimo kako smo živeli koji dan, mesec ili godinu pre i ko je bio uvek tu uz nas u najtežim situacijama...

Preuzeto: Borba za istinu

Mrav

Ilustracija: Duško Korlat

U mom komšiluku je doskora živio srećan i vredan mrav koji je svakog dana prvi, rano dolazio na posao. Ceo radni dan bio je veseo i voljan. Često je, uz rad, pevušio vesele pesme. Bio je srećan i njegovi rezultati su bili odlični. Radio je savesno i odgovorno, bez usmerenja i nadređenog šefa... Zato je gospodin stršljen, direktor firme, odlučio da takva situacija ne može da potraje i zaposlio je bubamaru koja je imala veliko iskustvo sa upravljanjem.

Prva briga bubamare bila je da organizuje praćenje dolazaka i odlazaka mrava na posao i sa posla. Uspostavila je u tu svrhu i sistem prijemnih i odlaznih dokumenata. Zbog povećanog obima posla oko papira su morali zaposliti sekretaricu koja bi pripremala papire i izveštaje.

Pauk, kojeg su za tu funkciju zaposlili, je odmah uspostavio sistem arhiviranja i postao je odgovoran i za preuzimanje telefonskih poziva. U međuvremenu je srećni i vredni mrav samo radio, radio, radio... Direktor, stršljen je bio oduševljen izveštajima koje je dobijao od bubamare i uskoro je počeo da zahteva uporedne analize i studije sa grafikonomima i drugim pokazateljima trendova razvoja. Zbog povećanog obima posla bilo je nužno zaposliti hrčka koji bi bio direktna pomoć direktoru. Odmah su mu kupili nov računar sa štampačem.

Ubrzo je srećni i vredni mrav počeo da se žali na svu tu papirnu vojsku sa kojom je morao da se bori. Direktor, stršljen je uvideo da mora hitno reagovati. Kreirao je novo radno mesto šefa službe koji bi nadzirao srećnog i vrednog mrava.

Na novo radno mesto je zaposlio cvrčka koji je odmah po svom dolasku zamenio celokupni nameštaj u svojoj kancelariji i na zahtev dobio ergonomski oblikovanu stolicu i nov računar.

Pošto je broj računara narastao, kupljen je i instaliran mrežni server. Novi šef službe je shvatio da hitno treba pomoćnika (koji je uzgred bio njegov pomoćnik i u prethodnoj firmi) za pripremanje strateškog nacrtu upravljanja i proračuna službe.

U pozadini cele priče mrav je postajao sve ćutljiviji, manje srećan i produktivan...

Šef, cvrčak je oduševljeno zaključio da mora naručiti studiju o socijalnom raspoloženju i zadovoljstvu zaposlenih u firmi. Kada je direktor stršljen pogledao cifre i na osnovu njih shvatio da firma, u kojoj je radio srećni i vredni mrav, nije više tako rentabilna kao pre, duboko se zamislio. Unajmio je najelitnijeg savetodavca, gospođu sovu, od koje je zahtevao da izvrši potpunu dijagnostiku firme i da predloži rešenja za poboljšanje rentabilnosti, sa ciljem da firma posluje rentabilno, kao pre. Gospođa sova je nakon tromesečne detaljne analize odnosa u preduzeću, direktoru predala sledeći, kratak izveštaj: „U firmi je previše zaposlenih!“

Direktor stršljen je prihvatio stručnu analizu i odmah otpustio mrava.

Naravoučenje: Ako ipak želiš da si mrav, osnuj svoju firmu i tako nećeš morati da radiš za stršljena, bubamaru, pauka, hrčka, cvrčka, sovu...

PIŠE: MSc Milka Zelić

Koraćamo ka budućnosti koju obeležava naučni i tehnološki razvoj, ali moramo biti svesni da je na tom putu najbitniji čovek! Čovek-stvaralac i čovek-ljudsko biće. Na ovo nas je opomenula pandemija. U toku pandemije bilo je mnogo ne-kovid pacijenata sa urgentnim gastroenterološkim problemima, a 25% obolelih od COVID-19 infekcije imalo je gastrointestinalne tegobe. Tokom COVID-19 pandemije, većina bolnica je pretvorena u kovid bolnice. Urgentni centar je sve vreme bio ustanova u kojoj su se lečili pacijenti **od svih drugih (ne-kovid) oboljenja**. Odeljenje urgentne gastroenterologije u Beogradu moralo je da zbrine veliki broj obolelih, često i onih koji nisu bili urgentni iz Beograda, ali i iz drugih mesta u Srbiji. Kako su ovi pacijenti lečeni pitali smo doc. dr **Dušana Popovića**, načelnika Odeljenja urgentne gastroenterologije i hepatologije u Urgentnom centru Univerzitetskog kliničkog centra Srbije.

– Gastroenterologija je grana interne medicine, koja se bavi dijagnostikom i lečenjem bolesti organa za varenje. Urgentna gastroenterologija se bavi lečenjem **najkomplikovanijih** gastroenteroloških oboljenja, naročito onih koja **neposredno ugrožavaju život pacijenata** i gde je neophodna pravovremena dijagnostika i terapija. **Urgentna gastroenterološka stanja** obuhvataju širok dijapazon oboljenja koja se manifestuju: bolovima u trbuhu, pojavom krvarenja, povraćanja, proliva i mnogim drugim simptomima. Da bi se postavila dijagnoza i primenio najbolji način lečenja, lekar pored odličnog znanja iz celokupne gastroenterologije mora da poseduje i široko medicinsko znanje. Naime, tegobe od strane organa za varenje mogu da budu manifestacija i nekih drugih ozbiljnih oboljenja koja nisu direktno vezana za trbuh (infarkt srca, upala pluća, poremećaji žlezda sa unutrašnjim lučenjem,

Intervju sa povodom – lečenje urgentnih gastroenteroloških stanja u doba pandemije. Naš sagovornik doc. dr Dušan Popović, gastroenterolog, docent Medicinskog fakulteta, Univerziteta u Beogradu

LEKARI brilijanti u kruni zdravstvenog sistema Srbije

infekcije, trovanja i slično) – ističe **doc. dr Dušan Popović** i dodaje: – Možda ću biti subjektivan, ali smatram da je **Urgentni centar UKCS odlično organizovana institucija i najbolje mesto za lečenje najkompleksnijih i najtežih bolesnika u Srbiji i u okruženju**. Pored gastroenterologa, u lečenju urgentnih gastroenteroloških stanja učestvuju i lekari drugih specijalnosti: hirurzi, anesteziolozi, radiolozi i drugi. Ovaj multidisciplinarni pristup se godinama uspešno praktikuje u Urgentnom centru. U sastavu Odeljenja urgentne gastroenterologije, Urgentnog centra nalaze se ambulanta, endoskopski kabineti i intenzivna nega. Ovo je jedino Odeljenje ovakve vrste u Srbiji, koje neprekidno pruža zdravstvene usluge **tokom 24 sata, 365 dana u godini, neprekidno od 1987. godine**.

Urgentna gastroenterologija u Kovid bolnici „Batajnica”

Naš sagovornik objašnjava da je bilo najteže u samom početku pandemije, kada su sam virus, način njegovog prenošenja i kliničke manifestacije bili nedovoljno poznati. Strah od infekcije je bio veliki i među laicima, ali i među zdravstvenim radnicima.

– I u tom periodu, moje kolege i ja smo neprekidno lečili i najteže pacijente. Sve vreme smo sprovodili i urgentne endoskopije, bez obzira što smo konstantno bili pod rizikom od zaražavanja. Cilj nam je bio da se svima koji su zatražili pomoć, ona bude pružena na adekvatan način. Najveća satisfakcija je **spašavanje života pacijentu koga su minuti ili sati delili od smrti** – naglasio je dr Popović.

Svi očekujemo da se intenzivan zdravstveni pritisak smanji i da se epidemija privodi kraju, pre svega zahvaljujući požrtvovanosti i nadljudskim naporima svih zaposlenih u zdravstvu Srbije. Do-

Doc. dr Dušan Popović, gastroenterolog

Doc. dr Dušan Popović u Kovid bolnici „Batajnica”

cent dr Popović ističe da su njegovi saradnici, doktori i on lično bili uključeni u rad više kovid bolnica, znači lečili su pacijente u Urgentnom centru, ali su lečili i kovid pacijente u drugim bolnicama.

– Lečenje obolelih od COVID-19 je u početku bilo nešto potpuno novo, sa dosta nepoznanica, ali mislim da smo se svi vrlo brzo uhodali. Sigurno da je tome doprinelo iskustvo iz Urgentnog centra, gde se stekne široko medicinsko znanje i nauči da se brzo razmišlja i odlučuje. Rad u Kovid bolnicama je veoma iscrpljujući, fizički, a naročito psihički. Teško je kada vidiš pacijenta čije se zdravstveno stanje ubrzano pogoršava, kada se bori za vazduh, a neki i premine... – kaže zamišljeno dr Popović.

Docent dr Popović je **jedan od osnivača Kabineta za urgentnu endoskopiju u Kovid bolnici „Batajnica“**, gde je uradio i prvu urgentnu gastroskopiju. Ovim je omogućeno da se komplikovana dijagnostika i terapijska procedura sprovodi i u Bolnici „Batajnica“, bez potrebe da se teški pacijenti transportuju u druge ustanove.

– Imam sreće da rukovodim timom izuzetno stručnih, poslu posvećenih i

vrednih ljudi, koji su celoj situaciji pristupali krajnje odgovorno i profesionalno. Celokupna situacija sa pandemijom mi je samo učvrstila mišljenje da su ljudi ono najvrednije u zdravstvenom sistemu, ali i u svim drugim sistemima – naglasio je dr Popović.

Nauka, čuvar zdravlja nacije

Naš sagovornik, doc. dr Popović je afirmisani subspecijalista gastroenterologije, lekar velike empatije prema svakom pacijentu, autor više naučnih radova publikovanih u međunarodnim i domaćim časopisima, recenzent za časopise: European Journal of Gastroenterology & Hepatology, World Journal of Gastroenterology, World Journal of Transplantation, World Journal of Gastrointestinal Pathophysiology, World Journal of Diabetes, Canadian Journal of Gastroenterology and Hepatology, Current Molecular Medicine, Racionalna terapija i Srpski arhiv za celokupno lekarstvo. Član je Uređivačkog odbora časopisa World Journal of Radiology. Nosilac je *Nagrade udruženja gastroenterologa Srbije za naučni i stručni rad*,

2018. godine. Bio je stipendista Evropskog udruženja za gastrointestinalnu endoskopiju (ESGE) i Evropskog udruženja gastroenterologa (UEG). Odlukom Ministarstva za nauku i tehnologiju, Republike Srbije, 2019. godine izabran je u zvanje naučnog saradnika. Na osnovu Odluke Ministarstva zdravlja RS, 2021. godine dodeljeno mu je stručno zvanje primarijus. Pored svakodnevnog rada sa pacijentima, doc. dr Popović, se bavi **pedagoškim radom i edukuje značajan broj studenata**, lekara na stažu, specijalizanata i lekara na užoj specijalizaciji iz gastroenterologije. Dr Popović ističe da je posao nastavnika Medicinskog fakulteta izuzetno lep, ali istovremeno i zahtevan.

– Dobijate privilegiju da obrazujete mlade, pametne i ambiciozne ljude. Rad sa njima vas **stimuliše da se i sami stalno usavršavate**. Nema većeg uspeha za jednog nastavnika, nego kada vidi da su njegovi učenici izabrali pravi put i da će sigurno nadmašiti svog učitelja – kaže naš sagovornik koji svojim studentima nesebično pomaže, što je važno za brojne mlade doktore koji će nas lečiti u budućnosti. ■

PROCEDO d.o.o. REZNI ALATI | CUTTING TOOLS | SCHNEIDWERKZEUGE **23** GODINE SA VAMA
Nova industrijska zona bb
71320 Vogošća, Sarajevo, BiH
+387 33 424 351
info@procedo.ba
www.procedo.ba
Vaš pouzdan partner za rezne alate.

PRODAJA I PROIZVODNJA SVIH VRSTA REZNIH ALATA:

- KRUŽNE TESTERE
- SPIRALNA GLODALA
- GLODALA ZA DRVO
- NOŽEVI

MPROYAL Ovlašćeni distributer reznih alata
CORPORATION za tržište Srbije i Crne Gore
VRANEŠA BB, 31320 NOVA VAROŠ +38169/8200206
www.mproyal.com

DRVO tehnika **nameštaj**
graditeljstvo i enterijer

Revijalni časopis za poslovnu saradnju, marketing, tržište, ekologiju i tehnologiju u preradi drveta, proizvodnji nameštaja, šumarstvu i graditeljstvu

EKOpress Blagojević d.o.o. NOVI BEOGRAD Antifašističke borbe 22
Tel/fax: +381 (0) 11 2139 584; +381 (0) 11 311 06 39
www.drvotehnika.com e-mail: office@drvotehnika.com

Budite naš pretplatnik i u 2018. godini
Godišnja pretplata 1.980 dinara ■ za inostranstvo 50 evra

Lako održavanje, veliki asortiman boja i niske cene je samo početak priče o PVC stolariji. Šta je druga strana ove lepe priče namenjene potrošačima ili šta su jednostavno zaboravili da vam kažu?

Šta je PVC?

POLIVINILHLORID (PVC) sadrži visok niivo hlora i njegova osnova je vinilhlorid kome se dodaju razni aditivi i plastifikatori koji sadrže teške metale, od kojih su ftalati najviše u primeni. Treba napomenuti da se ftalati ne vezuju za plastiku već se mešaju sa polimerima tako da se emituju iz predmeta izrađenih od PVC-a tokom čitavog njihovog životnog ciklusa. Ftalati kao i vinilhlorid su bioakumulativni, što znači da se talože u tkivima živih bića. Sva ova jedinjenja su veoma opasna po zdravlje. Istraživanjem Svetske zdravstvene organizacije došlo se do zaključka da su rak, poremećaji endokrinog sistema, sterilitet, oštećenja razvoja embriona, oštećenja nervnog sistema, disfunkcija imunog sistema, kao i oštećenja jetre i bubrega samo neka od oboljenja i disfunkcija ljudskog organizma izazvanih jedinjenjima sadržanim u PVC-u, čiju je konstantnu emisiju, a samim tim i kontakt sa njima, nemoguće izbeći.

Prilikom sagorevanja, PVC emituje visoko toksični gas dioksin, tako da je prilikom požara na objektima sa PVC stolarijom zabeležena visoka smrtnost, kako stanara, tako i vatrogasaca.

Ali da se vratimo na početak ove priče. Lako održavanje je primamljivo, ali koliko je i dugo. Naime, nije tačno da PVC prozori ne stare. Konstantnom emisijom plastifikatora, PVC gubi svoja inicijalna svojstva, i postaje krt i lomljiv. Nemoguće je izvršiti reparaciju dela prozora. Da li ste spremni da menjate prozore svakih nekoliko godina. Takođe postoji i pitanje postojanosti svih tih lepih boja, a i pitanje mogućnosti ponovnog farbanja. PVC je bio-nerazgradiv i zagađuje životnu sredinu prilikom odlaganja.

Niska cena je bila još jedan od argumenata u korist PVC stolarije. Britanska nacionalna stambena federacija je nakon istraživanja 1998. godine objavila da su prozori od mekog drveta značajno jeftiniji od PVC prozora u smislu inicijalnih kapitalnih troškova i troškova tokom životnog

PVC ugrožava životnu sredinu i zdravlje ljudi

PVC proizvodi sadrže najmanje 6 od mogućih 15 najopasnijih hemikalija, koje se nalaze na spisku vlada zemalja Evropske Unije koje je neophodno potpuno eliminisati iz upotrebe.

ciklusa u periodu od 30 godina. Jedan od razloga je i koeficijent provodljivosti toplote. Drveni prozori imaju mnogo niži koeficijent provodljivosti toplote čak i od PVC prozora sa termalnom branom. Veći deo jeftinih PVC prozora kod nas se pravi po raznim garažnim objektima, sa vrlo niskim nivoom tehnologije, da ne pominjemo da u našem standardu za građevinsku stolariju i ne postoje kao takvi. Ne zaboravite da samo bogati mogu sebi da priušte jeftine prozore.

U projektu Olimpijske igre - Sidnej 2000 izbačena je upotreba PVC materijala i ostalih plastika, gde god je to bilo moguće. Što se tiče projekta Olimpijske igre - Atina 2004 otišlo se još dalje. Naime, proizvodnjom i odlaganjem PVC prozora i ostalih proizvoda oslobađaju se visoko otrovne materije koje ugrožavaju životnu sredinu i zdravlje ljudi. PVC proizvodi sadrže najmanje 6 od mogućih 15 najopasnijih hemikalija, koje se nalaze na spisku vlada zemalja Evropske Unije koje je neophodno potpuno eliminisati iz upotrebe. Širom sveta su pokrenute inicijative za eliminaciju PVC i drugih plastičnih masa. Mnoge poznate svetske kompanije pod pritiskom zakona i propisa eliminišu PVC iz upotrebe u svojoj proizvodnji, među kojima su IKEA, NESTLE, LEGO, NIKE i drugi, i zamjenjuju drugim alternativnim materijalima.

Krajnje je vreme da se Srbija i Balkan pridruže zdravim svetskim tokovima, i prestanu da budu smetlišta za zastarele svetske tehnologije, ko-

je nude proizvode štetne za zdravlje stanovništva i životnu sredinu. Bez obzira na nedostatak inicijative, zakona i propisa kod nas, vezanih za zaštitu životne sredine i zdravlje stanovništva, tradicija ovih podneblja kao i zaštita sopstvenog zdravlja i zdravlja svojih potomaka nas prirodno dovode do izbora prirodnih ekoloških materijala.

Drveni prozor – ekološki izbor

Upotrebom drveta u građevinarstvu daju se beneficije životnoj sredini. To je prirodno obnovljiv materijal i koristi mnogo manje energije za prerađivanje od modernih materijala. Za izradu PVC prozora potrebno je 8 puta više energije nego za izradu prozora od tvrdog drveta istih dimenzija. Sve dok se vrši dobro gazdovanje šumama, proizvodi od drveta su najbolja alternativa za životnu sredinu.

Izradom na modernim kompjuterizovanim mašinama, uz upotrebu novih i trajnih ekoloških premaza, drveni prozori dobijaju svojstva koja ih čine veoma trajnim, tako da je danas upotrebnog drvenog prozora 60 godina. Sada drveni prozori zahtevaju održavanje izgleda radi, a ne zbog pogoršanog stanja drveta od kojih su napravljeni. Takođe je moguće izvršiti popravku drvenog prozora ukoliko dođe do loma ili kvara.

PVC JE ANTITEZA SVIM EKOLOŠKIM GRAĐEVINSKIM MATERIJALIMA. NAPORI ZA UBRZANJE USVAJANJA SIGURNIJIH, MOGUĆH SUPSTITUTIVNIH PRIRODNIH GRAĐEVINSKIH MATERIJALA MOGU IMATI ZNAČAJNOG, STVARNOG POZITIVNOG UTICAJA NA ZDRAVLJE LJUDI ŽIVOTNU SREDINU. ■

Izvori : Uticaj PVC građevinskih materijala na životnu sredinu, prof. dr. Joe Thornton, www.healthybuilding.net – www.greenpeace.org

Istraživanje o statusu porodičnih firmi u Srbiji

60% porodičnih firmi postoji manje od 20 godina

U najrazvijenijim zemljama porodične firme ostvaruju više od 50 odsto BDP-a, oko 60 odsto zaposlenih radi u porodičnim firmama i otvaraju 75 odsto novih radnih mesta. Iako je u industrijskim zemljama 70 odsto firmi u rukama porodica, čak 70 odsto tih porodičnih firmi ne preživi transfer iz prve u drugu generaciju, dok 95 odsto porodičnih firmi ne nadživi treću generaciju. To je najčešće posledica nedostatka pripreme narednih generacija da savladaju zahteve proširenog poslovanja, ne prepoznavanja jačih strana porodičnog preduzeća, generacijske razlike i nerazumevanje koje dovodi do konflikta, nedostatak strategije razvoja kao i niz drugih socijalnih karakteristika i strukture porodičnih firmi, među kojima posebno mesto ima pravo na odlučivanje i upravljanje.

Srbija nema istraženu tradiciju nasleđivanja porodičnih firmi, a njihovi vlasnici i menadžeri suočavaju se sa izazovima ukupnog privrednog ambijenta

bez stvarnih podsticaja ili ozbiljnije podrške u poslovanju – zajednička je konstatacija učesnika prvog istraživanja o statusu porodičnih firmi u Srbiji.

Prema rezultatima prvog istraživanja o porodičnim firmama u Srbiji oko 60 odsto tih firmi posluje manje od 20 godina. Njih 84,5 odsto osnovane su od strane trenutnog vlasnika, 11,9 odsto je nasleđeno, a 3,6 odsto kupljeno. Ovi podaci govore i o činjenici da je 67,9 odsto firmi u „rukama“ prvog vlasnika, kod 29,2 odsto rukovodeću ulogu ima druga generacija, a samo 2,4 odsto nasledila je i njima upravlja treća generacija vlasnika, što najdirektnije upućuje na veliki izazov generacijske tranzicije koji nas očekuje.

Vlasnici porodičnih firmi imaju veliko poverenje u članove svoje porodice i u 44,6 odsto slučajeva za važne odluke konsultuju upravo njih; 23,2 odsto isključivo samostalno donosi odluke, a oko 32,1 odsto se savetuje sa drugim stručnjacima koji spadaju u kategoriju tzv. „neporodičnih“ menadžera. Čak 25

odsto vlasnika nema praksu da zapošljava „neporodične“ menadžere.

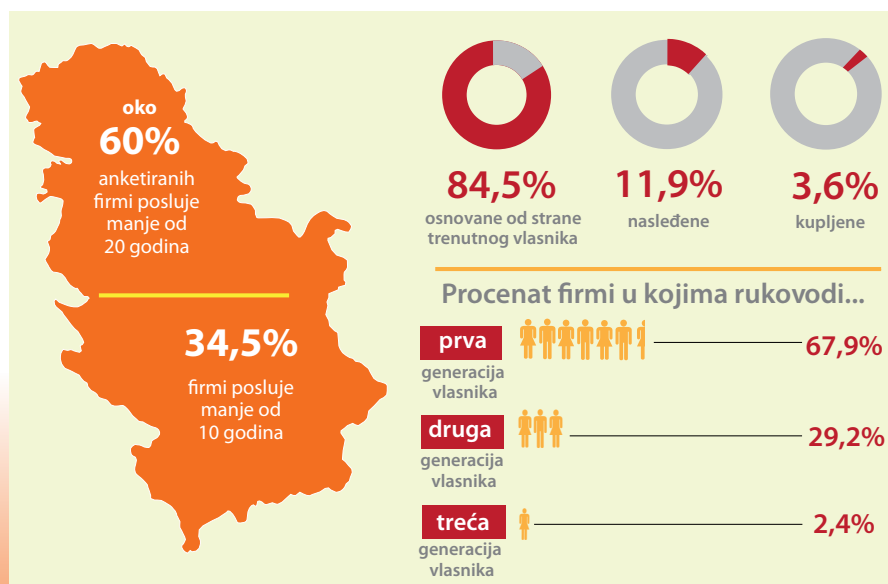
Kao najveće poslovne probleme i izazove vlasnici firmi navode pronalazak kvalitetnih radnika, visoke obaveze prema državi, svakodnevne administrativne poteškoće, teškoće pri dobijanju kredita, jaku stranu ili domaću konkurenciju, koja je najčešće neko-rektna itd.

Strateške planove u poslednjih šest meseci je revidiralo ili ažuriralo 48,8 odsto preduzeća, dok je to prošle godine učinila svaka četvrta firma. Interesantan je podatak da svako deseto preduzeće (11,3%) nema strateški poslovni plan. Vlasnici firmi u narednom periodu akcenat u svom poslovanju staviće na unapređenje pre svega prodaje i proizvodnje, zatim idu ljudski resursi i edukacija, marketing i izvoz.

Istraživanje je nagovestilo kakav je položaj porodičnih firmi u Srbiji, koje su prepreke sa kojima se suočavaju u svakodnevnom radu, načini na koje ih prevazilaze i rešavaju, i da li planiraju. Takođe, vidi se kakvu strategiju država ima prema ovim firmama i na koje načine bi dodatno mogla da doprine se razvoju porodičnih preduzeća.

Istraživanje ukazuje da će se i srpska privreda uskoro suočiti sa problemom transfera iz prve u drugu generaciju koji će stvoriti dodatne izazove zbog nepostojanja tradicije u rukovođenju firmama, nasleđa socijalističkog sistema, nedovoljno stručnog i menadžerskog kadra.

Dodatna vrednost istraživanja o statusu porodičnih firmi u našoj zemlji leži u mogućnosti da se njihovi vlasnici detaljnije upoznaju sa svim poteškoćama na koje uskoro mogu naići u procesu razvoja svojih kompanija, pogotovo što porodične firme čine jedan od ključnih temelja svetske ekonomije. ■

simpo

Nameštaj sa dušom

www.simp0.rs

prerada drveta

MOCA d.o.o.

37222 Jablanica - Kruševac
037/ 658 222, 658 223, 658 224
E-mail: dragan.moca@gmail.com
www.moca.rs

tel: +381 15 470 470
fax: +381 63 470 480
e-mail: office@sand.rs
www.sand.rs

MicroTri

MicroTri d.o.o. :: Karađorđeva 65 :: 11000 Beograd
Tel: 011/2628-286; 2621-689 :: Fax: 011/2632-297
Email: timber@microtri.rs :: www.microtri.rs

**PROIZVODAČ KANT TRAKE
ZA NAMEŠTAJ**

11000 Beograd
Mirijevski bulevar 18b
(Građevinski centar MERKUR)
Tel: +381 11 2994 779
+381 11 2992 753
Tel/fax: +381 11 2992 762
Email: poruke@kantex.eu
www.kantex.ro

**RADOVIĆ
ENTERIJER**

www.radovic-enterijer.com
Vukobratova ul. 31213 Pula
tel: +381 21 724 161
fax: +381 21 724 140
e-mail: office@radovic-enterijer.com
TOPČINA PUNOG DRVETA

agroflora

Kozarska Dubica

PREDUZEĆE ZA PRERADU DRVETA

tel: +387 52 428 530 fax: +387 52 430 884
+387 52 428 531 mob: +387 65 525 089

agroflorakd@yahoo.com
www.agroflora.com

AT

blum

Joze Šćuric 13g
11080 Zemun
telefoni: 011/7129 072
011/7129 354
011/7129 467
www.intergaga.co.rs
e-mail: intergaga.belgrade@gmail.com

Zastupnik turske firme za
boje i lakove GENC KAYALAR KIMYA

Kayalar

KOLAREVIĆ

- masivne lamelirane ploče
- nameštaj od punog drveta
- CLT – unakrsno lamelirano drvo

KOLAREVIĆ, Industrijska zona b. b. Čičevac
tel: +381 37 805 202 +381 37 805 203
www.kolarevic.rs info@kolarevic.co.rs

KUBIS TRGOVINA DRVETOM

Nake Spasić 10a
11000 Beograd
tel: 011 4087 680
mob: 065 212 2522

kubis@kubisdoo.rs
kubis@eunet.rs
www.kubisdoo.rs

office@novidrvnikombinat.rs :: www.novidrvnikombinat.rs

Petoslojna
panelploča
40 mm

Troslojna
panelploča
25 do 30 mm

Topolova
šperploča
3,8 do 35 mm

Topolove
oblice
1,4 do 2,4 m

DIZAJN INOVATIVNOST KVALITET

KRAGUJEVAC, Milentija Popovića 8

tel: +381 (0) 34/ 300 895

BEOGRAD

Vojislava Ilića 85, LOKAL 1

tel: +381 (0) 63/ 627 213

e-mail: office@blazeks.rs

www.blazeks.rs

ALFATERM

Specijalizovano
preduzeće za
termotehničke
uređaje i postrojenja
površinske zaštite

Njegoševa 6
32103 Čačak
radojica@alfaterm.rs
Tel: +381 32 320 645
Mob: +381 63 604 067
+381 64 40 40 750
Fax: +381 32 226 222
www.alfaterm.rs
www.grac.rs

MARIĆ
PROIZVODILAC DRVETA

www.mariccacak.co.rs

info@mariccacak.co.rs

www.woodmooddesign.rs

Čačak/Loznica bb. Beograd/Takovska 49a
+381 32 5373 588 +381 11 32 92 718

**STOLARIJA
DOGDANOVIC**

**PROIZVODNJA
DRVO-ALUMINIUM STOLARIJE**

- Bulevar oslobođenica 153
32000 Čačak
- +381 69 151 00 81 • 060 010 0802
- info@stolarijabogdanovic.rs
www.stolarijabogdanovic.rs

**Ovlašćeni
zastupnik**

**KLEIBERIT®
LEPKOVI**

DEPROM

Prodaja lepkova i vezivnih sredstava

Rača KG 34 210

deprom@ptt.rs, www.deprom.rs
tlf 034 752 202, 063 88 53 453

AGACIJA
POSREDOVANJE

Pločasti Materijali
Nameštaj Po Meri
Okov Za Nameštaj

**Više od 20 godina sa vama
SVE ZA VAŠ ENTERIJER**

KLASIČAN PARKET, BRODSKI POD I LAMINAT
ugradnja po sistemu „ključ u ruke“

Porodična tradicija za Vaš siguran korak

**NESTA
PARKETI**

Beli Potok, Kružni put 20
tel/fax: 011/ 3943 255, mob: 063/334-735
nesta_doo@yahoo.com, nesta.laminati@yahoo.com
www.nestaparketi.co.rs

MAJOR
ENTERIJER

MAJOR ENTERIJER DOO,
Bulevar mladih 2,
11250 Železnik
Tel/fax: 011/2580 266
major.enterijer@major.rs,
prodaja@major.rs
www.major.rs

**Opremanje
enterijera,
poslovnih
prostora,
ugostiteljskih
i privatnih
objekata**

biznis klub

DRVO

ekologija
prerada
biznis

MAŠINE I ALATI ZA OBRADU DRVETA

tel. +387 53 287 161 ■ +387 65 745 711
zoran@hezomasine.com
www.hezomasine.com

- Mašine i alati za preradu drveta
- Ventilacija i transport piljevine

FILOS Čačak - Prijedor, info@filos.rs
Telefon: 032/883-020; 032/883-580
http://www.filos.rs

PELET RUMOKA REZANA GRAĐA

+381 32 5462 071
+381 32 5462 070
32250 Prilike, Ivanjica, Srbija
info@crownforest.org
www.crownforest.rs

Drvarska 2, Temerin
00 381 64 193 55 67
banija-pal@eunet.rs

Paleta

Patosi

Gajbice

promet • proizvodnja • kooperacija • usluge

32250 IVANJICA • V. Marinkovića 29
Tel. 032/ 660-195 • 660-196

PREDSTAVNIŠTVO I SKLADIŠTE BEOGRAD
Partizanska 205 (Dobanovska petlja) • tel. 011/84-08-611

15232 Varna - Šabac
Jovan Milidragović

+381 15 284 369
+381 63 83 222 09
podvalalbero@gmail.com

- duga i kratka okrajčena rezana građa
- elementi 50x50 i 38x50 mm dužine do 1.000 mm
- četvrtiće
- friza

prerada drveta i proizvodnja parketa

Beograd, Juriša Gagarina 20z
Tel/fax: 011 3443 647, E-mail: info@can-impex.com
www.can-impex.com

bio-therm
proizvodnja peleta

Bio-Therm d.o.o. Radaljevo b.b. 32252 Prilike
mob: 00 381 (0)63 651-907 065 64-63-353
pejovic.stanko@yahoo.com

maia wood

Radaljevo b.b. 32252 Prilike Ivanjica
tel: 00 381 (0)63 651-907 065 64-63-353
pejovic.stanko@yahoo.com

PROIZVODNJA PARKETA
JAVORAC
BOGIŠE - BRUS
Put uspeha vodi do nas!
e-mail: javoracparket@gmail.com
tel. 037 839 022, 037 839 066
fax. 037 839 265

PARKETI TOMOVIĆ
Sincel 1952
S.Z.T.R. PARKETI TOMOVIĆ
32212 Prislonica-Čačak
tel. +381 32 5485 000, 5485 001, 5485 002
parketiti@eunet.rs | www.parketitomovic.com

Drvoprodukt Kocić
- kvalitet na prvom mestu -
Strojkovce • Leskovac
tel: 016/ 795 555 • 063/ 411 293
www.drveloproduktkocić.com
e-mail: drveloproduktkocić@gmail.com
PROIZVODNJA KREVETA OD MASIVNOG DRVETA

PROIZVODI & PRODAJE:
• hrastov masivni pod
• hrastov klasični parket
• hrastovu građu
• briketi i drvo za ogrev

GRAKOM SN
Batajnički put bb • Zemun, Beograd
011.7756.914 • 011.7756.915
e-mail: grakom_sn@mts.rs • www.grakomsn.com

TOPWOOD
11000 Beograd, Visokog Stevana 43 A
Tel/fax: 328-2192
www.topwood.rs
e-mail: office@topwood.rs

MINTERO d.o.o. Ivanjica
Nikola Nešković +381 65 3888 388
+381 32 640 206, www.mintero.rs office@mintero.rs

- proizvodnja svih vrsta rezane građe
- sušenje i parenje rezane građe
- proizvodnja montažnih objekata

BorStil
PROIZVODNJA GRAĐEVINSKE STOLARIJE
VRATA I PROZORA
Dumitorska bb, Leskovac
063 845 4956 Ljubomir Đorđević
063 114 5484 Ivica Đorđević
borstil@yahoo.com

FABRIKA BATA NAMEŠTAJA
• tapacirani nameštaj
• dušeci u svim dimenzijama
• žičana jezgra
• rezanje sundera po meri
• proizvodnja rezane građe

Strojkovce • Vučje • Leskovac
016-794 507
www.namestajbata.com
office@namestajbata.com

PROIZVODNJA I PRODAJA TRACNIH TESTERA I USLUŽNO OŠTRENJE
PETERVARI
24430 ADA, Obiličeva 20
tel. 024 85 20 66
fax: 024 85 12 92
mob. 063 776 47 17
www.petervari.rs

Finalna obrada drveta
ŠEKOVIĆI
Tel: +387 56-653-015
E-mail: fod08@live.com
www.finalnaobradadrвета.com

proizvodnja stolova, kreveta i korpurnog nameštaja od bukve, hrasta i cera

Равни Буљим Ковиљ
УСЛУГЕ У ШУМАРСТВУ
063 507 903 021 2989 398

ппу доо
Шербетовац
Бабине - ПРИЈЕПОЉЕ
Мобилни:
Телефон: 063/77 50 923
033/73 195 064/15 10 800

**bukove masivne ploče
bukove četvrtače,
bukova građa i parket**

RANDELLOVIĆ

Strojkovce, 16203 Vučje, Leskovac
tel. +381 (16) 794 407 - fax. +381 (16) 794 406
e-mail: info@randjelovic.co.rs - www.randjelovic.co.rs

QUERCUS
PROIZVODNJA RUCNE GRAĐE I STROJNOG

Ante Mijić
Bročice bb, NOVSKA, HRVATSKA
tel: + 385 (44) 691 951
fax: + 385 (44) 691 955
mob. +385 (98) 262 094
quercus@quercus-am.hr - www.quercus-am.hr

NIGOS
ELEKTRONIK • NIŠ

18000 Niš, Borislava Nikolića Serbože 12
Tel/fax: +381 18/211212, 217468, 217469
Cell/Viber/Skype/WhatsApp: +381 63/647073
e-mail: office@nigos.rs
www.nigosussare.rs, www.nigos.rs

DOO DEPROM
HAN PIJESAK

REZANA GRAĐA

tel: + 387 (0) 57/557-356
mob. + 387 (0) 65/581-214

RASADNIK OMORIKA
Beograd - Sremska

Proizvodnja ukrasnog bilja,
četinar, lišćara i žbunja

office@rasadnikomorikabg.com 063/825-1838

"NIVAN KOMERC"
www.nivan-komerc.co.rs
nivankomerc@gmail.com

proizvodnja bukavih elemenata

Strojkovce - 16203 Vučje - Leskovac
Tel. +381 16 794 445
Tel/fax. +381 16 794 446

STRUGARA UROŠ d.o.o.

Ulica Žikina 41, Radinac, Smederevo
telefon: 026/701-156, faks: 026/701-471
e-mail: strugarauros@sohosistem.net

DUGA pellet d.o.o.

- DRVENI PELET
- REZANA GRAĐA
- LEPLJENI ELEMENTI

71350 Sokolac, Bjelosavljevići bb, BiH
tel/fax: 00 387 57 448 432
e-mail: duga.sokolac@gmail.com

JAF
DRVO JE NAŠ SVET

JAF d.o.o.
Vojački put bb, 22300 Nova Pazova
tel. +381 (0)22 328 125, fax. +381 (0)22 323 346
e-mail: info@jaf.rs, www.jaf.rs

TOP TECH **BIESSE**

TOP TECH WOODWORKING d.o.o.
Kneza Miloša 25 - 11000 Beograd - Republika Srbija
tel. +381 11 3065 614 - fax. +381 11 3065 616
e-mail: office@toptech.rs

BIESSE S.p.A.
Via della Meccanica, 16 - 61122 Pesaro - Italy
tel. +39 0721 439100
e-mail: biesse.marketing@biesse.com
www.biesse.com

BJELAKOVIĆ
HAN PIJESAK

SVE VRSTE REZANE GRAĐE
Suva stolarska daska - Elementi za stolariju
Brodski pod - Lamperija - Drveni briket

Tel: +387 (0)57/660-200, 660-201
Mob: +387 (0)65/622-006

IG INVEST GRADNJA Milana Sarca 10,
71350 Sokolac
RS, Bosna i Hercegovina

specijalizovana proizvodnja
drvene ambalaže - drvenih sanduka
za pakovanje naoružanja i municije

tel: +387 57 230 230, 225 290 fax: +387 57 230 111
info@investgradnja.ba - www.investgradnja.ba

SISTEMI OTPRAŠIVANJA I LAKIRANJA

KIMEL-FILTRI

Siget 18 b, 10000 Zagreb, RH
tel: +385 1 6554 023, 385 1 6553 349
info@kimel-filtri.hr
www.kimel-filtri.hr

DRVO MARKET

lajsne • pragovi • drvena galanterija

Tošin Bunar 110, Novi Beograd
011 319 02 77

BORŽUNO
SOKOLAC

- rezana građa • lepljeni elementi (friza, ploče, troslojnice)
- brodski pod • lamperija

tel: 00 387 57 401-272; mob: 00 387 65 529-809
e-mail: borzunol@yahoo.com

VRHUNSKI LEPKOVI RENOMIRANOG
NEMAČKOG PROIZVOĐAČA

Jowat

marketing • distribution • support

Velvet

Velvet doo - Vrbnička 1b - BEOGRAD
tel/fax: +381 11 351 43 93 - 358 31 35 - 305 88 29
e-mail: office@velvet.co.rs

INČ STYLING d.o.o.
Beograd
Šljivarska 18

INČ STYLING
FURNITURE

Tel. Fax: +381 11 3945442
Mob: +381 63 210912
Mob: +381 63 8196509
Email: inchstyling@yahoo.com

interholz
export-import d.o.o.

- izvoz rezane građe i elemenata
- furniri, egzote, troslojnice
- konsalting - FSC
- otkup trupaca

tel: +381 11 3322 460 - tel/fax: +381 11 3322 182
cell: +381 63 204 305
e-mail: rajko@interholz.rs - www.interholz.rs

TERMO DRVO

ORAGO TERMO-T

HRTKOVC 22427, Kraiška 14
Tel/fax 022 455 848, 455 810

KLANA

Ljepota prirode u Vašem domu!

Klana 264, 51217 Klana, Hrvatska
tel. +385 51 808 206 - fax. +385 51 808 150
www.diklana.hr

WEINIG

Vesna Spahn
Zastupnik za Srbiju i Crnu Goru

MW GROUP SCG DOO
Čupićeva 3/1 - 37000 Kruševac
Tel/fax: +381 37 445 070, 445 071, 445 075, 445 077
Mob: 063 622 906
e-mail: mwgroupscg@mts.rs
www.mwgroup.rs

TRIMWEX

TRIMWEX D.O.O. Pot k skakalnici 9a, 1210 Ljubljana-Šentvid, Slovenija

• t: +386 1 512 93 60 • m: +386 31 364 779 • f: +386 1 512 93 65

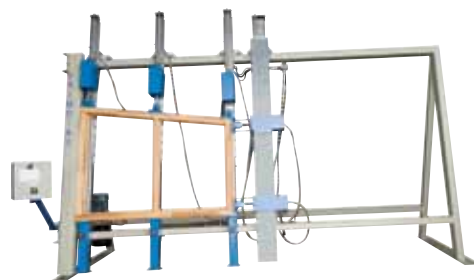
• www.trimwex.si • e: info@trimwex.si

Hidraulička presa i nanosač PVA ljepila

Nanasač PU ljepila

Elektro hidraulična okvirna presa

Linija za
dužinsko spajanje

Linija za
naulivanje

Presa za širinsko spajanje

Sušare za drvo i lamelu Parionice za drvo

Automati za sušare i parionice

Vlagomeri za drvo, piljevinu i beton

Termički tretman

NIGOS ELEKTRONIK

www.nigossusare.rs

office@nigos.rs

+381 18 211-212, 217-468

SWEASAT D.O.O.
Miloša Obilića 33, Subotica

+381 24 554- 564

www.zako.rs

info@zako.rs

ZA UNUTRAŠNJU
ILI VANJSKU
UPOTREBU

OHRA

PROMIŠLJENI SUSTAVI SKLADIŠTENJA

Stručnjaci za skladištenje,
iverica, drva, građe,
masivnih ploča.

- KONZOLNI REGALI
- PALETNI REGALI
- REGALI SA KROVOM, HALE
- PODESTI
- VERTIKALNI REGALI

Kontaktirajte nas — pripremit ćemo
vam ponudu prema vašim zahtevima

www.ohra.hr

OHRA Regalanlagen GmbH • Blaž Kocjanc • Tel. +386 - 40 825 699 • kocjanc@ohra.de

FINALNA OBRAĐA

SAVRŠENO OBRAĐENE POVRŠINE

Vrhunski kvalitet završne obrade
postignut čak i pri minimalnom
pritisku na komad.

Viet Opera 7

 BIESSE

TOP TECH
WOODWORKING

Ovlašćeni predstavnik Biesse S.p.A. za tržišta
Srbije, Crne Gore i Bosne i Hercegovine
11000 Beograd · Kneza Miloša 25
tel. +381 11 3065 614
www.toptech.rs · info@toptech.rs

ARTech

Okov za prozore
100% Made in Italy

SISTEMI OKOVA ZA VRATA I PROZORE

www.agb.it

ARTech je novi AGB sistem okova za okretno nagibne prozore.

ARTech je projektovan po principu modularne logike koja omogućava multifunkcionalnost elemenata, dok proces ugradnje okova dobija na fleksibilnosti, sa daleko manjim zalihama okova na lageru.

ARTech, u skladu sa njegovim imenom, ističe dizajnerska i inovativna tehnička rešenja.

ARTech je plod kreativnosti i iskustva, italijanske proizvodne firme sa učešćem od 100%.

